

ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΔΑΝΕΛΙΑΝ ΑΡΤΙΝ

ΟΙ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:
ΓΚΕΡΕΚΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ (Α.Μ.7145)
ΣΜΑΡΑΙΔΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ (Α.Μ.6940)

ΠΑΤΡΑ
2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	σελ.5
Κεφάλαιο 1.....	σελ.9
Γενικά Στοιχεία Ελλάδας – Τουρκίας.....	σελ.9
1.1 Ελλάδα.....	σελ.9
1.1.1 Ιστορία.....	σελ.9
Συνοπτική Ιστορία Της Ελλάδος Από Το 1939 Έως Τις Μέρες Μας	σελ.10
1.1.2 Θέση.....	σελ.13
1.1.3 Σύνορα-Πληθυσμός.....	σελ.13
1.1.4 Έδαφος – Πεδιάδες – Ποταμοί- Παράλια- Νησιά.....	σελ.14
1.1.5 Έλληνες-Γλώσσα –Θρησκεία.....	σελ.15
1.1.6 Εκπαίδευση.....	σελ.16
1.1.7 Οικονομία.....	σελ.17
• Γεωργία.....	σελ.17
• Κτηνοτροφία.....	σελ.17
• Δάση.....	σελ.17
• Αλιεία.....	σελ.17
• Ορυκτά Προϊόντα.....	σελ.18
• Βιοτεχνία-Βιομηχανία.....	σελ.18
• Ηλεκτρισμός.....	σελ.18
• Εμπόριο.....	σελ.18
• Ναυτιλία.....	σελ.19
• Τουρισμός.....	σελ.19

1.1.8 Πολίτευμα.....	σελ.19
1.2 Τουρκία.....	σελ.20
1.2.1 Ιστορία.....	σελ.20
1.2.2 Θέση.....	σελ.26
1.2.3 Σύνορα-Πληθυσμός.....	σελ.27
1.2.4 Έδαφος- Πεδιάδες- Ποταμοί- Παράλια- Νησιά.....	σελ.27
1.2.5 Τούρκοι- Γλώσσα- Θρησκεία.....	σελ.29
1.2.6 Εκπαίδευση.....	σελ.30
1.2.7 Οικονομία.....	σελ.30
• Γεωργία.....	σελ.30
• Κτηνοτροφία.....	σελ.31
• Δάση.....	σελ.31
• Αλιεία.....	σελ.31
• Ορυκτά Προϊόντα.....	σελ.31
• Βιομηχανία.....	σελ.32
• Συγκοινωνία.....	σελ.32
• Ναυτιλία.....	σελ.32
• Εμπόριο.....	σελ.32
1.2.8 Πολίτευμα.....	σελ.33
Κεφάλαιο 2.....	σελ.34
Σχέσεις Της Ευρωπαϊκής Ένωσης Με Ελλάδα Και Τουρκία.....	σελ.34
2.1 Η Ελλάδα Στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	σελ.34
2.1.1 Η πορεία της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	σελ.34
2.2 Η Τουρκία Και Οι Σχέσεις Της Με Την Ευρωπαϊκή Ένωση.....	σελ.35
2.2.1 Σταθμοί στην πορεία ένταξης της Τουρκίας στην	σελ.35

Ευρωπαϊκή Ένωση.....	
2.2.2 Πορεία ενταξιακών διαπραγματεύσεων.....	σελ.36
2.3 Προβλήματα Και Προοπτικές Πού Προκύπτουν Από Την Ενταξιακή Πορεία Της Τουρκίας Στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	σελ.37
2.3.1 Οι εκτιμήσεις Διεθνών Οικονομικών Οργανισμών & Ευρωπαϊκών επιχειρηματικών κύκλων.....	σελ.39
2.3.2 Προβλήματα και προοπτικές για τον ελληνικό επιχειρηματικό κύκλο σε σχέση με την ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	σελ.40
2.4 Ο Προβληματισμός Της Ευρωπαϊκής Ένωσης Για Την Ένταξη Της Τουρκίας.....	σελ.41
Κεφάλαιο 3.....	σελ.45
Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη.....	σελ.45
3.1 Μακροοικονομικά Μεγέθη Τουρκίας.....	σελ.45
3.1.1 Εισαγωγή στην οικονομία της Τουρκίας.....	σελ.45
3.1.2 Εθνικό Προϊόν.....	σελ.47
3.1.3 Πληθωρισμός	σελ.50
3.1.4 Συναλλαγματική Πολιτική.....	σελ.52
3.1.5 Ξένες Άμεσες Επενδύσεις.....	σελ.54
3.2 Μακροοικονομικά Μεγέθη Ελλάδας.....	σελ.61
3.2.1 Εισαγωγή στην οικονομία της Ελλάδας.....	σελ.61
3.2.2 Διεθνείς εξελίξεις.....	σελ.61
3.2.3 Εξελίξεις και προοπτικές της Ελληνικής οικονομίας.....	σελ.65
3.2.4 Διμερές εμπόριο μεταξύ Ελλάδας- Τουρκίας(για το έτος 2004)	σελ.70

3.2.5 Διμερές εμπόριο μεταξύ Ελλάδας -Τουρκίας (για το έτος 2005).....	σελ.83
Κεφάλαιο 4.....	σελ.83
Εμπορικές Σχέσεις Ελλάδος-Τουρκίας.....	σελ.83
4.1 Επιχειρήσεις / Αγορές.....	σελ.83
4.1.1 Απόβαση Ελλήνων για μπίζνες στην Τουρκία.....	σελ.83
4.1.2 Η Εθνική.....	σελ.84
4.1.3 Μπίζνες με μεγαλύτερη σιγουριά	σελ.88
4.2 Ελληνικές Επενδύσεις Εκτός Τραπεζικού Τομέα.....	σελ.89
4.3 Το Καπνικό Σίριαλ.....	σελ.96
4.4 Ελληνικές Εξαγωγές Στο Εξωτερικό Κατά Είδος.....	σελ.99
4.4.1. Ελληνικές Εξαγωγές κατά χώρα.....	σελ.101
4.5 Τουρκικό Εμπόριο.....	σελ.104
4.6 Προβλήματα Πρόσβασης Στην Τουρκική Αγορά.....	σελ.110
Επίλογος.....	σελ.114
Βιβλιογραφία.....	σελ.119

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ελληνοτουρκική συνεργασία αναπτύσσεται σε ευρύ φάσμα τομέων και αποβλέπει στην εμπέδωση κλίματος ειρηνικής συνεργασίας. Η προσέγγιση αυτή τα τελευταία χρόνια έχει τεθεί σε συστηματικό πλαίσιο που διέπεται από σημαντικό αριθμό συμφερόντων αμοιβαίου ενδιαφέροντος, όπως πολιτιστικές σχέσεις, τουρισμός, περιβάλλον, καταπολέμηση του εγκλήματος, οικονομικές σχέσεις, ενέργεια, γεωργία και αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών.

Η χώρα μας, από πλευράς της συνεκτιμώντας τα χρονίζοντα με την Τουρκία προβλήματα υιοθέτησε τολμηρή προσέγγιση των ελληνοτουρκικών προβλημάτων στοχεύοντας στη δρομολόγηση τους σε ένα πλαίσιο καλής γειτονίας, που διέπεται από ισχύοντες κανόνες δικαίου και εγκαινιάστηκε μία νέα διαδικασία προσέγγισης Ελλάδας- Τουρκίας, τόσο σε διμερές επίπεδο, όσο και στο πλαίσιο της ενταξιακής προοπτικής της γείτονας στην Ε.Ε., την οποία η χώρα μας σταθερά υποστηρίζει.

Τα τελευταία χρόνια σημειώνεται σταθερά βελτίωση του κλίματος των διμερών σχέσεων μας με την Τουρκία, στην οποία συντελούν καθοριστικά οι επαφές εκπροσώπων όλου του φάσματός των κοινωνιών των δύο χωρών. Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλε και η εντύπωση που δημιουργήθηκε στην κοινή γνώμη των δύο χωρών από την εκατέρωθεν παροχή βοήθειας σε συνέχεια των σεισμών που έπληξαν τις δύο χώρες.

Με αφετηρία τη συγκεκριμένη συγκυρία έλαβε χώρα ένας μεγάλος αριθμός ανταλλαγών επισκέψεων εκπροσώπων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δημοσιογράφων, επιχειρηματιών, μαθητών, σπουδαστών. Οι συναντήσεις αυτές απέφεραν τη διοργάνωση επισκέψεων και γενικά έναρξη συνεργασίας σε μεγάλη έκταση. Είναι προφανές ότι ο ρόλος των πολιτών είναι καθοριστικός, και συμβάλλει στη μείωση ελλείμματος γνώσης που έχει η κοινή γνώμη των δύο χωρών και η οποία εσκεμμένα καλλιεργείται από τις κυβερνήσεις και των δύο

για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων συμφερόντων που είναι άσχετα με τα συμφέροντα των δύο λαών.

Οι Έλληνες έχουν ταχθεί υπέρ της οικονομικής διπλωματίας και της ενίσχυσης των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών, εκφράζοντας τον προβληματισμό τους σχετικά με το κατά πόσο οι επενδύσεις του ελληνικού κεφαλαίου στη γειτονική χώρα γίνονται με πλήρη συνείδηση της επικινδυνότητας αυτών των κινήσεων, λόγω του ότι η Τουρκία ως κράτος, λειτουργεί με έναν πολύ διαφορετικό τρόπο.

Οι Έλληνες δεν εμπιστεύονταν την Τουρκία όχι από το σύνδρομο της ξενοφοβίας(που κάποιοι επικαλούνται)αλλά από την βαθιά ιστορική μνήμη που δεν εξαλείφεται με σύμφωνα φιλίας, χορούς και κουμπαριές. Παρ' όλα αυτά η σημερινή εξέλιξη των συνθηκών δείχνει ότι οι σχέσεις αυτές βελτιώνονται πιστεύοντας πως η ευρωπαϊκή προοπτική της ελεύθερης οικονομίας είναι η μόνη ελπίδα για την περαιτέρω προσέγγιση και εξομάλυνση των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών.

Στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας μας αναλάβαμε να εξετάσουμε το θέμα «Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ» διότι πιστεύουμε ότι η όλο και αυξανόμενη ανάπτυξη των εμπορικών σχέσεων μεταξύ Ελλάδας-Τουρκίας μπορεί να οδηγήσει τις δύο χώρες στην βελτίωση των μεταξύ τους σχέσεων.

Στην προσπάθεια μας αυτή να δώσουμε μια όσο το δυνατόν πληρέστερη εικόνα της κατάστασης που επικρατεί αλλά και των προοπτικών εξέλιξης που διαμορφώνονται ψάξαμε διάφορες πηγές πληροφοριών οι οποίες όμως δεν ήταν πάντα τόσο πρόθυμες στη χορήγηση των στοιχείων, που ζητούσαμε, παρ' όλα αυτά θέλουμε να πιστεύουμε ότι η εργασία μας καλύπτει κατά το δυνατόν καλύτερο τρόπο την αντιμετώπιση και ανάλυση του συγκεκριμένου θέματος. Θέλοντας να κάνουμε μια όσο το δυνατόν πιο περιεκτική παρουσίαση της εργασίας μας τα διακρίνουμε στα εξής κεφάλαια:

Κεφ.1: Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζουμε τα γενικά στοιχεία της Ελλάδας και της Τουρκίας. Αναλύουμε συνοπτικά τις δύο χώρες ως προς τα γεωγραφικά, πολιτιστικά, ιστορικά, θρησκευτικά και κοινωνικά τους γνωρίσματα.

Κεφ.2: Σ' αυτό το κεφάλαιο αναλύουμε την πορεία της Ελλάδας προς την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η δοκιμαστική περίοδος που χρειάστηκε να περάσει έτσι ώστε τον Μάιο τελικά του 1979 να καταφέρει να ενταχθεί πλήρως στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Απ' την άλλη πλευρά έχουμε την πορεία της Τουρκίας για μια πιθανή ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι μεταρρυθμίσεις που χρειάστηκε να κάνει σε όλα τα επίπεδα της οικονομίας της, οι προβληματισμοί που προέκυψαν στην πορεία από χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η προκατάληψη της προς την Τουρκία λόγω της θρησκείας της, απ' το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο που εμφανίζεται επιφυλακτικό, και απ' την Παγκόσμια Τράπεζα που εκτιμά θετικά την ένταξη της, στην στάση της Ελλάδας απέναντι

της, τα πιθανά οφέλη που θα προκύψουν απ' την ένταξη της και οι φόβοι κυρίως στον τουριστικό τομέα που μπορεί να βλάψει οικονομικά την Ελλάδα.

Κεφ.3: Σ' αυτό το κεφάλαιο εξετάζουμε πλέον αναλυτικά τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ Ελλάδας- Τουρκίας. Τα βήματα της Ελλάδας προς την γείτονα χώρα αφορούν πολλούς κλάδους, όπως, την αγορά της «Finasbank» απ' την Εθνική που θεωρήθηκε ένα μεγάλο βήμα απ' την πλευρά της χώρας μας, καθώς επίσης και από μια μακρά λίστα επιχειρήσεων που συνεργάζονται με την Τουρκία ή απλά έχουν επεκτείνει τις επιχειρήσεις τους εκεί. Ο καπνός επίσης είναι ένα μεγάλο θέμα που αναφέρεται εδώ, όπως και οι εξαγωγές της Ελλάδας προς τις άλλες χώρες και προς την Τουρκία.

Κεφ.4: Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύουμε τα μακροοικονομικά μεγέθη των δύο χωρών. Διεισδύουμε στην γενική οικονομική κατάσταση της Τουρκίας και της Ελλάδας βάση των μεγεθών του Εθνικού Προϊόντος, του πληθωρισμού, της Συναλλαγματικής Πολιτικής, των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων. Αναλύουμε το Διμερές Εμπόριο μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας καταγράφοντας όλη την εμπορική συνεργασία που έχουν αναπτύξει οι δύο χώρες τα τελευταία χρόνια.

Θέλουμε να πιστεύουμε ότι η προσπάθεια μας αυτή να διεισδύσουμε στις σχέσεις των δύο αυτών χωρών και να κατανοήσουμε την λειτουργία μεταξύ τους αλλά και μεταξύ των άλλων χωρών, θα στεφτεί με επιτυχία και θα μας δώσει μια άλλη πλευρά που ίσως δεν γνωρίζαμε μέχρι τώρα των συνθηκών που επικρατούν στις δύο αυτές χώρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ

1.1 ΕΛΛΑΔΑ

1.1.1 Ιστορία

Τα ευρήματα των ανασκαφών φανέρωσαν, ότι η Ελλάδα κατοικούνταν από τα προϊστορικά χρόνια με πρώτους κατοίκους τους Προέλληνες, όπως ονομάζουν οι ιστορικοί . Το 2000-1000 π. Χ. ήρθαν στην Ελλάδα οι Έλληνες: οι Αχαιοί και οι Δωριείς. Οι Έλληνες υποτάξανε τους Προέλληνες, τους αφομοίωσαν και αργότερα δημιούργησαν σπουδαίους πολιτισμούς: μινωικό, κυκλαδικό, μυκηναϊκό, και τον κλασσικό με κέντρο την Αθήνα. Οι Έλληνες οργανώθηκαν σε πόλεις- κράτη και το 490 και 480 π.Χ. αντιμετώπισαν και νίκησαν τους Πέρσες, που εισβάλανε στη χώρα για να την κατακτήσουν. Μετά τους Περσικούς πολέμους η Ελλάδα γνώρισε μεγάλη ακμή. Ιδρύθηκαν αποικίες στις ακτές της Μεσογείου και τρεις πόλεις- κράτη διακρίθηκαν ως πολιτιστικά, στρατιωτικά και πνευματικά κέντρα : η Αθήνα, η Σπάρτη και η Θήβα.

Γύρω στα μέσα του 4^{ου} π.Χ. αιώνα προβάλλει στη σκηνή της ιστορίας η Μακεδονία με το Φίλιππο το Β΄ και το Μέγα Αλέξανδρο. Το 330μ.Χ. ο Μέγας Κωνσταντίνος χτίζει την Κωνσταντινούπολη και ιδρύει τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, που θα γίνει μεγάλη και πανίσχυρη. Οι Έλληνες θα διαδραματίσουν επί 1000 χρόνια σπουδαίο ρόλο. Η βυζαντινή αυτοκρατορία θα αντιπαλέψει, για χρόνια, στα σύνορα της με πολλούς βάρβαρους εχθρούς: Γότθους, Ούνους, Σλάβους, Αβάρους, Άραβες και Τούρκους. Τελικά , το 1453 μ.Χ. ΟΙ Τούρκοι θα κατακτήσουν την Πόλη και θα υποδουλώσουν την Ελλάδα.

Τετρακόσια περίπου χρόνια θα μείνουν οι Έλληνες σκλάβοι στους Τούρκους. Το 1821, επαναστάτησαν εναντίον των Τούρκων και ύστερα από

εφτάχρονους σκληρούς πολέμους ελευθέρωσαν τη μισή Ελλάδα: Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησο, Εύβοια, Κυκλάδες. Το 1830, η Ελλάδα έγινε ανεξάρτητο κράτος και το 1864, τα Επτάνησα ενώθηκαν με τη μητέρα πατρίδα.

Το 1912-13, στο Βαλκανοτουρκικό Πόλεμο ελευθερώθηκαν από τον ελληνικό στρατό η Μακεδονία, η Ήπειρος και τα νησιά του Αιγαίου. Και στο τέλος του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου δόθηκε στην Ελλάδα ολόκληρη η Θράκη και η Σμύρνη με την περιοχή της. Τον Αύγουστο του 1922, ο ελληνικός στρατός ηττήθηκε στη Μικρασία. Οι Τούρκοι έδιωξαν όλους τους Έλληνες (1.500.000, περίπου) που κατοικούσαν εκεί. Ήρθαν στην Ελλάδα ως πρόσφυγες, ξεριζωμένοι από τις πατρίδες τους. Ταυτόχρονα οι Τούρκοι πήραν και την Ανατολική Θράκη.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΠΟ ΤΟ 1939 ΕΩΣ ΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΜΑΣ

Στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1939-1945) η Ελλάδα προσανατολίστηκε προς την αγγλική πολιτική, γιατί ο Γεώργιος Β΄ ήταν αγγλόφιλος και προστατευόμενος της Αγγλίας. Έτσι, η χώρα βρέθηκε αντιμέτωπη στον Άξονα. Στην Αλβανία το Έθνος αγωνίστηκε και έδωσε δείγματα πίστης σε αξίες αιώνιες. Στο μεταξύ ο Μεταξάς πέθανε και ορίστηκε πρωθυπουργός ο οικονομολόγος Αλέξανδρος Κορυζής, με την ίδια όμως σύνθεση της κυβέρνησης.

Στις 6 του Απρίλη του 1941 η Γερμανία επιτέθηκε στην Ελλάδα, η οποία λύγισε. Οι λίγες αγγλικές δυνάμεις, που ήρθαν σε βοήθεια, δε στάθηκαν ικανές να ανακόψουν την γερμανική επίθεση. Η Κρήτη στάθηκε το τελευταίο οχυρό και η αντίσταση του λαού της έδωσε στον πόλεμο μιαν άλλη διάσταση. Είναι η μάχη της Κρήτης.

Η περίοδος της κατοχής υπήρξε κρίσιμη για τη χώρα. Σχηματίστηκαν αντιστασιακές οργανώσεις Ε.Α.Μ., Ε.Δ.Ε.Σ., Ε.Κ.Κ.Α., που πολέμησαν τον κατακτητή, αλλά συγκρούστηκαν και σφοδρά μεταξύ τους. Αιτία οι πολιτικές τους διαφορές και οι μελλοντικοί τους στόχοι.

Στο συνέδριο του Λιβάνου, το 1944, η εξόριστη κυβέρνηση του Γ. Παπανδρέου και οι αντιστασιακές οργανώσεις συμφώνησαν και συγκρότησαν κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας, που έφτασε στην Ελλάδα, στις 18.10.44. Τα Δεκεμβριανά σημάδεψαν τη ζωή του τόπου για τρεις δεκαετίες, με τις συγκρούσεις ανάμεσα στον Ε.Λ.Α.Σ., τις κυβερνητικές δυνάμεις και τους Άγγλους.

Οι κυβερνήσεις διαδέχονταν η μία την άλλη. Το δημοψήφισμα της 1^{ης} Σεπτεμβρίου έδωσε στο Γεώργιο τη δυνατότητα να επιστρέψει στην Ελλάδα, όπου και πέθανε, την 1η Απριλίου 1947, για να τον διαδεχθεί ο αδερφός του Παύλος Α΄. Η αρχή του εμφύλιου πολέμου το 1946 που βασάνισε τη χώρα για μία τριετία, έληξε τον Αύγουστο του 1949 και για την δραματική αυτή περιπέτεια του έθνους η ιστορία δεν είπε ακόμα την τελευταία λέξη. Η μικρή Ελλάδα ήταν το πιόνι στη σκακιάρα των μεγάλων.

Στις 29.9.68 επικράτησε δικτατορία η οποία ανατράπηκε με δημοψήφισμα στις 29.7.73 και η Ελλάδα έγινε προεδρευόμενη δημοκρατία και ο Γεώργιος Παπαδόπουλος εκλέχτηκε πρόεδρος της. Λίγους μήνες μετά άρχισαν ταραχές στα πανεπιστήμια, με αποκορύφωμα τα γεγονότα του Πολυτεχνείου, 16-18 του Νοέμβρη.

Το πραξικόπημα στην Κύπρο, 15 Ιουλίου, και η τουρκική εισβολή, 20 Ιουλίου, επιφέρει και την κατάργηση του δικτατορικού καθεστώτος στην Ελλάδα.

Στις 17.11.74, διενεργήθηκαν εκλογές που σ' αυτές πλειοψήφησε το κόμμα « Νέα Δημοκρατία» του Κ. Καραμανλή. Το Σύνταγμα της δημοκρατίας ψηφίστηκε το Μάιο του 1975 και στις 17/11/77 έγιναν νέες εκλογές και πλειοψήφησε η Ν.Δ.

Το 1979 η χώρα έγινε το 10^ο μέλος της ΕΟΚ(28/5/1979). Η συμφωνία άρχισε να ισχύει από την 1/1/1981 με παροχή δεκαετούς χάριτος, ώστε να μπορέσει να εναρμονιστεί η οικονομία της χώρας με εκείνη της ΕΟΚ.

Νέες εκλογές(8/4/1990) έδωσαν το 47% στη Ν.Δ και ο Κ. Μητσοτάκης σχημάτισε κυβέρνηση με προσχώρηση ενός βουλευτή. Το Μάιο 1990 επανεκλέχτηκε Πρόεδρος ο Κ. Καραμανλής ενώ στις εκλογές του 1993, το ΠΑΣΟΚ επανέκτησε τη δύναμη, με τον Α. Παπανδρέου ως πρωθυπουργό. Μια διαφωνία με τη γιουγκοσλαβική Μακεδονία επιλύθηκε το 1995 όταν συμφώνησε η νέα δημοκρατία να τροποποιήσει τη σημαία της και να αρνηθεί οποιεσδήποτε εδαφικές αξιώσεις ενάντια στην Ελλάδα.

Ο Κ. Καραμανλή το 1995 αποσύρθηκε από Πρόεδρος τον οποίο διαδέχθηκε ο Κ. Στεφανόπουλος, ο οποίος επανεκλέχτηκε το 2000. Τον Ιανουάριο του 1996 ο Α. Παπανδρέου, σοβαρά άρρωστος παραιτήθηκε και αντικαταστάθηκε από τις μέτριες σοσιαλιστικές πλευρές του Σημίτη, οι οποίες συνέχισαν τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις που στόχευαν να συρρικνώσουν το κράτος της κοινωνικής πρόνοιας της Ελλάδας και στην προετοιμασία του έθνους για να συμμετέχει στο ενιαίο νόμισμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (το ευρώ), το οποίο υιοθετήθηκε από την Ελλάδα το 2001.

Οι τρέχουσες διαφωνίες της Ελλάδας της δεκαετίας του '80 και της δεκαετίας του '90 με την Τουρκία όσον αφορά την Κύπρο και τη θέση των συνόρων του Αιγαίου Πελάγους , άρχισαν οι σχέσεις τους να βελτιώνονται το 1999 αφότου χτυπήθηκαν χωριστά και τα δύο έθνη από τους σεισμούς και έστειλαν την ενίσχυση ο ένας στον άλλο.

Το 2000, το ΠΑΣΟΚ με πρωθυπουργό το Κ. Σημίτη ,αν και η οικονομία βελτιώθηκε γενικά κάτω από τους σοσιαλιστές, το ποσοστό ανεργίας παρέμεινε υψηλά και τα σκάνδαλα δωροδοκιών έβλαψαν το συμβαλλόμενο μέρος.

Στις εκλογές του 2004 η Ν.Δ. κέρδισε μια πλειοψηφία στο Κοινοβούλιο, και ο Κ. Καραμανλής, ανιψιός του προηγούμενου Προέδρου, έγινε πρωθυπουργός. Το Κ. Στεφανόπουλο διαδέχτηκε ο Κ. Παπούλιας που εκλέχτηκε το 2005 Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

1.1.2 Θέση

Ανεξάρτητο κράτος της νοτιοανατολικής Ευρώπης. Η Ελλάδα βρίσκεται στη νοτιοανατολική άκρη της Ευρώπης και καταλαμβάνει το νότιο τμήμα της Βαλκανικής Χερσονήσου. Είναι χώρα βαλκανική και εισχωρεί βαθιά στα νερά της Μεσογείου αφού αποτελεί χερσόνησο. Βρίσκεται στο σταυροδρόμι, ανάμεσα στην Ανατολή και στη Δύση. Τα νησιά της στο Αιγαίο στάθηκαν, από τα πανάρχαια χρόνια, η γέφυρα, που βοηθούσε τους Έλληνες να επικοινωνήσουν με τους λαούς της Ασίας και της Β. Αφρικής και να γνωρίσουν τους πολιτισμούς τους.

Η κρίσιμη ετούτη γεωγραφική θέση της χώρας επηρέασε σοβαρά και της ιστορικές τύχες της. Κρατώντας μία τέτοια στρατηγική θέση-κλειδί στη Μεσόγειο, στάθηκε κέντρο πολλών συγκρούσεων ποικιλώνυμων λαών.

1.1.3 Σύνορα-Πληθυσμός

Η Ελλάδα συνορεύει βόρεια με την Αλβανία, τη Δημοκρατία των Σκοπίων και τη Βουλγαρία, νότια βρέχεται από το Λιβυκό Πέλαγος ανατολικά συνορεύει με την Τουρκία και βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος ενώ από δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος. Η συνολική έκταση της χώρας είναι 131.945 τ. χλμ* και χωρίζεται σε ηπειρωτική και νησιωτική. Η ηπειρωτική Ελλάδα έχει

---

* ΠΗΓΗ:Σχολική Μονοτονική ΥΔΡΙΑ Γενική Εγκυκλοπαίδεια Δημοτικής Και Μέσης Εκπαίδευσης, Τόμος Τέταρτος, Γ. Αξιωτέλλης Και Σια ΕΠΕ

έκταση 106.778 τ. χλμ και είναι χωρισμένη στα παρακάτω γεωγραφικά διαμερίσματα : 1. Ήπειρος 2. Μακεδονία 3. Θράκη 4. Θεσσαλία 5. Στερεά Ελλάδα και Εύβοια 6. Πελοπόννησος. Η νησιωτική Ελλάδα έχει έκταση 25.166 τ. χλμ. Ο πληθυσμός της Ελλάδας το 2005 ήταν 10.668.354 κάτοικοι. Η Αθήνα είναι η πρωτεύουσα και η μεγαλύτερη πόλη της.

1.1.4 Έδαφος – Πεδιάδες – Ποταμοί- Παράλια- Νησιά

Περίπου το 75% της Ελλάδας είναι ορεινό και μόνο το 25% περίπου του εδάφους της είναι καλλιεργήσιμο. Τη χώρα διασχίζουν , απ' άκρη σ' άκρη, ψηλά ή χαμηλά βουνά, που διασταυρώνονται αναμεταξύ τους και κλείνουν μικρές και όχι πολύ εύφορες πεδιάδες. Στη δυτική Ελλάδα υπάρχει η οροσειρά της Πίνδου, που είναι συνέχεια των Δειναρικών Άλπεων. Στην ανατολική Ελλάδα έχουμε τις διακλαδώσεις του Αίμου. Το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας είναι ο Όλυμπος, με ύψος 2.917 μ. Κατά τη μυθολογία στις κορυφές του είχαν τα παλάτια τους οι δώδεκα θεοί των αρχαίων Ελλήνων, με αρχηγό το νεφελοσυνάχτη Δία.

Ανάμεσα στα βουνά σχηματίζονται αρκετές πεδιάδες , κοιλάδες και οροπέδια. Κάπως πιο εκτεταμένες είναι οι πεδιάδες της Θεσσαλίας, της Θεσσαλονίκης, της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Ωστόσο, σχετικά εύφορες είναι και άλλες μικρότερες πεδιάδες, όπως της Άρτας, του Αγρινίου, της Βοιωτίας, του Άργους και άλλες μικρότερες. Η Ελλάδα έχει ξερό κλίμα, γιατί δεν έχει άφθονες βροχές γι' αυτό και τα νερά δεν είναι πολλά. Έτσι δεν σχηματίζονται μεγάλοι ποταμοί , που να είναι και ταυτόχρονα πλωτοί. Ο πιο μεγάλος ποταμός της χώρας είναι ο Έβρος, στα σύνορα Ελλάδας και Τουρκίας. Πηγάζει από τη Βουλγαρία και χύνει τα νερά του στο Θρακικό Πέλαγος. Κοινούς ποταμούς με τη Βουλγαρία έχει το Στρυμόνα και το Νέστο και με τη Γιουγκοσλαβία τον Αξιό.

Η Ελλάδα ως χερσόνησος είναι περιζωμένη από θάλασσα με βασικό γνώρισμα της τον πλούσιο διαμελισμό των παραλίων της και τα πολλά νησιά της. Πραγματικά, τα παράλια της χώρας είναι δαντελωτά με κόλπους, ορμούς, χερσονήσους, ακρωτήρια, χερσονήσους και νησιά σε τέτοια αναλογία, που δεν συναντάμε σε άλλη χώρα. Το μήκος των ακτών της είναι 15.020 χιλιόμετρα και αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πώς αν θέλει κάποιος να περιπλεύσει από κοντά όλα τα ελληνικά παράλια, περνώντας απ' όλους τους κόλπους, τους όρμους και τους κάβους, θα έκανε διαδρομή μεγαλύτερη απ' αυτήν που χρειάζεται να κάνει ένα πλοίο, το οποίο ταξιδεύει κατευθείαν από τον Πειραιά στη Νέα Υόρκη. Έτσι σχηματίζονται τα εξής πελάγη : Ιόνιο, Μυρτώο, Αιγαίο, Θρακικό, Ικάριο, Κρητικό, Καρπάθιο και Λιβυκό. Μεγάλα και μικρά νησιά (3000) είναι διάσπαρτα σ' όλα τα πελάγη που πλαισιώνουν και ομορφαίνουν τον ηπειρωτικό χώρο. Τα πιο πολλά βρίσκονται στο Αιγαίο Πέλαγος και συνολικά 151 νησιά κατοικούνται. Πολλά άλλα μικρά ξερονήσια είναι ακατοίκητα και έχουν έκταση 348 τ. χλμ. Τα μεγαλύτερα νησιά είναι η Κρήτη, η Εύβοια, η Ρόδος και η Κύπρος. Τα νησιά εντάσσονται σε μεγαλύτερα συμπλέγματα : 1. Ιόνια νησιά (Κέρκυρα, Ιθάκη, Λευκάδα κ.α.) 2. Νησιά Μυρτώου (Κύθηρα- Αντικύθηρα) 3. Βόρειες Σποράδες (Σκόπελος, Σκύρος, Σκιάθος κ.α.) 4. Εύβοια 5. Νησιά Αιγαίου (Λέσβος, Χίος, Σάμος, Κυκλάδες, Δωδεκάνησα, νησιά Σαρωνικού, Αργολικού, κ.α.) 6. Κρήτη.

1.1.5 Έλληνες-Γλώσσα -Θρησκεία

Το εθνικό όνομα των κατοίκων της αρχαίας και της σημερινής Ελλάδας είναι Έλληνες. Το όνομα Έλληνας, ως εθνικό των κατοίκων της Ελλάδας, το συναντάμε το 10^ο π. Χ. αιώνα. Οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν ότι ήταν αυτόχθονες, ότι βρέθηκαν εξ αρχής στον τόπο τους. Έπλασαν γι' αυτό και τον ωραίο μύθο για τον Έλληνα, το γενάρχη τους, που έδωσε και το όνομα στους

κατοίκους όλης της χώρας. Από τις ανασκαφές, όμως, γνωρίζουμε, πως οι Έλληνες ήταν ινδοευρωπαϊκή φυλή και κατέβηκαν στην Ελλάδα από το βορρά, το 2000 π. Χ.

Η ελληνική γλώσσα είναι η θυγατέρα της αρχαίας ελληνικής. Τα σύγχρονα ιδιωματικά ελληνικά είναι η επίσημη γλώσσα. Υπάρχει μία μικρή μειονότητα τουρκικής ομιλίας όπως επίσης πολλοί Έλληνες μιλούν αγγλικά και γαλλικά.

Η επίσημη θρησκεία των Ελλήνων είναι η ορθόδοξη χριστιανική. Η ελληνική ορθόδοξη εκκλησία είναι η καθιερωμένη εκκλησία της χώρας, και περιλαμβάνει τη μεγάλη πλειοψηφία του πληθυσμού. Υπάρχουν, όμως και ιουδαιστές, μωαμεθανοί και χριστιανοί άλλων δογμάτων.

1.1.6 Εκπαίδευση

Η παιδεία στην Ελλάδα παρέχεται με τους τέσσερις βαθμούς εκπαίδευσης: την πρωτοβάθμια(νηπιαγωγεία και δημοτικά) , τη δευτεροβάθμια (γυμνάσια, λύκεια, τεχνικά- επαγγελματικά λύκεια, εκκλησιαστικές σχολές) και την τριτοβάθμια(πανεπιστήμια, ανώτατα τεχνολογικά ιδρύματα). Τα πανεπιστήμια βρίσκονται στην Αθήνα, Ιωάννινα, Πάτρα, Θεσσαλονίκη και σε άλλες πόλεις της χώρας.

Μολονότι η Ελλάδα της σύγχρονης εποχής , σαν ελεύθερο κράτος έχει ζωή 160 χρόνων, ωστόσο, έχει κάνει σημαντικές προόδους και στις επιστήμες και στις καλές τέχνες (μουσική, γλυπτική, ζωγραφική) Έχουν αναδειχθεί αρκετοί επιστήμονες, ηθοποιοί και λογοτέχνες με παγκόσμια αναγνώριση όπως Μαρία Κάλας, Νίκο Καζαντζάκη, Γιώργο Σεφέρη, Οδυσσέα Ελύτη, Διονύσιο Σολωμό κ.α.

1.1.7 Οικονομία

- **ΓΕΩΡΓΙΑ**

Η οικονομία της Ελλάδας είναι βασισμένη στην γεωργία αφού εμφανίζει μεγάλη ποικιλία στο έδαφος και στο κλίμα της. Από το 1981 που η Ελλάδα συνδέθηκε με την ΕΟΚ η αγροτική της οικονομία δέχθηκε μία ισχυρή πίεση για εκσυγχρονισμό. Η ΕΟΚ πρόσφερε σημαντική οικονομική βοήθεια για να επιτευχθεί ο εκσυγχρονισμός. Τα κύρια γεωργικά προϊόντα είναι καλαμπόκι, σίτος, κριθάρι, εσπεριδοειδή, ελιές και ελαιόλαδο, ντομάτες, σακχαρότευτλα, σταφύλια, σταφίδες, βαμβάκι, καπνός και πατάτες.

- **ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ**

Η κτηνοτροφία αναπτύχθηκε αρκετά μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, ωστόσο δεν υπάρχει αυτάρκεια σε κτηνοτροφικά προϊόντα. Για να καλυφθούν οι ανάγκες του πληθυσμού σε κρέας κάνουν εισαγωγές από το εξωτερικό. Σημαντική είναι η ανάπτυξη της πτηνοτροφίας, που καλύπτει τις ανάγκες της χώρας σε αυγά και κρέας κοτόπουλου. Κτηνοτροφικά προϊόντα : κρέατα, δέρματα, μαλλιά, τυριά, γάλα, αυγά, μέλι, κουκούλια.

- **ΔΑΣΗ**

Η Ελλάδα δεν έχει πολλά δάση και μετά την απελευθέρωση από τους Τούρκους η μισή της έκταση καλύπτονταν περίπου από δάση. Σήμερα μόνο το 19% του εδάφους καλύπτεται από δάση γι' αυτό εισάγονται σημαντικές ποσότητες ξυλείας από το εξωτερικό. Δασικά προϊόντα: ξυλεία, ρετσίνι, καυσόξυλα, ξυλάνθρακες κ.α.

- **ΑΛΙΕΙΑ**

Μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο αναπτύχθηκε η αλιεία στις μεγάλες θάλασσες (Μεσόγειο- Ατλαντικό) που τροφοδοτεί την αγορά με κατεψυγμένα ψάρια. Σημαντική παραγωγή ψαριών υπάρχει από οργανωμένα και συστηματικά ιχθυοτροφεία στη θάλασσα, σε γλυκά νερά, ποτάμια, λίμνες καθώς τα τελευταία χρόνια αναπτύχθηκαν τα πεστροφοτροφεία.

- **ΟΡΥΚΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ**

Τα τελευταία χρόνια άρχισε μια πιο συστηματική εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου της χώρας , που κρύβει στα σπλάχνα του το υπέδαφος. Τα κύρια μεταλλεύματα που παράγονται στην Ελλάδα είναι βωξίτης, λιγνίτης, άριστης ποιότητας μετάλλευμα σιδήρου, μαγνήτης, ψευδάργυρος και πυρίτες σιδήρου.

- **ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ**

Η βιομηχανία στην Ελλάδα άρχισε να αναπτύσσεται από το 1880, όμως τα τελευταία 20 χρόνια έκανε σημαντικές προόδους. Ωστόσο, λείπουν μονάδες βαριάς βιομηχανίας και δεν έγινε η χώρα βιομηχανική. Είναι μία από τις λιγότερο αναπτυγμένες βιομηχανικά χώρες της Ευρώπης έχοντας την περιορισμένη επιτυχία στη διαφοροποίηση της οικονομικής της βάσης, Εντούτοις, η βιομηχανία έχει αντικαταστήσει τη γεωργία ως κύρια πηγή εισοδήματος, με την γεωργία να αποτελεί ελαφρώς πάνω από το 15% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, ενώ η βιομηχανία αποτελεί περίπου τα 20%. Τα κυριότερα βιομηχανικά κέντρα της χώρας είναι η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη, ο Πειραιάς, η Πάτρα και το Ηράκλειο. Τα κύρια βιομηχανικά προϊόντα είναι επεξεργασμένα τρόφιμα και καπνό, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, χημικές ουσίες, προϊόντα μετάλλων, δομικά υλικά, καθαρισμένο πετρέλαιο.

- **ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ**

Στη νησιώτικη Ελλάδα υπάρχουν θερμοηλεκτρικά και υδροηλεκτρικά εργοστάσια, που παράγουν ηλεκτρική ενέργεια και φωταέριο. Στην ηπειρωτική Ελλάδα λειτουργούν και θερμοηλεκτρικά, που κινούνται με ατμό, και υδροηλεκτρικά, που κινούνται με νερό.

- **ΕΜΠΟΡΙΟ**

Η Ελλάδα έχει και εισαγωγικό και εξαγωγικό εμπόριο. Οι εισαγωγές είναι περισσότερες από τις εξαγωγές. Η Ελλάδα εισάγει κυρίως εξοπλισμό μηχανημάτων και μεταφορών, πετρελαιοειδή, χημικές ουσίες, κρέατα, και κατασκευασμένα καταναλωτικά αγαθά και εξάγει τρόφιμα,

κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, πετρελαιοειδή, και καπνό. Οι κύριοι εμπορικοί συνεργάτες είναι η Γερμανία, Ιταλία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο.

- **ΝΑΥΤΙΑΙΑ**

Οι Έλληνες από τα πανάρχαια χρόνια, ήταν λαός ναυτικός. Ασκούσαν μαγνητική έλξη οι άγνωστες ακτές και κάβοι και θαλασσοπορούσαν, μ' όλους τους κινδύνους που είχαν τα ταξίδια τότε. Η Ελλάδα έχει έναν από τους μεγαλύτερους στον κόσμο εμπορικούς στόλους και οι κύριοι λιμένες της είναι στον Πειραιά, στη Θεσσαλονίκη και στην Πάτρα.

- **ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ**

Η Ελλάδα είναι όμορφη χώρα με ωραίες παραλίες, θαυμάσιο κλίμα, τοπία μαγευτικά και πάγκαλα μνημεία κλασικής τέχνης. Προσελκύει σαν μαγνήτης τους ξένους να την επισκεφτούν, για να θαυμάσουν τη δοξασμένη χώρα , που τα πανάρχαια χρόνια , όπως λέει η μυθολογία, την κατοικούσαν θεοί και ήρωες. Η κάθε σπιθαμή γης είναι ποτισμένη με αίμα. Το κάθε ρυάκι, ο κάθε κάβος, το κάθε βουνό ιστορεί ένα θρύλο ή μία ιστορία. Οι ξένοι έρχονται να χαρούν τις ηλιόλουστες σμαραγδένιες ακρογιαλιές και να θαυμάσουν τα τοπία της καθώς και τα αρχαία μνημεία της. Προπαντός , έρχονται για να θαυμάσουν τον Παρθενώνα και τ' άλλα ασύγκριτα μνημεία, που άφησαν πολύτιμη κληρονομιά στην ανθρωπότητα οι αρχαίοι Έλληνες. Ο τουρισμός έχει σημειώσει σημαντική ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια με αποτέλεσμα η χώρα να έχει μεγάλα έσοδα απ' αυτόν.

1.1.8 Πολίτευμα

Το πολίτευμα της χώρας από τις 17 Νοεμβρίου 1974 είναι προεδρευόμενη δημοκρατία. Με δημοψήφισμα ο λαός διάλεξε ως πολίτευμα τη δημοκρατία. Έτσι με μεγάλη πλειοψηφία αποδοκίμασε τη βασιλεία, ένα θεσμό, που δεν ταίριαζε στην Ελλάδα , την κοιτίδα της δημοκρατίας. Υπάρχει ένα νομοθετικό σώμα 300 μελών, το Κοινοβούλιο, το οποίο εκλέγει έναν Πρόεδρο για πέντε

έτη. Ο εκτελεστικός κλάδος περιλαμβάνει επίσης έναν πρωθυπουργό και ένα υπουργικό συμβούλιο. Η χώρα διοικητικά χωρίζεται σε 51 μικρότερα τμήματα, τους νομούς. Το νομό τον διοικεί ο νομάρχης, ενώ τα χωριά ο πρόεδρος της κοινότητας. Οι πόλεις και οι κωμοπόλεις είναι οργανωμένες σε δήμους με επικεφαλής το δήμαρχο.

1.2 ΤΟΥΡΚΙΑ

1.2.1 Ιστορία

Πατρίδα των Τούρκων θεωρείται το Τουρκεστάν, χωρισμένοι λοιπόν σε πολλές φυλές ζούσαν νομαδικό βίο και περιφέρονταν για πολλούς αιώνες στις απέραντες εκτάσεις της Κεντρικής Ασίας, από τα Αλτάια ως την Κασπία Θάλασσα με τα κοπάδια τους, τις οικογένειες τους και τα υπάρχοντά τους. Οι διαρκείς πολεμικές συγκρούσεις τους έκαναν πολεμοχαρείς και ανυπότακτους. Από τους πρώτους αιώνες μ. Χ., άρχισαν να μετακινούνται δυτικότερα, άλλοι με κατεύθυνση τις ρωσικές πεδιάδες και άλλοι τα οροπέδια του δυτικού Τουρκεστάν και του Αφγανιστάν.

Με το Βυζάντιο γνωρίστηκαν, για πρώτη φορά, στα χρόνια του Ιουστίνου Β' (565-578), τον οποίο βοήθησαν εναντίον των Περσών. Για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα μεσολαβούσαν στο εμπόριο μεταξύ Βυζαντίου και Κίνας. Όταν οι Άραβες εισέβαλαν στην Κεντρική Ασία, πολλές από τις τουρκικές φυλές δέχτηκαν τον μωαμεθανισμό. Για πολλούς αιώνες αργότερα, έπεσαν σε ιστορική αφάνεια και το μεγαλύτερο μέρος τους υποτάχθηκε τότε στους Κινέζους.

Στο προσκήνιο της ιστορίας επανήλθαν κατά τις αρχές του 11ου αιώνα. Τότε έκαναν την εμφάνισή τους οι δύο πανίσχυρες φυλές, των Σελτζούκων και

των Οθωμανών, οι οποίες άλλαξαν την όψη της δυτικής Ασίας και απείλησαν και την ίδια την Ευρώπη.

ΣΕΛΤΖΟΥΚΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ: Οι Σελτζούκοι, οι οποίοι πήραν το όνομα τους από τον αρχηγό τους τον Σελτζούκ, κατά τον 11^ο αιώνα άρχισαν να μετακινούνται προς την Δύση. Ορμητικοί και ικανοί πολεμιστές όπως ήταν ήρθαν σε σύγκρουση με άλλους τουρκικούς λαούς, τάσσοντας υπό την κυριαρχία τους την Περσία και τη Βαγδάτη.

Ο διάδοχος του Σελτζούκου, Τογρούλ συνέχισε τις κατακτήσεις του και αναγνωρίστηκε ως σουλτάνος (βασιλέας των βασιλέων). Οι εισβολές συνεχίστηκαν με τον Αλπ- Αρσλαν, με τα όρια του κράτους να φτάνουν στην Αρμενία, στην Γεωργία και τη Συρία. Το Βυζάντιο, την εποχή αυτή, βρισκόταν σε πλήρη αδυναμία να τους αντιμετωπίσει με αποτέλεσμα ν' ανοίξουν διάπλατα οι πύλες της Μικράς Ασίας. Η Νίκαια το 1081 γίνεται πρωτεύουσα του κράτους τους, η επέκτασή τους όμως στη Μ. Ασία είχε γι' αυτούς οδυνηρές συνέπειες. Το απέραντο κράτος τους διασπάστηκε σε πλήθος μικρά κρατίδια. Κυριότερα απ' αυτά ήταν το κράτος του Ικονίου, το κράτος των Ρούμ (Ρωμαίων), όπως το ονόμασαν. Το κράτος του Ικονίου διαλύθηκε, το 14^ο αιώνα, από τους Μογγόλους και στη θέση του άρχισε να αναπτύσσεται το καινούριο κράτος των Οθωμανών.

ΟΘΩΜΑΝΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ: Οι Οθωμανοί στην αρχή ήταν μια ολιγομελής φυλή, η οποία στις αρχές του 13^{ου} αιώνα εγκατάλειψε τη βορειοανατολική Ασία- κοινή πατρίδα όλων των Τούρκων-και με αρχηγό τον Ερτογρούλ ήρθε στη Μ. Ασία για να αποφύγει τις επιδρομές των Μογγόλων. Οι Οθωμανοί ήρθαν στη Μ. Ασία σε μία εποχή πολύ ευνοϊκή γι' αυτούς. Τα δύο μεγάλα κράτη, που διεκδικούσαν την κυριαρχία της, το βυζαντινό και το σελτζουκικό, βρισκόνταν σε μεγάλη κατάπτωση.

Η ανεξαρτησία, η καινούρια θρησκεία και η έμφυτη πολεμικότητα των Οθωμανών έδωσαν καινούρια ορμή στο νεοσύστατο κράτος, το οποίο συνέχισε την επέκτασή του, τόσο σε βάρος του Βυζαντίου. Ο Ορχάν ο νέος Τούρκος

ηγεμόνας ανέλαβε διπλή προσπάθεια: από το ένα μέρος μεγάλωνε διαρκώς τις κτήσεις του και από το άλλο άρχισε να οργανώνει το κράτος του στρατιωτικά και πολιτικά. Για να αυξήσει μάλιστα την αριθμητική του δύναμη, εγκαινίασε το απάνθρωπο «παιδομάζωμα» και ίδρυσε το περίφημο σώμα των γενίτσαρων.

Το 1354, λίγα χρόνια πριν από το θάνατό του, ο Ορχάν κατέλαβε τη θρακική χερσόνησο Καλλίπολη κι εγκατέστησε το πρώτο οθωμανικό προγεφύρωμα στην Ευρώπη. Την εποχή αυτή φανερώθηκε σ' όλες της τις διαστάσεις η οθωμανική απειλή εναντίον της Ευρώπης.

Ο διάδοχος του Ορχάν, Μουράτ Α' το 1365, κυριεύσε την Ανδριανούπολη και την έκανε δεύτερη πρωτεύουσα του κράτους του. Στη συνέχεια κατέλαβε διαδοχικά τη Θεσσαλονίκη, τη Βουλγαρία και την Αλβανία. Το περικυκλωμένο Βυζάντιο των Παλαιολόγων δεν είχε πια καμία δύναμη ν' αντισταθεί. Δεν ήταν πια παρά ένα μικρό πολιορκημένο φρούριο στην ανατολική γωνία της Θράκης.

Την υπεράσπιση των χριστιανών της Βαλκανικής Χερσονήσου ανέλαβαν τώρα οι Σέρβοι, οι Ούγγροι και οι Πολωνοί οι οποίοι συγκρούστηκαν, το 1389, με τα στρατεύματα του Μουράτ, στο Κοσσυφοπέδιο της Σερβίας, κι έπαθαν πανωλεθρία. Από τότε οι Οθωμανοί εδραιώθηκαν οριστικά στα Βαλκάνια. Και η Κωνσταντινούπολη άρχισε να χαροπαλεύει.

Ο σουλτάνος Βαγιαζήτ διάδοχος του Μουράτ, εγκαινίασε τη βασιλεία του με αποκλεισμό της Κωνσταντινούπολης. Μετά την νίκη του στη Νικόπολη το 1396 έσφιξε ακόμη περισσότερο την πολιορκία της Πόλης, η οποία άρχισε να αντιμετωπίζει το φάσμα της τελειωτικής καταστροφής. Το μοιραίο απέτρεψε, την τελευταία στιγμή, η εισβολή του Μογγόλου Ταμερλάνου στη Μ. Ασία και η ήττα κι αιχμαλωσία του Βαγιαζήτ. Παρέτεινε, δηλαδή, την επιθανάτια αγωνία της για άλλα 50 χρόνια.

Οι αλληπάλληλες νίκες των Τούρκων αύξησαν στο κατακόρυφο τη δύναμη τους και απέδειξαν την αδυναμία των χριστιανών της Ευρώπης να τους αντιμετωπίσουν. Σχεδόν όλη η Βαλκανική περιήλθε στην τουρκική κυριαρχία.

Μέσα σ' αυτή τη φουρτουνιασμένη θάλασσα, σα μικρός φάρος, η Κωνσταντινούπολη τρεμόσβηνε στις άκρες του Βοσπόρου. Σαν αποξεχασμένη, άφηνε τις ύστατες αναλαμπές της παλαιάς της δόξας. Δεν ήταν πια η ένδοξη βασιλεύουσα, το κέντρο της Οικουμένης, αλλά μια τρομοκρατημένη πόλη, που περίμενε από στιγμή σε στιγμή τον Τούρκο να την καταλάβει.

Και η μοιραία στιγμή δεν άργησε να έρθει. Ο νέος σουλτάνος Μωάμεθ Β' πραγματοποίησε το παλαιό όνειρο των μωαμεθανών. Στις 29 Μαΐου του 1453, μπήκε νικητής και τροπαιούχος στην τρισένδοξη πόλη του Μ. Κωνσταντίνου, την ώρα που έπεφτε νεκρός ο τελευταίος ηρωικός υπερασπιστής της Κων/νος Παλαιολόγος.

Με την άλωση της Πόλης γράφτηκε και η τελευταία σελίδα της βυζαντινής ιστορίας. Η κραταιά αυτοκρατορία, αφού κράτησε 1000 χρόνια, υπέκυψε στο τέλος στην ορμή των Ασιατών αυτών επιδρομέων.

Η κεραυνοβόλα εξάπλωση του οθωμανικού κράτους, μέσα σε 150 χρόνια, αποτελεί ένα από τα σπάνια φαινόμενα της ιστορίας. Το ότι μία μικρά φυλή νομάδων κατόρθωσε να ιδρύσει κράτος με τις διαστάσεις του οθωμανικού αγγίζει πραγματικά τα όρια του θαύματος. Όσο όμως παράδοξο και αν φαίνεται το γεγονός αυτό, δεν είναι και ανεξήγητο.

Στη μεγαλύτερη της ακμή έφτασε η τουρκική αυτοκρατορία επί σουλτάνου Σουλεϊμάν Α' του Μεγαλοπρεπούς(1520-1566). Τα σύνορα της είχαν απλωθεί τότε από την Αλγερία ως το Ιράν, από την Υεμένη ως την Κριμαία της Ρωσίας και από την Ελλάδα ως τη Ουγγαρία.

Η παρακμή της τουρκικής αυτοκρατορίας αρχίζει από το 1709, από την εποχή δηλαδή των Ρωσοτουρκικών Πολέμων. Ακολουθεί η Ελληνική Επανάσταση του 1821, η απόσπαση και απελευθέρωση των κατεχόμενων από την Τουρκία εδαφών(περιοχών Ευξείνου, Αιγύπτου, Τριπολιτσάς κ.α.), οι Βαλκανικοί Πόλεμοι του 1912-13 και, τέλος ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος(1914-1918), ο οποίος περιόρισε την Τουρκία στα σημερινά της σύνορα.

Στις 3 Μαρτίου του 1924, η τουρκική εθνοσυνέλευση κατήργησε το καθεστώς των σουλτάνων(χαλιφάτο) και ανακήρυξε στην Τουρκία τη δημοκρατία. Πρόεδρος της νέας τουρκικής δημοκρατίας εξελέγη ο Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ. Κατά τη διάρκεια των 14 ετών της θητείας του Κεμάλ, η Τουρκία υποβλήθηκε σε έναν μεγάλο μετασχηματισμό, ο οποίος άλλαξε τις θρησκευτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές βάσεις της τουρκικής κοινωνίας καθώς επίσης και την πολιτική και οικονομική δομή της. Οι σπουδαιότερες κοινωνικές μεταρρυθμίσεις είναι:

- Κατάργηση της πολυγαμίας.
- Αντικατάσταση του αραβικού αλφαβήτου, με το λατινικό
- Κατάργηση των μεγάλων τσιφλικιών και διαμονή των κτημάτων στους ακτήμονες χωρικούς
- Κατάργηση της καλύπτρας του προσώπου των γυναικών(φερετζέ)
- Αντικατάσταση του πατροπαράδοτου φεσιού των στρατιωτών με το ευρωπαϊκό πηλίκιο.
- Κλείσιμο των τεκέδων (μοναστηριών)των δερβισάδων
- Αντικατάσταση του όρκου, που δίνονταν στο όνομα του Θεού με τον όρκο της τιμής.

Με βάση αυτές τις μεταρρυθμίσεις και μετά το θάνατο του Κεμάλ η Τουρκία ήταν για τα καλά στο δρόμο για να γίνει ένα κράτος σύμφωνα με το δυτικό πρότυπο.

Στον οικονομικό τομέα οι ξένοι επενδυτές είχαν αναλάβει ουσιαστικά τους πόρους χρηματοδότησης της οθωμανικής αυτοκρατορίας, και ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της τουρκικής δημοκρατίας ήταν να πληρωθεί το παλαιό οθωμανικό χρέος.

Στην εξωτερική πολιτική η Τουρκία επιδίωξε φιλικές σχέσεις με όλους τους γείτονές της. Η ένταση με την Ελλάδα πέρα από το νησί της Κύπρου, της οποίας ο πληθυσμός περιλαμβάνεται από Έλληνες αλλά και από μια

αρκετή μεγάλη μειονότητα, άρχισε στα μέσα της δεκαετίας του '50 και συνεχίστηκε αφότου η Κύπρος έγινε ανεξάρτητη το 1960.

Στα μέσα του 1974 τα τουρκικά στρατεύματα εισέβαλαν στην Κύπρο μετά από ένα ελληνικό προσανατολισμένο χτύπημα εκεί, κέρδισαν τον έλεγχο του 30% του νησιού. Επίσης στις αρχές του '70, η ανακάλυψη του πετρελαίου στο ηπειρωτικό ράφι κάτω από τα ύδατα που περιβάλλουν τα ελληνικά νησιά προκάλεσε την περαιτέρω σύγκρουση μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας. Κατά ένα μεγάλο μέρος λόγω των διπλωματικών επεμβάσεων των Ηνωμένων Πολιτειών, της Μεγάλης Βρετανίας και των Ηνωμένων Εθνών, ο πόλεμος μεταξύ των δύο χωρών αποτράπηκε.

Ένα νέο σύνταγμα εγκρίθηκε το 1982 το οποίο έδωσε στρατιωτική επιρροή πέρα από τα πολιτικά θέματα και την αυτονομία στις στρατιωτικές υποθέσεις. Το 1993, ο Demirel πέτυχε ως πρόεδρος με πρωθυπουργό την Tansu Hiller, την πρώτη γυναίκα που θα μπορούσε να κρατήσει αυτή τη θέση. Μετά από έναν οικονομικό βραχίονα προς το τέλος του '80, ο υψηλός πληθωρισμός, ένα μεγάλο ξένο χρέος, και ο αντίκτυπος των εξόδων ελλείμματος οδήγησαν σε μία οικονομική κρίση το 1994. Το 1995, η Τουρκία ενώθηκε σε μία τελωνειακή ένωση με την Ευρωπαϊκή Ένωση

Ο υψηλός πληθωρισμός ενέμεινε στην πρόσφατη δεκαετία του '90 και υπήρξαν αυξανόμενες διαφωνίες με την Ελλάδα πέρα από τα χωρικά ύδατα, τον εναέριο χώρο και ειδικά το χώρισμα της Κύπρου. Επίσης η σύγκρουση με τους κουρδικούς εθνικιστές συνεχιζόταν και το 1999 συνελήφθη και καταδικάστηκε σε θάνατο ο ηγέτης τους Abdullah Ocalan. Την ίδια χρόνια ένας φονικός σεισμός χτυπάει την Τουρκία και την Ελλάδα και μεταξύ τους ενίσχυση χαρακτήρισε την αρχή μιας βελτίωσης στις διμερείς σχέσεις.

Το 2002 η ΕΕ αρνήθηκε να θέσει μια ημερομηνία για την έναρξη των διαπραγματεύσεων για την αποδοχή της Τουρκίας στο σώμα της, αφού η ΕΕ είχε ανησυχία για την κατάσταση της τουρκικής δημοκρατίας και για τα ανθρώπινα δικαιώματα στη χώρα. Το 2003 πρωθυπουργός εκλέγεται ο

Erdogan ο οποίος υποστήριξε τις διαπραγματεύσεις για την επανένωση της Κύπρου και πιεσμένος για την επικύρωση της συμφωνίας (Απρ.2004) από τους Τούρκους . Η απόρριψη της συμφωνίας από τους Ελληνοκυπρίους, εντούτοις, άφησε την κατάσταση στο νησί εκκρεμές.

Τον Σεπτέμβριο του 2004, ήταν εμφανές ότι υπήρξε ισχυρό συναίσθημα ενάντια στην αναγνώριση της Τουρκίας από τις διάφορες χώρες της ΕΕ, και μία πρόταση των πιθανών νέων όρων για την αποδοχή της Τουρκίας στην ΕΕ απόσπασε μια ισχυρή διαμαρτυρία από τους τουρκικούς ηγέτες. Το Δεκέμβριο του 2004 η ΕΕ συμφώνησε να αρχίσει τις διαπραγματεύσεις το 2005 με την Τουρκία στην αποδοχή της, οι οποίες άνοιξαν επίσημα τον Οκτώβριο του 2005.

1.2.2 Θέση

Κράτος της Ασίας, στη Εγγύς Ανατολή. Κατέχει το δυτικότερο άκρο της ασιατικής ηπείρου και τμήμα της εκτείνεται στην Ευρώπη. Αποτελείται δηλαδή από δύο τμήματα: το ένα αποτελεί μία μεγάλη και πλατιά χερσόνησο, όμοια με ορθογώνιο σχεδόν παραλληλόγραμμο, τη Μικρά Ασία, ενώ το άλλο ανήκει γεωγραφικά στην Ευρώπη και αποτελεί την Ανατολική Θράκη.

Η γεωγραφική θέση της Τουρκίας ανάμεσα στην Ασία και στην Ευρώπη την καθιστούν ως μία γέφυρα πολιτισμών, οικονομίας και γεωγραφίας. Η τοποθεσία της αυτή κατέχει ένα σημαντικό κομμάτι στην ιστορία της Τουρκίας και δίνει στη χώρα το πλεονέκτημα στην εξυπηρέτηση των αγορών της Ευρώπης, της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής.

1.2.3 Σύνορα-Πληθυσμός

Η Τουρκία βόρεια βρέχεται από τον Εύξεινο Πόντο και συνορεύει βορειοανατολικά με το Αζερμπαϊτζάν και την Αρμενία, νοτιοανατολικά με το Ιράκ και τη Συρία και νότια βρέχεται από τη Μεσόγειο. Δυτικά βρέχεται από Αιγαίο Πέλαγος, βορειοδυτικά συνορεύει με την Ελλάδα και τη Βουλγαρία. Η συνολική έκταση της χώρας είναι 780.580 τ. χλμ.*

Ο πληθυσμός της Τουρκίας το 2005 ήταν 69.661.000 κάτοικοι. Αν κάποιος εξετάσει την τουρκική κοινωνία το τελευταίο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα θα παρατηρήσει ότι περισσότερο από το 50% του πληθυσμού της κυμαίνεται στη ηλικία των 25 χρόνων. Η νεολαία αυτή έχει σαν συνέπεια η κοινωνία να είναι σε κατάσταση δραστηριότητας και αλλαγής. Αυτή η αλλαγή είναι εμφανής στον οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και πολιτικό τομέα. Εντούτοις, σχεδόν το 35% του πληθυσμού ζει ακόμα στις αγροτικές περιοχές παρά τη σημαντική μετανάστευση στις πόλεις.

Η Άγκυρα είναι η πρωτεύουσα της χώρας αν και η μεγαλύτερη πόλη είναι η Κωνσταντινούπολη, (Istanbul).

1.2.4 Έδαφος- Πεδιάδες- Ποταμοί- Παράλια- Νησιά

Η Ασιατική Τουρκία αποτελεί, στο μεγαλύτερο μέρος της, ένα μεγάλο οροπέδιο. Αυτό περιτριγυρίζεται απ' όλες τις μεριές από αρκετά ψηλά όρη, που αφήνουν λίγες διαβάσεις, με τις οποίες επικοινωνεί το οροπέδιο με την υπόλοιπη χώρα. Προς το βορρά, τον Εύξεινο Πόντο κλείνουν το οροπέδιο τα όρη του Πόντου ή Ποντιακές Άλπεις. Στο ανατολικό άκρο υψώνεται το όρος Αραράτ, προς το νότο και νοτιοανατολικά φράζουν τις διαβάσεις προς τη Συρία, το Ιράκ και το Ιράν οι οροσειρές του Ταύρου, του Αντίταυρου και του

---

* ΠΗΓΗ:Σχολική Μονοτονική ΥΔΡΙΑ Γενική Εγκυκλοπαίδεια Δημοτικής Και Μέσης Εκπαίδευσης, Τόμος Τέταρτος, Γ. Αξιωτέλλης Και Σια ΕΠΕ

Αρμενικού Ταύρου. Ανάμεσα στα όρη του Πόντου και την οροσειρά του Αντίταυρου υψώνεται σε παράλληλη πτύχωση το όρος Αργαίος και στη μέση του όρους Ταύρου ένας στενός αυχένας, γνωστός ως Πύλες της Κιλικίας. Οι πτυχώσεις του εδάφους συνεχίζονται ως τα παράλια της Μ. Ασίας και σχηματίζουν μία σειρά από όρη: το όρος Ίδη στη χερσόνησο της Τροίας, το όρος Όλυμπος της Μυσίας, το όρος Τμώλος και τα όρη της Μυκάλης και της Λυκίας.

Ανάμεσα στους τεράστιους αυτούς ορεινούς όγκους απλώνεται το αρκετά μεγάλο και κλειστό οροπέδιο της Μικρασίας. Η απομόνωση του από τη θάλασσα του δημιουργεί ένα κλίμα ξερό και ψυχρό που μοιάζει με κλίμα ερήμου. Έτσι σχηματίζονται εκεί μεγάλες στεπώδεις εκτάσεις κι έρημοι, όπως η Αλμυρή Έρημος.

Στο βόρειο και νότιο μέρος της χώρας απλώνονται στενές πεδινές παραλιακές λωρίδες. Μεγαλύτερες κάπως πεδινές εκτάσεις σχηματίζονται στα δυτικά παράλια, που αποτελούν και την πιο προσοδοφόρα σε γεωργικά προϊόντα περιοχή της Τουρκίας.

Εξαιτίας των λίγων βροχών που πέφτουν στο εσωτερικό της Μ. Ασίας, οι ποταμοί είναι γενικά, λίγοι και μικροί. Μεγαλύτερος απ' όλους είναι ο Άλης, γνωστός από την αρχαία ιστορία. Ακολουθούν ο Σαγγάριος, ο Γρανικός .

Στο Αιγαίο Πέλαγος εκβάλλουν οι ποταμοί Έρμος και ο Μαίανδρος. Στον κόλπο της Αλεξανδρέττας εκβάλλουν οι ποταμοί Καλύκανδρος και Κύδνος. Τέλος, έχουν τις πηγές τους στην Τουρκία οι μεγάλοι ποταμοί Τίγρης και Ευφράτης από το Αργαίο, οι οποίοι εκβάλλουν στον Περσικό Κόλπο.

Τα βόρεια και τα νότια παράλια της Τουρκίας δεν παρουσιάζουν αξιόλογο διαμελισμό, ιδιαίτερα , τα βόρεια δεν έχουν ούτε έναν κόλπο παρά μόνο λίγες οδοντωτές προεξοχές ενώ στα νότια σχηματίζονται δύο ανοιχτοί κόλποι, της Αττάλειας και της Αλεξανδρέττας. Αντίθετα, τα δυτικά και βορειοδυτικά παράλια παρουσιάζουν πλούσιο διαμελισμό. Μετά τη χερσόνησο Σκουτάρι της Χρυσούπολης, που φέρνει κοντά στο Βόσπορο την

Ασία με την Ευρώπη, απλώνεται η Προποντίδα, η οποία εισχωρεί στα παράλια της Μ. Ασίας και των Μουδανιών και τη χερσόνησο της Κυζίκου. Στην ίδια θάλασσα σχηματίζονται τα ωραία Πριγκιπονήσια και πιο ανοιχτά τα νησιά του Μαρμαρά. Με τη στενόμακρη θαλάσσια λωρίδα του Ελλήσποντου επικοινωνεί η Προποντίδα με το Αιγαίο Πέλαγος εδώ είναι που σχηματίζεται η χερσόνησος της Τροίας και παραπλέοντας τα δυτικά παράλια της Μ. Ασίας βρίσκονται τα νησιά Ίμβρος και Τένεδος.

1.2.5 Τούρκοι- Γλώσσα- Θρησκεία

Οι κάτοικοι της Τουρκίας- εκτός από τους Κούρδους και τους Αρμένιους, που ανήκουν στη λευκή φυλή- είναι τουρανικής καταγωγής και ανήκουν στη κίτρινη φυλή. Εξαιτίας όμως της μεγάλης επιμειξίας τους με λευκούς, έχουν αρχίσει να σβήνουν τα μογγολικά τους χαρακτηριστικά. Γενικά, θεωρούνται ότι ανήκουν στο φυλετικό κλάδο των Οσμανλήδων ή Οθωμανών. Περισσότερο από τα τρία τέταρτα του πληθυσμού είναι Τούρκοι, ενώ οι Κούρδοι αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος του υπολοίπου.

Η επίσημη γλώσσα είναι τα τούρκικα, ευρέως χρησιμοποιούνται και τα κουρδικά στο νότο και το νοτιοανατολικό μέρος της χώρας. Υπάρχει επίσης μία αραβόφωνη μειονότητα.

Η επίσημη θρησκεία στην Τουρκία είναι ο μωαμεθανισμός αφού το 99% του πληθυσμού της είναι μωαμεθανοί.

Υπάρχουν επίσης μικρές ομάδες ορθόδοξων Χριστιανών(η Κωνσταντινούπολη είναι η έδρα του οικουμενικού πατριάρχη) και Εβραίων.

1.2.6 Εκπαίδευση *

Με το σουλτανικό καθεστώς η Τουρκία ήταν βυθισμένη στην αμάθεια. Το 1927 το ποσοστό των κατοίκων, που ήξερε ανάγνωση και γραφή, μόλις έφτανε το 10% του πληθυσμού.

Σημαντική πρόοδος σημειώθηκε μετά το 1923 από τον Κεμάλ Ατατούρκ. Έτσι το 1970, το ποσοστό των εγγραμμάτων ανέβηκε στα 49%. Ωστόσο, το ποσοστό των αναλφάβητων ακόμη εξακολουθεί να είναι μεγάλο. Η Τουρκία έχει τα πανεπιστήμια της στην Κωνσταντινούπολη, την Άγκυρα και το Ιζμίρ.

1.2.7 Οικονομία

• ΓΕΩΡΓΙΑ

Η Τουρκία, είναι χώρα κυρίως γεωργική και τα 70% του πληθυσμού της ασχολούνται με τη γεωργία. Ωστόσο, από όλη την έκταση της μόνο 1/20 είναι κατάλληλο για καλλιέργεια. Και αυτό κυρίως προς τα δυτικά της παράλια, που είναι και τα πιο εύφορα της χώρας.

Ως το 1923, η Τουρκία ήταν μία χώρα καθυστερημένη. Οι μεγάλες πεδινές της εκτάσεις ήταν χωρισμένες σε μεγάλα ή μικρά φέουδα και οι μεγαλοκτηματίες πολύ λίγο ενδιαφέρον έδειχναν για την πρόοδο των καλλιεργειών. Από το 1923 όμως κι έπειτα, άνοιξε και για την Τουρκία ο δρόμος προς την οικονομική της ανάπτυξη. Ο Κεμάλ Ατατούρκ απαλλοτρίωσε τα περισσότερα κτήματα από τους φεουδάρχες και τα μοίρασε στους ακτήμονες Τούρκους αγρότες.

Βασικό χαρακτηριστικό της τουρκικής γεωργίας είναι η μεγάλη ποικιλία των προϊόντων της, που οφείλεται στην ποικιλία του κλίματος της. Παράγονται δημητριακά, όσπρια, ζαχαρότευτλα, καπνός, βαμβάκι, πατάτες. Στην περιοχή

---

* ΠΗΓΗ:Σχολική Μονοτονική ΥΔΡΙΑ Γενική Εγκυκλοπαίδεια Δημοτικής Και Μέσης Εκπαίδευσης, Τόμος Τέταρτος, Γ. Αξιωτέλλης Και Σια ΕΠΕ

του Αφιονκαραχισάρ καλλιεργείται επίσης η μήκων η υπνοφόρος(είδος παπαρούνας) από την οποία παράγεται το όπιο. Σημαντική θέση στην τουρκική οικονομία έχουν τα δεντροκομικά προϊόντα.

Παράγονται ελιές, λάδι, σταφύλια, σταφίδες(πρώτη στην παγκόσμια παραγωγή), εσπεριδοειδή, σύκα, ξεροί καρποί, βερίκοκα, κεράσια, λινάρι, αραχίδες, σουσάμι ηλιοτρόπιο κ.α.

- **ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ**

Οι μεγάλες στεπώδεις εκτάσεις του κεντρικού οροπεδίου, που καταλαμβάνει έκταση 300.000 τ. χλμ. ευνοούν την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας. Εκτρέφονται κατσίκες(σπουδαίες είναι οι αίγες Άγκυρας που δίνουν το μαλλί μοχαίρ), πρόβατα, αγελάδες, βουβάλια καθώς και βόδια, μουλάρια. Ενώ παρατηρείται μεγάλη ανάπτυξη στην κτηνοτροφία, η σηροτροφία(εκτροφή μεταξοσκώληκα) έχει αρχίσει να παρακμάζει και συνεχώς να περιορίζεται.

- **ΔΑΣΗ**

Δασικές εκτάσεις εκμεταλλεύσιμες συναντά κανείς κυρίως στα Ποντιακά Όρη και στον Ταύρο και Αντίταυρο. Τα επικρατέστερα δέντρα είναι τα κωνοφόρα και η βελανιδιά.

- **ΑΛΙΕΙΑ**

Σε όλα τα παράλια αλιεύονται κάθε είδους ψάρια, η εκμετάλλευση όμως του θαλάσσιου πλούτου δεν είναι συστηματική ούτε εντατική. Κυρίως αλιεύονται τόνοι και παλαμίδες στην Προποντίδα και σπόγγοι στα νότια παράλια.

- **ΟΡΥΚΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ**

Η Τουρκία έχει αρκετό ορυκτό πλούτο, δε γίνεται όμως συστηματική εκμετάλλευση του, επειδή δεν υπάρχει καλή συγκοινωνία. Έρχεται τρίτη στην παγκόσμια παραγωγή χρωμίου. Υπάρχουν επίσης στο υπέδαφος της σημαντικά κοιτάσματα γαιάνθρακα, λιγνίτη, χαλκού, θείου (θειαγίου), σιδήρου και σμυρίδας. Πολλές άλλωστε τουρκικές εταιρείες επιδίδονται στην ανεύρεση πετρελαιοφόρων στρωμάτων.

- **ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ**

Παλαιότερα η βιομηχανία της Τουρκίας περιοριζόταν στη βιομηχανία ή βιοτεχνία κατασκευής ταπήτων (χαλιών), βαμβακερών υφασμάτων, κυρίως στην περιοχή των Αδάνων, όπου παράγεται αρκετό βαμβάκι και μεταξωτών στη Προύσα. Αλλά, μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, άρχισε και η Τουρκία να εκβιομηχανίζεται, και να δημιουργεί τη λεγόμενη βαριά βιομηχανία.

Υπάρχουν εργοστάσια υαλουργίας και χαρτοποιίας στη Νικομήδεια, βιομηχανίας χημικών προϊόντων στην Άγκυρα, μεταλλουργεία και εργοστάσια θειικού οξέος στο Καραμπούκ, διυλιστήρια πετρελαίου στη Μερσίνα.

- **ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ**

Το συγκοινωνιακό δίκτυο της Τουρκίας, ανάλογα με την έκταση της, είναι αραιό, παρόλο που κατά τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί εκεί αξιόλογη σχετική πρόοδος. Αυτό οφείλεται εν μέρει στους τεράστιους ορεινούς όγκους, που κάνουν δύσκολη την επικοινωνία των παραλίων με το εσωτερικό της χώρας.

- **ΝΑΥΤΙΑ**

Η εμπορική ναυτιλία περιλαμβάνει πλοία συνολικού τονάζ 1.252.000 κόρων. Μεγαλύτερα εμπορικά λιμάνια είναι της Κωνσταντινούπολης, της Σμύρνης, της Σαμψούντας, της Μερσίνας και της Τραπεζούντας.

- **ΕΜΠΟΡΙΟ**

Το εισαγωγικό εμπόριο της Τουρκίας είναι μεγαλύτερο από το εξαγωγικό. Οι κύριες εισαγωγές είναι μηχανήματα, ακατέργαστο πετρέλαιο, μέταλλα, φαρμακευτικά είδη, πλαστικά, λάστιχα και χημικές ουσίες, οι κύριες εξαγωγές είναι κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, προϊόντα σιδήρου και χάλυβα, δημητριακά, κυρίως καπνό, βαμβάκι, σταφίδα, σύκα, ξηρούς καρπούς, ζώα, δέρματα. Οι κορυφαίοι εμπορικοί συνεργάτες είναι η Γερμανία, οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

1.2.8 Πολίτευμα

Η Τουρκία είναι μία κοινοβουλευτική δημοκρατία που κυβερνάται με το σύνταγμα του 1982. Το εκτελεστικό σώμα αποτελείται από έναν Πρόεδρο, που εκλέγεται από την εθνική συνέλευση για πέντε έτη, και έναν πρωθυπουργό, ο οποίος διορίζεται από τον Πρόεδρο. Τα μέλη της εθνικής συνέλευσης εκλέγονται γενικά μετά από ανάλογη αντιπροσώπευση για να εξυπηρετήσουν τις πενταετείς θητείες τους, αλλά ένα συμβαλλόμενο μέρος πρέπει να λάβει τουλάχιστον το 10% της ψηφοφορίας που έχει έδρα στη συνέλευση. Υπάρχει ένα Υπουργικό συμβούλιο, αλλά το ανώτερο σώμα χάραξης πολιτικής είναι το συμβούλιο εθνικής ασφάλειας, το οποίο εξουσιάζεται από τους στρατιωτικούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΑ

2.1 Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

2.1.1 Η πορεία της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Το όραμα της Ελλάδας για την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση προϋπήρχε από παλιά και οι προσπάθειες της για ευρωπαϊκή ολοκλήρωση εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έλαβε χώρα με την υποβολή της αίτησης για σύνδεση με τη νεοπαγή Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), τον Ιούνιο του 1959, αίτηση που οδήγησε στην υπογραφή της Συμφωνίας Σύνδεσης Ελλάδας – ΕΟΚ, τον Ιούνιο του 1961. Η Συμφωνία αυτή που ουσιαστικά αποτελούσε το πρώτο βήμα στην πορεία της Ελλάδας για την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, «πάγωσε» με την εγκαθίδρυση της στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα (Απρίλιος 1967) και επανεργοποιήθηκε μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας (Ιούλιος 1974).

Ο στόχος όμως της ελληνικής κυβέρνησης ήταν η επιδίωξη της ενσωμάτωσης της χώρας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ως πλήρες μέλος. Και πράγματι, η αίτηση για πλήρη ένταξη της, υποβλήθηκε στις 12 Ιουνίου 1975, με επιστολή που ο Κ. Καραμανλής απηύθυνε στον τότε πρόεδρο του Συμβουλίου Υπουργών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, Υπουργό Εξωτερικών της Ιρλανδίας G. Fitzgerald.

Η πρώτη αντίδραση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στην Ελληνική αίτηση εκδηλώθηκε αρχικά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (European Commission) η οποία σύμφωνα με το (τότε) άρθρο 237 της Συνθήκης της Ρώμης, έπρεπε να διατυπώσει «γνώμη» πάνω στην αίτηση χώρας για ένταξη στην Κοινότητα. Η Επιτροπή δημοσίευσε τη «γνώμη» της στις 28 Ιανουαρίου 1976. Προς μεγάλη

έκπληξη, ενώ τόνισε ότι πρέπει να δοθεί «σαφώς θετική απάντηση» στο αίτημα της Ελλάδας για ένταξη, πρότεινε θέσπιση προενταξιακής μεταβατικής περιόδου πριν από την πλήρη θεσμική ενσωμάτωση της χώρας προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι αναγκαίες οικονομικές μεταρρυθμίσεις.

Τον Ιούλιο 1976 άρχισαν οι διαπραγματεύσεις για την ένταξη, οι οποίες ολοκληρώθηκαν το Μάιο 1979 με την υπογραφή της Πράξης Προσχώρησης στην Αθήνα (στο Ζάππειο Μέγαρο). Το Ελληνικό Κοινοβούλιο κύρωσε την Πράξη Προσχώρησης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα στις 28 Ιουνίου 1979.

Σήμερα η Ελλάδα είναι πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θεωρείται ένα απ' τα κράτη μέλη που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στις εξελίξεις που προκύπτουν ανά τον καιρό.

2.2 Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η Τουρκία αν και είναι κυρίως μια ασιατική χώρα, λόγω του ότι ένα μικρό μόνο μέρος της έχει σύνορα με την Ελλάδα, κάνει έντονες προσπάθειες για την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.2.1 Σταθμοί στην πορεία ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

-Υπογραφή της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας ή της συμφωνίας σύνδεσης(για την προετοιμασία της να αποκτήσει την ιδιότητα του μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρειάστηκε να υπογράψει πρώτα την λεγόμενη συμφωνία σύνδεσης) Σεπτέμβριος 1963*

-Έναρξη ισχύος της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας(Δεκέμβριος 1964)

---

* ΠΗΓΗ: Europa,Δραστηριότητες Της Ευρωπαϊκής Ένωσης, www.europa.eu.

- Υποβολή αίτησης της Τουρκίας για ένταξη στην Ε.Ε.(Απρίλιος 1987)
- Σύνοδος Κορυφής του Ελσίνκι: Χορήγηση στην Τουρκία του καθεστώτος της υποψήφιας για ένταξη στην Ε.Ε. χώρας(Δεκέμβριος 1999)
- Έγκριση της περιοδικής έκθεσης της Ε.Ε. σχετικά με την πρόοδο Τουρκίας για την ένταξή της στην Ε.Ε.(Οκτώβριος 2002)
- Σύνοδος Κορυφής της Κοπεγχάγης: Απόφαση για την εξέταση της ημερομηνίας έναρξης των διαπραγματεύσεων με την Τουρκία τον Δεκέμβριο του 2004(Δεκέμβριος 2002)
- Έναρξη διαπραγματεύσεων για την ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε.
- Σύσταση Ε.Ε. για τις διαπραγματεύσεις με την Τουρκία
- Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας ένταξης της Τουρκίας στην Ε.Ε.
- Δημοψήφισμα για την προσχώρηση της Τουρκίας

2.2.2 Πορεία ενταξιακών διαπραγματεύσεων

Όπως αποφασίστηκε στη Σύνοδο της Κοπεγχάγης το 2002, η ημερομηνία έναρξης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας με την Ε.Ε., θα αποφασιστεί τον Δεκέμβριο του 2004. Σημειώνεται ότι παρά τις σημαντικές μεταρρυθμίσεις που έχουν αποφασιστεί, η Τουρκία δεν πληροί ακόμη τα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης. Σύμφωνα με την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Νοέμβριος 2003), κατά τη διάρκεια του 2003, η Τουρκική κυβέρνηση επιτάχυνε αποφασιστικά το ρυθμό των μεταρρυθμίσεων οι οποίες έφεραν βαθιές αλλαγές στο πολιτικό και νομικό καθεστώς της χώρας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χαιρέτισε τη συνταγματική μεταρρύθμιση του 2001, καθώς σύμφωνα με το νέο σύνταγμα καταργείται η θανατική ποινή εν καιρώ ειρήνης, και αίρεται η κατάσταση εκτάκτου ανάγκης στις νοτιοανατολικές περιοχές της χώρας. Η Τουρκία επικύρωσε καίριες διεθνείς και Ευρωπαϊκές

Συμβάσεις όπως το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα καθώς και το Πρωτόκολλο αριθ. 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Σε ό,τι αφορά στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπιστώνει σημαντική βελτίωση και επισημαίνει την ενθάρρυνση από την πλευρά της Άγκυρας των εκ του σύνεγγυς συνομιλιών για την διευθέτηση του πολιτικού ζητήματος της Κύπρου.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτρέπει την Τουρκία να ενθαρρύνει την Τουρκοκυπριακή ηγεσία να εργαστεί για την επίλυση του προβλήματος προκειμένου να επιτευχθεί λύση το συντομότερο δυνατό.

Σήμερα η Τουρκία παρόλο τις ουσιαστικές αλλά όχι επαρκείς αλλαγές που έχει κάνει δεν έχει κατορθώσει ακόμα να θεωρηθεί πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.3 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η προοπτική ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναμένεται να έχει τόσο θετικές όσο και αρνητικές συνέπειες στην ευρωπαϊκή οικονομία. Η τουρκική οικονομία δεν έχει τα ίδια χαρακτηριστικά σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν. Το τουρκικό ΑΕΠ (GNP) το 2002 και το 2003 αυξήθηκε κατά περίπου 6,5% * κατά μέσον όρο, αρκετά παραπάνω από το μακροπρόθεσμο μέσο όρο αύξησης της Τουρκίας που είναι 4,5%, ενώ το 2004, έτος που η τουρκική οικονομία είχε τον πιο υψηλό ρυθμό ανάπτυξης παγκοσμίως (13,5%

---

* ΠΗΓΗ: ΕΚΕΜ, Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών, Η Τουρκική οικονομία: Προβλήματα και προοπτικές για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα, Δημήτρης Μαζιώτης και Σταύρος Κούρταλης, Μάιος 2006, www.ekem.gr.

το πρώτο εξάμηνο), ανήλθε σε 300 δισεκατομμύρια δολάρια, 2 φορές μεγαλύτερο από τα επίπεδα του 2001 όπου έλαβε χώρα η γνωστή οικονομική κρίση. Αυτό που είναι εντυπωσιακό είναι ότι ο υψηλός ρυθμός ανάπτυξης επιτεύχθηκε ταυτόχρονα με τη μείωση του πληθωρισμού.

Πραγματικά έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος στη μάχη εναντίον του πληθωρισμού. Κατά τη διάρκεια των προηγούμενων τριών ετών η Τουρκία καταπολέμησε τον υψηλό και χρόνιο πληθωρισμό μειώνοντάς τον από 70% στην αρχή του 2002, σε λιγότερο από 10% το 2004, ενώ το 2005 αναμενόταν να μειωθεί κάτω από τον κυβερνητικό στόχο του 8%. Το δημοσιονομικό έλλειμμα μειώθηκε σε περίπου 7% από 17% που ήταν πριν και το καθαρό δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ, μειώθηκε από το επίπεδό του 91% το 2001, σε περίπου 65%, ποσοστό κοντά στο κριτήριο του Μάαστριχ.

Το έλλειμμα εμπορικού ισοζυγίου μπορεί να αναφερθεί ως ο μόνος τομέας επιδείνωσης της Τουρκικής οικονομίας. Ο υψηλός ρυθμός ανάπτυξης είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των εισαγωγών, οι οποίες οδήγησαν σε μια διεύρυνση στο εν λόγω έλλειμμα που έφτασε τα 15,5 δισεκατομμύρια δολάρια το 2004, έλλειμμα που χρηματοδοτήθηκε από τις διεθνείς εισροές κεφαλαίων απόρροια της αυξανόμενης αξιοπιστίας του τουρκικού εταιρικού και τραπεζικού τομέα.

Η πρόοδος αυτή στα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη της Τουρκίας ήταν το αποτέλεσμα των υγιών μακροοικονομικών πολιτικών και των εκτενών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Στις εκτιμήσεις της για τις οικονομικές επιπτώσεις της ένταξης της Τουρκίας, η ΕΕ δεν απορρίπτει τα οφέλη της ένταξης, ωστόσο επισημαίνει ότι το κόστος κατά τα πρώτα χρόνια της συμμετοχής της χώρας στην ΕΕ θα είναι τεράστιο. Οι κοινοτικές επιδοτήσεις υπολογίζεται ότι θα ξεπεράσουν τα 16,5 δις. ευρώ, με κάποιες εκτιμήσεις να ανεβάζουν αυτό το ποσό στα 33,5 δις. ευρώ. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι επιδοτήσεις για τον αγροτικό τομέα, ο οποίος σήμερα απασχολεί το 30% του εργατικού δυναμικού της χώρας.

Μελέτη του Οργανισμού Κρατικού Σχεδιασμού της Τουρκίας προβλέπει ότι: «Με δεδομένη την ισχυρή ανάπτυξη του τουρκικού ΑΕΠ κατά 8,5%, η καθαρή οικονομική συνεισφορά της Τουρκίας στον κοινοτικό προϋπολογισμό θα αυξάνεται συνεχώς.

Η ίδια μελέτη υπογραμμίζει ότι η ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ θα επιβραδύνει το φαινόμενο της γήρανσης του πληθυσμού που απειλεί την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σε κάθε περίπτωση όμως, ο μεγάλος τουρκικός πληθυσμός, ο οποίος ανέρχεται στα ίδια επίπεδα με το σύνολο του πληθυσμού των δέκα νέων κρατών μελών, προκαλεί ανησυχία.

2.3.1 Οι εκτιμήσεις Διεθνών Οικονομικών Οργανισμών & Ευρωπαϊκών επιχειρηματικών κύκλων

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί τη μεγαλύτερη αγορά για την εξαγωγή προϊόντων της Τουρκικής οικονομίας. Και οικονομίες είναι ήδη στενά συνδεδεμένες με εμπορικές συναλλαγές αξίας 56 δις δολαρίων μέχρι το τέλος του 2003. Η Τουρκία με πληθυσμό 70 εκατομμυρίων πολιτών είναι η μεγαλύτερη από το σύνολο των 10 νέων κρατών μελών της ΕΕ.

Η Τουρκία και η ΕΕ έχουν τελωνειακή ένωση από το 1996 αλλά η έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων υποχρεώνει την Τουρκία να απαλλαγεί από γραφειοκρατικά εμπόδια και φορολογικά συστήματα που εμποδίζουν το εμπόριο με την ΕΕ.

Η Παγκόσμια Τράπεζα εκτιμά ότι η Τουρκία μπορεί να εξελιχθεί σε «τίγρη» της Ευρώπης, θεωρώντας ότι η οικονομία της υποψήφιας προς ένταξη χώρας μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στις διεθνείς αγορές.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο εμφανίζεται επιφυλακτικό ως προς την πορεία της τουρκικής οικονομίας και τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει ενδεχόμενη ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι επιφυλάξεις του ΔΝΤ στηρίζονται στο γεγονός ότι το δημόσιο χρέος της Τουρκίας περιλαμβάνει 23

δισ δολάρια προς αυτό (ΔΝΤ). Στο 80% του ΑΕΠ, το δημόσιο χρέος της Τουρκίας είναι διπλάσιο από τον μέσο όρο του 40% που παρουσίαζαν κατά την ένταξή τους τα δέκα νέα κράτη μέλη.

Ενδεικτική του ενδιαφέροντος των ευρωπαϊών επιχειρηματιών για ενδεχόμενη ένταξη της Τουρκίας στην ΕΕ, είναι η περίπτωση της αγγλικής εταιρείας ποτών Allied Domecq. Ενώ οι εισαγωγές υποτίθεται ότι μπαίνουν στην Τουρκία χωρίς δασμούς, τα οινοπνευματώδη υπόκεινται σε «ειδικό δασμό κατανάλωσης» ύψους 276%.

Ωστόσο, τα όποια επιχειρήματα των ευρωπαϊών επιχειρηματιών δεν πείθουν ευρωπαίους πολιτικούς όπως τον Νικολά Σαρκοζί και τον Έντμουντ Στόιμπερ. Χαρακτηριστικά, μία ημέρα αφότου έλαβε η Τουρκία την ημερομηνία για την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, ο Σαρκοζί δήλωσε ότι προτιμά μια οικονομική συνεργασία με την Τουρκία και όχι την πλήρη ένταξή της.

2.3.2 Προβλήματα και προοπτικές για τον ελληνικό επιχειρηματικό κύκλο σε σχέση με την ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η ελληνική οικονομία αναμένεται να βγει ωφελημένη στο άμεσο μέλλον, μετά την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας με την ΕΕ. Η «Global Fund Management» εκτιμά ότι υπάρχουν ιδιαίτερα υψηλές πιθανότητες επίτευξης ικανοποιητικών κερδών στην τουρκική αγορά, μετά τη συμφωνία έναρξης ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Τουρκία.

Μακροπρόθεσμα, τα κέρδη για τους Έλληνες επενδυτές και επιχειρηματίες προβλέπεται να είναι θετικά μετά την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων της ΕΕ με την Τουρκία. Το εμπόριο με την Τουρκία, που έχει πενταπλασιαστεί τα τελευταία χρόνια, θα συνεχίσει να ενισχύεται, πολλές επιχειρήσεις θα επενδύσουν στην Τουρκία, όπου υπάρχει ανάγκη κεφαλαίων,

ενώ και μακροοικονομικά θα ωφεληθεί η Ελλάδα από τη μείωση των αμυντικών δαπανών ως αποτέλεσμα της περαιτέρω βελτίωσης των διμερών σχέσεων.

Η προαναφερθείσα εκτίμηση προκύπτει από το γεγονός ότι υπάρχει μια πολύ μεγάλη συμβατότητα μεταξύ των δύο οικονομιών (Ελλάδας – Τουρκίας). Η ελληνική αγορά θα είναι μια πολύ καλή αγορά για να εξάγει η Τουρκία τα προϊόντα της, ενώ η τουρκική αγορά μια πολύ καλή αγορά για να εξάγουν οι Έλληνες κεφάλαια.

Το μοναδικό ίσως πρόβλημα εντοπίζεται στον τουριστικό τομέα. Η Τουρκία αποτελεί την ανερχόμενη τουριστική δύναμη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό οφείλεται αφενός στο ότι αποτελεί προορισμό για «οικονομικές διακοπές» (εξαιτίας της ισοτιμίας της τουρκικής λίρας με το ευρώ) και αφετέρου στην υψηλή παροχή υπηρεσιών προς τους ξένους τουρίστες. Η ελληνική οικονομία που στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό, αναμένεται να αντιμετωπίσει δυσκολίες όσον αφορά στην ανάπτυξη του τουριστικού τομέα της Τουρκίας μετά και την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την ΕΕ.

2.4 Ο ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Πολλοί είναι αυτοί που τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) όσο και σε επίπεδο κρατών μελών ισχυρίζονται ότι η Τουρκία, ανεξάρτητα από την ικανότητα εκπλήρωσης των κριτηρίων της Κοπεγχάγης δεν θα πρέπει να γίνει πλήρες μέλος της ΕΕ εξαιτίας της πολιτισμικής διαφοράς μεταξύ αυτής και των μελών της.

Η Τουρκία θα πρέπει να κριθεί βάσει μόνο των κριτηρίων της Κοπεγχάγης και όχι βάσει πολιτισμικών και θρησκευτικών διαφορών. Επιπλέον, ένας επιτυχημένος εκδημοκρατισμός της Τουρκίας, ο οποίος θα αποδεικνύεται με την ύπαρξη μιας δημοκρατικής, δραστήριας, αυτόνομης και ανεξάρτητης

κοινωνίας πολιτών, θα αποτελεί σε πολύ μεγάλο βαθμό ένδειξη πολιτικής πολιτισμικής ταύτισης ή θέτοντάς το διαφορετικά, ύπαρξης μιας κοινής πολιτικής ταυτότητας.

Με άλλα λόγια η δημιουργία μιας κοινής πολιτικής και όχι πολιτισμικής ταυτότητας μεταξύ της ΕΕ και της Τουρκίας θα πρέπει να αποτελέσει το μόνο κριτήριο σε όρους ταυτότητας στο οποίο θα πρέπει να επικεντρωθεί όχι μόνο η ΕΕ αλλά και η Ευρωπαϊκή Κοινή Γνώμη. Αντικειμενικά και υποκειμενικά υπάρχουν προβλήματα στις σχέσεις ταυτότητας μεταξύ της Τουρκίας και της ΕΕ.

Ο ημι - Μουσουλμανικός – ημι - Ασιατικός χαρακτήρας της πρώτης σε συνδυασμό με μια σειρά ιστορικών γεγονότων και προκαταλήψεων έχουν δημιουργήσει μια πληθώρα από ερωτηματικά για την ικανότητα της Ένωσης ν' απορροφήσει την Τουρκία.

Χαρακτηριστική είναι και η άποψη του πρώην Προέδρου της Τουρκίας Turkut Ozal, ο οποίος δήλωσε ότι "ο πραγματικός λόγος που δεν μπορούμε να γίνουμε μέλη της ΕΕ είναι ότι είμαστε μουσουλμάνοι και αυτοί είναι χριστιανοί και απλώς δεν το λένε" .

Ομολογουμένως, υπάρχει ένας βαθμός πολιτισμικής προκατάληψης έναντι της Τουρκίας που αποτυπώνεται ακόμα και στην Ευρωπαϊκή ιστοριογραφία και φιλοσοφία αλλά και στις ιστορικές μνήμες της Ευρωπαϊκής κοινής γνώμης.

Επιπλέον, αυτή η προκατάληψη και ο φόβος περί «πολιτισμικής απειλής» οφείλεται και στη γενικότερη ισλαμοφοβία που έχει δημιουργηθεί σε όλο τον κόσμο από τα ΜΜΕ και τα γεγονότα της 11 Σεπτεμβρίου.

Ενδεικτικό του κλίματος που επικρατεί είναι και το παρακάτω απόσπασμα από το άρθρο στις 30 Μαΐου 1999 των Washington Times : « Οι Δυτικοί φόβοι για το Ισλάμ καθιστούν δύσκολο οι μουσουλμάνοι να γίνουν δεκτοί στην Ευρώπη. Οι φόβοι αυτοί είναι μερικώς το αποτέλεσμα μιας

ισλαμοφοβίας, η οποία δημιουργείται από τα ΜΜΕ και συνδέει το Ισλάμ με την τρομοκρατία και τον εξτρεμισμό» .

Όλες αυτές οι πολιτισμικές επιφυλάξεις προς την Τουρκική ένταξη αποτυπώνονται και στις απόψεις της Ευρωπαϊκής κοινής γνώμης. Η Γερμανία και η Γαλλία είναι οι δύο από τις πιο σημαντικές κινητήριες δυνάμεις της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Κατά συνέπεια, οι κυβερνήσεις τους, από πολιτική σκοπιμότητα αλλά και για λόγους δημοκρατικής ευαισθησίας θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις απόψεις των πολιτών τους. Η άποψη αυτή ισχυροποιείται ακόμα περισσότερο, εάν κανείς λάβει υπ' όψιν το ηχηρό όχι του Γαλλικού λαού στο δημοψήφισμα για την επικύρωση της Συνθήκης για την θέσπιση του Ευρωσυντάγματος.

Καταρχάς, θα πρέπει να γίνει συνειδητό ότι ακόμα και από τη συμφωνία της Άγκυρας η Τουρκία εμμέσως αλλά ξεκάθαρα αναγνωρίζεται ως Ευρωπαϊκή χώρα μιας και το άρθρο 126 της Συνθήκης της Ρώμης δηλώνει ότι οποιαδήποτε Ευρωπαϊκή χώρα, που έχει δημοκρατικό σύστημα διακυβέρνησης, μπορεί να υποβάλει αίτηση προσχώρησης. Αυτό επιβεβαιώθηκε και από τη διακήρυξη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κοπεγχάγης τον Δεκέμβριο του 2002 η οποία δήλωνε ξεκάθαρα ότι η έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με τη Τουρκία θα εξαρτηθεί μόνο από την εκπλήρωση των κριτηρίων του 1993.

Με άλλα λόγια, σε καμία περίπτωση η ΕΕ δεν θέλει να καταπιέσει τον πολιτιστικό πλουραλισμό της που είναι άλλωστε μια από τις βασικές της αξίες, όπως διαφαίνεται και από τη Συνθήκη για θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης. Δεν μπορεί επομένως και ούτε πρέπει η ΕΕ ν' απορρίψει την Τουρκία βάσει πολιτισμικών κριτηρίων. Χωρίς καμία αμφιβολία, ανεξάρτητα από την εκπλήρωση των πολιτικών και οικονομικών κριτηρίων της Κοπεγχάγης, η είσοδος της Τουρκίας στην ΕΕ θα μπορούσε να δημιουργήσει πολλά ερωτηματικά για τη θεσμική, οικονομική και πολιτική ικανότητα της Ένωσης να αποδεχτεί τη Τουρκία, όχι όμως πολιτισμικά ερωτηματικά.

Συμπερασματικά λοιπόν η πορεία της Τουρκίας προς την ΕΕ δεν θα πρέπει να εμποδίζεται από την ασυμφωνία της πολιτισμικής της ταυτότητας με αυτή των χωρών μελών της ΕΕ, αλλά από την εκπλήρωση ή μη των κριτηρίων της Κοπεγχάγης τα οποία εμμέσως πλην σαφώς θέτουν ως προϋπόθεση τη δημιουργία μιας κοινής πολιτικής ταυτότητας με το να θέτουν ως βασική προϋπόθεση ένταξης τον πλήρη εκδημοκρατισμό των υποψήφιων χωρών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΒΑΣΙΚΑ ΜΑΚΡΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ

3.1 ΜΑΚΡΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

3.1.1 Εισαγωγή στην οικονομία της Τουρκίας

Η τουρκική οικονομία δείχνει να έχει ξεπεράσει την κρίση που εκδηλώθηκε σε δύο φάσεις με τελευταία τον Νοέμβριο 2001. Η θετική εξέλιξη των οικονομικών μεγεθών (αύξηση ΑΕΠ, πτώση πληθωρισμού, αύξηση βιομηχανικής παραγωγής, αύξηση εξαγωγών, κ.λ.π.) αποτελεί σοβαρή ένδειξη περί ανάκαμψης της τουρκικής οικονομίας. Η προσπάθεια αυτή κατέστη δυνατή χάρις στην γενναιόδωρη χρηματοδότηση της Τουρκίας από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) με \$32 δις. συνολικά την τελευταία τριετία με τις ευλογίες της διεθνούς κοινότητας και ιδίως των ΗΠΑ.*

Η οικονομική ανάκαμψη δεν θα είχε καταστεί δυνατή ωστόσο χωρίς την λήψη μέτρων από τις κυβερνήσεις για την καταπολέμηση των προβλημάτων που προκάλεσαν την οικονομική κρίση, όπως το τραπεζικό σύστημα. Αυτό σήμαινε την μείωση του αριθμού των Τραπεζών από 79 το 2000 σε 54 το 2002, την απόλυση χιλιάδων τραπεζοϋπαλλήλων, την υιοθέτηση στοιχειωδών δεικτών επαρκούς λειτουργίας των Τραπεζών και βεβαίως την ανάληψη από το κράτος των ελλειμμάτων τους. Υπολογίζεται ότι το κόστος κάλυψης από το κράτος των τραπεζικών υποχρεώσεων ανήλθε σε \$40 δις.

Η αθρόα δανειοδότηση της χώρας από το ΔΝΤ υποχρέωσε τις τουρκικές κυβερνήσεις να εργασθούν με συνέπεια προκειμένου να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις που ανέλαβαν. Η εξέταση των οικονομικών επιδόσεων σε

---

* ΠΗΓΗ: Τουρκία –Οικονομία –Επενδύσεις –Εμπόριο Μάιος 2004, Σύνταξη- Επεξεργασία Στοιχείων: Διονύσης Πρωτόπαπας Γραμματέας Α' ΟΕΥ, Εμπορικό Και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών, www.acci.gr.

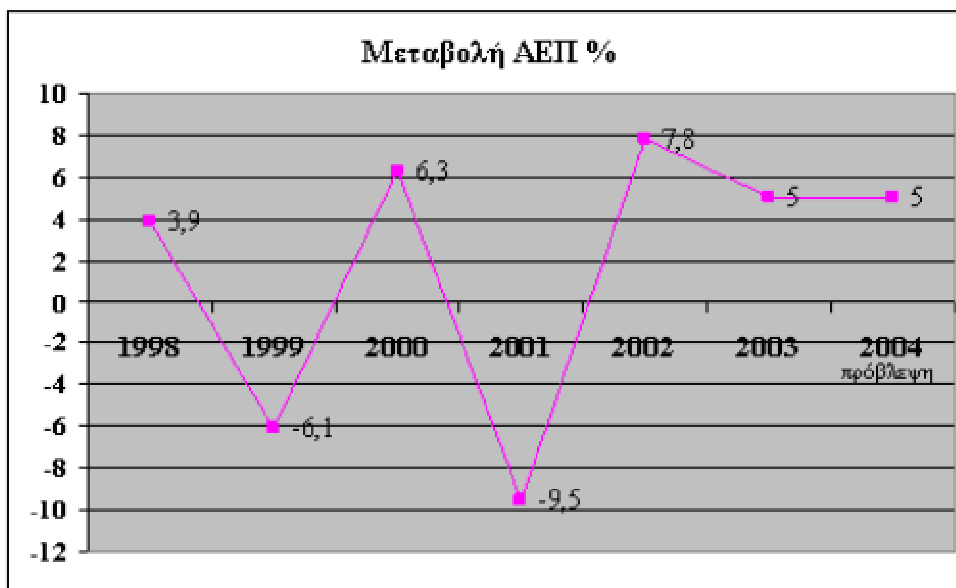
τακτική βάση από το ΔΝΤ και η ανάγκη εκπλήρωσης των συμφωνημένων πριν από την εκταμίευση των δόσεων των δανείων οδήγησε στην εκπόνηση ρεαλιστικών προϋπολογισμών και την τήρησή τους.

Παρ' όλη την σχετική βελτίωση, ωστόσο, υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά το μέλλον της τουρκικής οικονομίας, όπως:

- Η διαδικασία έναρξης διαπραγματεύσεων ένταξης στην ΕΕ
- Ενδεχόμενη πολιτική αστάθεια. Το κυβερνών κόμμα φαίνεται να έχει εδραιώσει την θέση του βοηθούμενο από την ισχυρή πλειοψηφία της οποίας απολαμβάνει στην βουλή και να έχει βρει τρόπους συνεννόησης με τα λοιπά κέντρα εξουσίας και κυρίως τον στρατό. Ωστόσο, δεδομένης της αποστροφής που τρέφουν προς αυτό, λόγω του θρησκευτικού του προσανατολισμού, ευρείες κοινωνικές μάζες που δεν εκπροσωπούνται κοινοβουλευτικά, συναντά αντίδραση και επιφυλακτικότητα. Οι μελλοντικές του επιλογές μπορεί να προκαλέσουν αστάθεια στην χώρα.
- Οι εξελίξεις στο γειτονικό Ιράκ
- Η διατήρηση της δημοσιοοικονομικής πειθαρχίας και η τήρηση των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί έναντι του ΔΝΤ.
- Η διατήρηση υψηλών πρωτογενών πλεονασμάτων του κρατικού προϋπολογισμού ώστε να είναι δυνατή η αποπληρωμή του χρέους και η τιθάσευση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.
- Το επίπεδο συναλλαγματικών ισοτιμιών της τουρκικής λίρας.
- Η περαιτέρω μείωση του πληθωρισμού ώστε να συνεχισθεί η πτωτική πορεία των επιτοκίων και να υπάρξει μείωση του κόστους δανεισμού του κράτους.

3.1.2 Εθνικό Προϊόν

Η οξεία οικονομική κρίση που εκδηλώθηκε σε διάφορες φάσεις κατά την διάρκεια του 2001 ώθησε σε βαθιά ύφεση την τουρκική οικονομία με σοβαρότατες αρνητικές επιπτώσεις τόσο σε οικονομικό επίπεδο όσο και σε ό,τι αφορά την ευημερία των πολιτών. Ωστόσο, μετά από τους έντονα πτωτικούς ρυθμούς του 2001, ακολούθησε φάση ανάκαμψης των οικονομικών μεγεθών που συνεχίζεται ακόμη. Ακολουθεί ιστόγραμμα που παρουσιάζει τη μεταβολή του ΑΕΠ% για τα έτη 1998- 2004:

Πηγή: Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

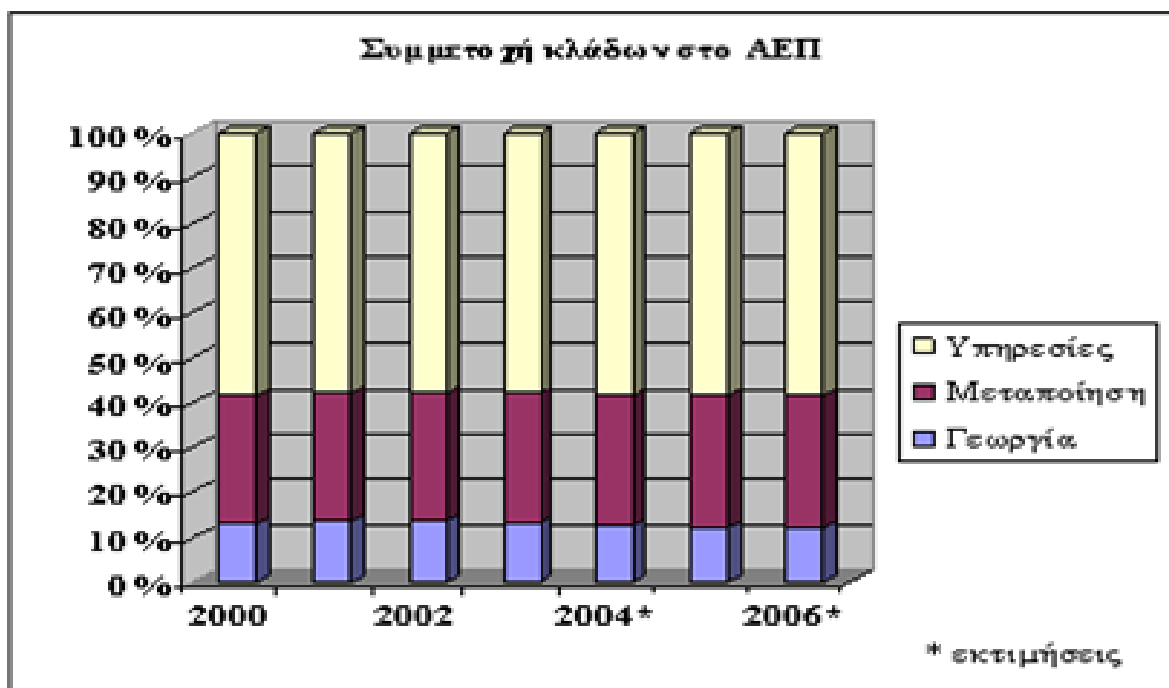
Από τα στοιχεία του ιστογράμματος μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ενώ το 2001 η οικονομία συρρικνώθηκε κατά 9,5%, το 2002 σημειώθηκε ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ κατά 7,8%. Ο αρχικός κυβερνητικός στόχος για το 2002 ήταν μόλις 4%. Παρ' όλη την θετική εικόνα, η ανάπτυξη οφείλετε κατά βάση στην ισχυρή αύξηση των εξαγωγών και όχι στην εσωτερική

ζήτηση ή οποία παρέμεινε ισχνή και κινήθηκε πτωτικά καθ' όλη την διάρκεια του 2002.

Η αυξητική τάση του ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ συνεχίσθηκε και κατά το 2003, με ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ κατά 8,1% και 3,9% κατά το α' και β' τρίμηνο του έτους αντιστοίχως. χάρης τόσο στην αύξηση των εξαγωγών όσο πλέον και στην ενίσχυση της ιδιωτικής κατανάλωσης στο εσωτερικό της χώρας.

Αντιθέτως, η συνεισφορά του δημοσίου τομέα ήταν μικρή καθώς αφ' ενός τα μέτρα σταθεροποίησης της οικονομίας είχαν ως αποτέλεσμα την μείωση του αριθμού των κρατικών επιχειρήσεων αλλά και των υπαλλήλων, και αφ' ετέρου το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων παραμένει αναιμικό λόγω της ανυπαρξίας πόρων εξ αιτίας των υψηλών δαπανών που απαιτούνται για την αποπληρωμή των τοκοχρεολυσίων του δημοσίου χρέους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Για το σύνολο του 2003, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 5,0%. Στο ίδιο επίπεδο κυμάνθηκαν οι κυβερνητικές εκτιμήσεις σε ό,τι αφορούσε την μεταβολή του ΑΕΠ για τα έτη 2005 και 2006.

Συμμετοχή κλάδων στο ΑΕΠ							
	2000	2001	2002	2003*	2004*	2005*	2006*
Γεωργία	13,3	13,6	13,5	12,9	12,6	12,2	11,9
Μεταποίηση	28,4	28,4	28,8	29,1	29,2	29,3	29,4
Υπηρεσίες	58,2	58	57,7	58	58,3	58,5	58,7

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

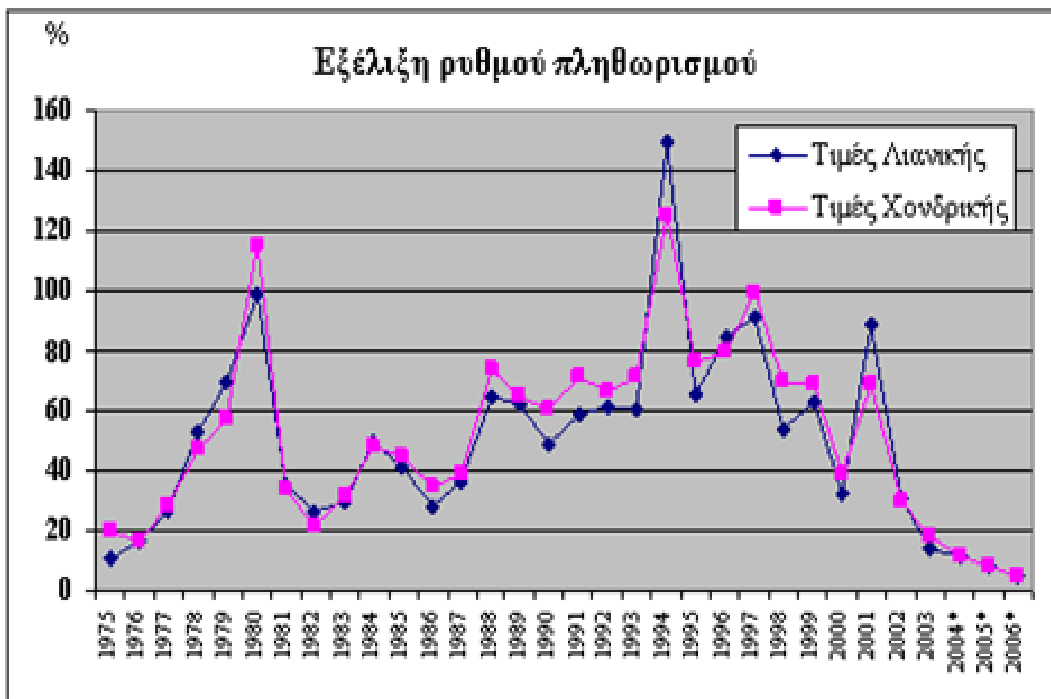
Σε ό,τι αφορούσε την συνεισφορά των επί μέρους κλάδων στο ΑΕΠ, πρωτεύουσα σημασία έχουν οι υπηρεσίες που το 2002 αντιπροσώπευαν το 57,7% του συνόλου. Ακολουθούσαν η μεταποίηση και η γεωργία με 28,8% και 13,5% αντιστοίχως.

Αναφορικά με την διαχρονική τους εξέλιξη, βλέπουμε ότι η συμμετοχή των υπηρεσιών από 58,2% το 2000 μειώθηκε σε 57,7% το 2002 υπό την πίεση των συνεπειών της οικονομικής κρίσης. Αντιθέτως, η θεαματική αύξηση των εξαγωγών ενίσχυσε το μερίδιο της μεταποίησης από 28,4% το 2000 σε 28,8% το 2003. Η γεωργία σημείωσε, επίσης, ελαφρά αύξηση από 13,3% το 2000 σε 13,5% το 2002. *

Βάσει των κυβερνητικών εκτιμήσεων για τα επόμενα έτη, το μερίδιο της γεωργίας θα μειωθεί σε 11,9% το 2006, ενώ αυτά της μεταποίησης και των υπηρεσιών θα αυξηθούν σε 29,4% και 58,7% αντιστοίχως.

* ΠΗΓΗ: Τουρκία –Οικονομία –Επενδύσεις –Εμπόριο Μάιος 2004, Σύνταξη- Επεξεργασία Στοιχείων: Διονύσης Πρωτόπαπας Γραμματέας Α' ΟΕΥ, Εμπορικό Και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών, www.acci.gr.

3.1.3 Πληθωρισμός

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Το 2003 ο ρυθμός αύξησης του Δείκτη Τιμών Λιανικής (CPI) ανήλθε σε 18,4% και του Δείκτη Τιμών Χονδρικής (WPI) σε 13,9%. Η επίδοση αυτή για τον CPI είναι η καλύτερη από το έτος 1976 όταν βρισκόταν στο 16,4%. Έκτοτε, η χώρα είχε πολύ υψηλούς ρυθμούς πληθωρισμού, συχνά πάνω από 60% με αποκορύφωμα το 1994 με 125,5%. Ωστόσο, είναι πλέον γεγονός ότι μετά την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης στα τέλη του 2000 και τις αρχές του 2001, η κυβέρνηση υπό τις οδηγίες του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου εφάρμοσε πρόγραμμα αναδιάρθρωσης της τουρκικής οικονομίας που απέδωσε σταθερά πτωτικούς ρυθμούς αύξησης του πληθωρισμού την τελευταία τριετία. Η εξέλιξη αυτή ασφαλώς προσδίδει μεγαλύτερη αξιοπιστία τόσο στην κυβερνητική

πολιτική όσο και στην πολιτική της Κεντρικής Τράπεζας. Ο κυβερνητικός στόχος για τον πληθωρισμό στο τέλος του 2004 είναι 12%. Εκτιμάται ότι αν η κυβέρνηση εμμένει στους στόχους της και δεν ακολουθήσει λαϊκιστική

Έτος	WPI	CPI
1975	10,8	19,8
1976	16,5	16,4
1977	26,3	28,0
1978	53,1	47,2
1979	69,5	56,8
1980	98,8	115,6
1981	35,5	33,9
1982	26,5	21,9
1983	29,7	31,4
1984	49,5	48,4
1985	41,6	45,0
1986	27,9	34,6
1987	36,8	38,9
1988	64,6	73,7
1989	62,3	64,3
1990	48,6	60,4
1991	59,2	71,6
1992	61,4	66,0
1993	60,3	71,1
1994	149,6	125,5
1995	65,6	76,0
1996	84,9	79,8
1997	91,0	99,1
1998	54,3	69,7
1999	62,9	68,8
2000	32,7	39,0
2001	88,6	68,5
2002	30,8	29,7
2003	13,9	18,4
2004*	12,0	12,0
2005*	8,0	8,0
2006*	5,0	5,0

WPI = Δείκτης Τιμών Χονδρικής
CPI = Δείκτης Τιμών Λιανικής

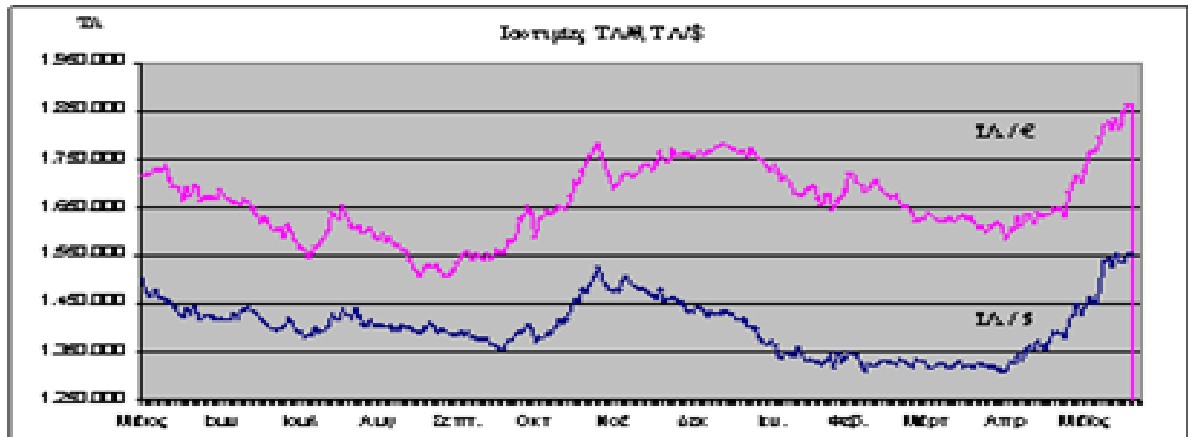
πολιτική, ο στόχος αυτός είναι εφικτός. (ΠΙΝΑΚΑΣ 5)

Η εξέλιξη αυτή αποτελεί μία από τις σημαντικότερες επιτυχίες της κυβερνητικής πολιτικής. Η μείωση του ρυθμού αύξησης των τιμών χονδρικής και λιανικής, πέρα από τις ευνότερες θετικές επιπτώσεις που έχει για το επίπεδο οικονομικής ευημερίας των πολιτών, αποκαθιστά την εμπιστοσύνη στην τουρκική οικονομία και κυρίως επιτρέπει την εν γένει μείωση των επιτοκίων με αποτέλεσμα την δυνατότητα δανεισμού των επιχειρήσεων με χαμηλά επιτόκια, επομένως αποτελεί παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης. Επί πλέον, η αποκλιμάκωση των επιτοκίων επιδρά θετικά στην προσπάθεια σμίκρυνσης του δημοσίου χρέους.

Η επίτευξη χαμηλού ρυθμού πληθωρισμού αποτελεί ένα από τα κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχτ για την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε.

Ο πληθωρισμός μετά, από τη μεγάλη πτώση που παρουσίασε κυρίως το 2001 και το 2004 αρχίζει να δείχνει σημεία αντιστάσεως και η περαιτέρω συμπίεση του προς το 5%, που αποτελεί στόχο της ΤτΤ, θα είναι πολύ δύσκολη. Μάλιστα τους πρώτους μήνες του 2005 παρουσίασε αυξητικές τάσεις. Τοιουτοτρόπως ο δείκτης τιμών καταναλωτού αυξήθηκε σε 12μηνη βάση, τον Ιανουάριο 7,9%, τον Φεβρουάριο στο 8,2%, το Μάρτιο παρέμεινε στα ίδια επίπεδα ενώ τον Απρίλιο εκτινάχθηκε στο 8,83% πολύ υψηλότερα από το αναμενόμενο ποσοστό.

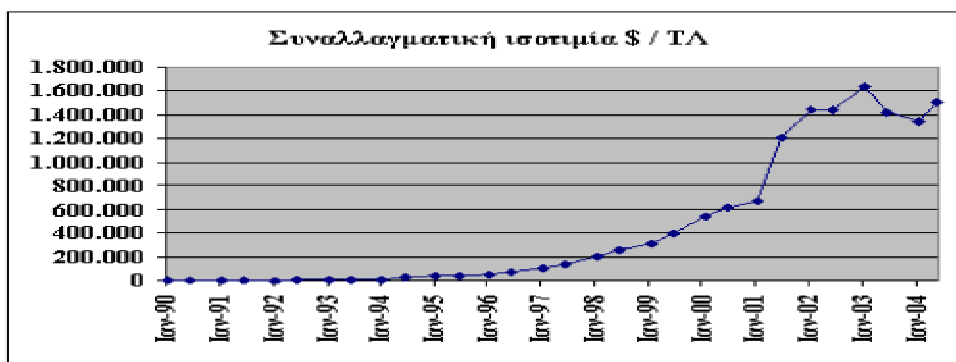
3.1.4 Συναλλαγματική Πολιτική

ΠΙΝΑΚΑΣ 6*

Υπό την πίεση του υπερπληθωρισμού και του εν γένει ασταθούς οικονομικού περιβάλλοντος στην Τουρκία, η τουρκική λίρα υποτιμάτε διαρκώς κατά την δεκαετία του '90. Ξεκινώντας από το επίπεδο των 2.311 ΤΛ ανά δολάριο ΗΠΑ τον Ιανουάριο 1990, η αντιστοιχία έφθασε τις 671.675 ΤΛ ανά δολάριο ΗΠΑ τον Ιανουάριο 2001. Η εκδήλωση της οικονομικής κρίσης (τέλος 2000 και αρχές 2001) είχε ως αποτέλεσμα την υποτίμηση του τουρκικού σε ποσοστό πέραν του 50%. Έτσι τον Ιούνιο 2001, ένα δολάριο ΗΠΑ αντιστοιχούσε προς 1.206.147 ΤΛ.

* ΠΗΓΗ: Τουρκία –Οικονομία –Επενδύσεις –Εμπόριο Μάιος 2004, Σύνταξη- Επεξεργασία Στοιχείων: Διονύσης Πρωτόπαπας Γραμματέας Α' ΟΕΥ, Εμπορικό Και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών, www.acci.gr.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Έως την οικονομική κρίση, η ισοτιμία της λίρας προς τα ξένα νομίσματα ήταν κλειδωμένη καθ' υπόδειγμα των έως τότε υποδείξεων του ΔΝΤ. Αυτό θεωρήθηκε ως μία από τις αιτίες της κρίσης που ξέσπασε καθώς ο πληθωρισμός αυξανόταν παράλληλα με ρυθμούς άνω του 30%.

Ισοτιμία USD - ΤΛ	
Ιαν-90	2.311
Ιου-90	2.598
Ιαν-91	2.927
Ιου-91	4.081
Ιαν-92	5.087
Ιου-92	6.820
Ιαν-93	8.584
Ιου-93	10.123
Ιαν-94	14.508
Ιου-94	31.180
Ιαν-95	38.687
Ιου-95	42.588
Ιαν-96	59.501
Ιου-96	78.029
Ιαν-97	107.505
Ιου-97	139.720
Ιαν-98	205.110
Ιου-98	255.940
Ιαν-99	313.707
Ιου-99	404.642
Ιαν-00	540.098
Ιου-00	614.742
Ιαν-01	671.765
Ιου-01	1.206.147
Ιαν-02	1.446.638
Ιου-02	1.438.010
Ιαν-03	1.639.745
Ιου-03	1.419.761
Ιαν-04	1.347.651
Μαϊ-04	1.510.488

Για την έξοδο από την κρίση, το ΔΝΤ υπέδειξε μεταξύ άλλων την υιοθέτηση συστήματος ελεύθερης διακύμανσης της τουρκικής λίρας. Έκτοτε, αρχικώς η λίρα υποτιμήθηκε στο επίπεδο των 1.446.638 ΤΛ ανά δολάριο ΗΠΑ, όμως στην συνέχεια ακολούθησε αντίστροφη πορεία. Το διάστημα 3-12/2003 η τουρκική λίρα ανατιμήθηκε κατά 20% έναντι του δολαρίου ΗΠΑ και 7%-8% έναντι του Ευρώ. **(ΠΙΝΑΚΑΣ 8)**

Η ΤΛ δεν απώλεσε αξία ούτε μετά τις βομβιστικές επιθέσεις στην Κωνσταντινούπολη (11/2003), αντίθετα προς τις δυσμενείς επιπτώσεις που είχαν αυτές στις διεθνείς αγορές. Ωστόσο, οικονομικοί αναλυτές εξέφρασαν την άποψη ότι η ΤΛ ήταν υπερτιμημένη. Από τον Απρίλιο '04 η λίρα άρχισε να υποχωρεί έναντι των ξένων νομισμάτων υπό το πρίσμα των ανακοινώσεων για το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

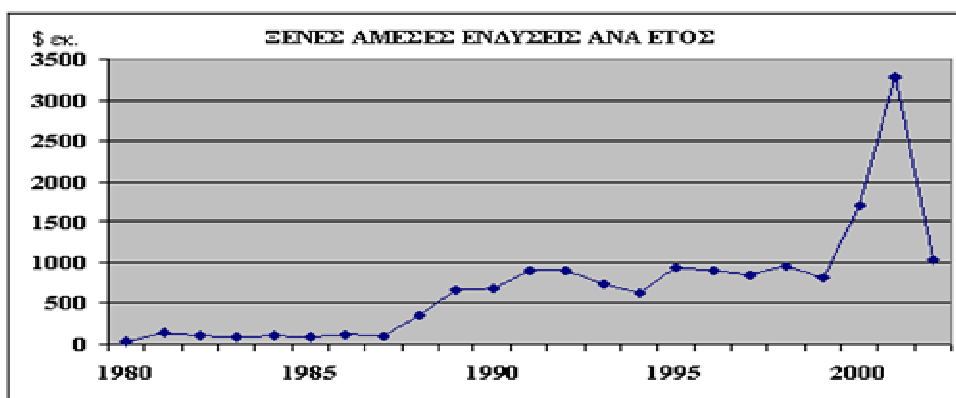
Η απότομη και μεγάλη υποχώρηση της ισοτιμίας του τοπικού νομίσματος σημείωσε απώλειες με 17% έναντι του ευρώ

και με 15,3% έναντι του δολ. ΗΠΑ(22/05/2006)*. Αν και οι ισοτιμίες(1,93 με ευρώ και 1,51 με δολ. ΗΠΑ) ευρίσκονται πλέον σε ρεαλιστικά επίπεδα ο βίαιος τρόπος με τον οποίο έγινε η διολίσθηση της λίρας είναι πιθανόν να ξυπνήσουν τα αμυντικά αντανακλαστικά μιας οικονομίας που είχε μάθει να λειτουργεί σε πληθωριστικό περιβάλλον. Οι εξελίξεις αυτές καθιστούν ακόμη δυσκολότερη την επίτευξη του αντιπληθωριστικού στόχου της ΤτΤ.

3.1.5 Ξένες Άμεσες Επενδύσεις

Η Τουρκία, παρ' όλο το ενδιαφέρον που συγκεντρώνει ως αγορά, δεν καταφέρνει να προσελκύει σημαντικά ποσά ξένων κεφαλαίων για άμεσες επενδύσεις.

Όπως φαίνεται και από το διάγραμμα και τον πίνακα 18, η ετήσια ροή ξένων αμέσων επενδύσεων δεν υπερβαίνει συνήθως το \$1 δις ετησίως. Αυτό ίσχυσε καθ' όλη την δεκαετία του '90. Το 2001 αποτέλεσε μάλλον -έτος – εξαίρεση καθώς τα \$3,3 δις. ξένων κεφαλαίων που απορρόφησε οφείλονταν κυρίως στην αγορά άδειας κινητής τηλεφωνίας από την ιταλική TIM. Το 2002 τα ξένα κεφάλαια ανήλθαν σε \$1 δις., ενώ έως τον Ιούνιο 2003 ανέρχονταν μόλις σε \$150 εκ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

* ΠΗΓΗ: Τουρκία –Οικονομία –Επενδύσεις –Εμπόριο Μάιος 2004, Σύνταξη- Επεξεργασία Στοιχείων: Διονύσης Πρωτόπαπας Γραμματέας Α' ΟΕΥ, Εμπορικό Και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών, www.acci.gr.

ΕΤΟΣ	Κεφάλαιο εγγραφισμών αιτήσεων \$ εκ.	Αριθμός εταρειών (σωρευτικά)	Προσμετωπή εισοδή κεφαλαίων \$ εκ.
1980	97	78	35
1981	338	109	141
1982	167	147	103
1983	103	166	87
1984	271	235	113
1985	234	408	99
1986	364	619	125
1987	655	836	115
1988	821	1.172	354
1989	1.512	1.525	663
1990	1.861	1.856	684
1991	1.967	2.123	907
1992	1.820	2.330	911
1993	2.063	2.554	746
1994	1.478	2.830	636
1995	2.938	3.161	934
1996	3.836	3.582	914
1997	1.678	4.068	852
1998	1.646	4.533	953
1999	1.700	4.950	813
2000	3.477	5.328	1.707
2001	2.725	5.841	3.288
2002	2.243	6.280	1.042
2003(*)	1.208	6.511	150
Σύνολο	35.203	-	16.372

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

Οι κυριότερες χώρες προέλευσης ξένων κεφαλαίων για άμεσες επενδύσεις στην Τουρκία είναι η Ολλανδία με \$2,24 δις. ή ποσοστό 27,53% επί του συνόλου, η Γερμανία με \$1,11 δις. ή ποσοστό 13,69% και το Ηνωμένο Βασίλειο με \$713 εκ. ή ποσοστό 8,75%. Τα στοιχεία αυτά αφορούν σωρευτικά τα τελευταία έτη τα ξένα κεφάλαια στην Τουρκία.*

* ΠΗΓΗ: Τουρκία –Οικονομία –Επενδύσεις –Εμπόριο Μάιος 2004, Σύνταξη- Επεξεργασία Στοιχείων: Διονύσης Πρωτόπαπας Γραμματέας Α' ΟΕΥ, Εμπορικό Και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών, www.acci.gr.

Άμεσες ξένες επενδύσεις ανά γεωγραφική ζώνη			
	Αρ. εταιρειών	Κεφάλαιο \$	Ποσοστό
Χώρες ΟΟΣΑ	3.826	7.237.486.239	85,89%
<i>Ευρωπαϊκή Ένωση</i>	2.999	5.621.657.158	66,72%
<i>Λοιπές Χώρες ΟΟΣΑ</i>	827	1.615.829.081	19,18%
Κεντρική Αμερική	67	274.843.969	3,26%
Ισλαμικές Χώρες	1.227	222.650.242	2,64%
Ανατολική Ευρώπη	534	57.553.012	0,68%
Καινοπολιτεία Ανεξαρτήτων	426	33.227.838	0,39%
Βόρεια Αφρική	80	19.353.709	0,23%
Νοτιανατολική Ασία	153	13.759.257	0,16%
Σύνολο	6.584	8.426.126.378	

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

Από τα στοιχεία του Πίνακα 11 βλέπουμε ότι σε ποσοστό 85,89% οι ξένες άμεσες επενδύσεις προέρχονται από τις χώρες του ΟΟΣΑ. Πιο συγκεκριμένα, οι χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιπροσωπεύουν το 66,72% των συνολικών επενδύσεων στην Τουρκία και οι λοιπές χώρες ΟΟΣΑ το 19,18%. Ακολουθούν οι χώρες της Κεντρικής Αμερικής με 3,26%, λόγω προφανώς του πολύ ευνοϊκού φορολογικού καθεστώτος που προσφέρουν κάποια κρατίδια της περιοχής. Έπονται οι ισλαμικές χώρες με 2,64% και οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης με 0,68%.

Σε ό,τι αφορά το επενδυτικό περιβάλλον, ιδίως μετά την οικονομική κρίση του 2001, κατέστη σαφές ότι η Τουρκία έχει απόλυτη ανάγκη τις ξένες επενδύσεις προκειμένου να επιτύχει υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης επί μακρό χρονικό διάστημα. Το επενδυτικό περιβάλλον χαρακτηριζόταν από περίπλοκες γραφειοκρατικές διαδικασίες που βεβαίως σε συνδυασμό με το αβέβαιο πολιτικό πλαίσιο λειτουργούσαν αποτρεπτικά για τους ξένους επενδυτές.

Η κυβέρνηση που προέκυψε από το αποτέλεσμα των εκλογών του Νοεμβρίου 2002, παρ' όλα τα αρχικά αρνητικά συναισθήματα που προκαλούσε στον επιχειρηματικό κόσμο αποδείχθηκε ότι ήταν πιο ικανή να δώσει λύσεις σε σύγκριση με τα πολυκομματικά κυβερνητικά σχήματα του παρελθόντος.

Στις 5 Ιουνίου 2003, το τουρκικό κοινοβούλιο ψήφισε τον Νόμο 4875 περί ξένων αμέσων επενδύσεων, ο οποίος μετέβαλε ριζικά το καθεστώς απλοποιώντας σημαντικά τις διαδικασίες. Η ψήφιση του νόμου αυτού ήταν μέρος του Διαρθρωτικού Προγράμματος για την Βελτίωση του Οικονομικού Περιβάλλοντος και αποτελούσε μία από τις κύριες δεσμεύσεις της Τουρκίας έναντι του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, προκειμένου να λάβει γενναία οικονομική βοήθεια.

Με τον νόμο αυτό καταργήθηκαν οι διατάξεις του παλαιότερου νόμου 6224 σύμφωνα με τον οποίο για να επιτραπούν οι ξένες άμεσες επενδύσεις έπρεπε να έχουν λάβει άδεια από το αρμόδιο Υπουργείο στην Άγκυρα με συγκεκριμένη μακροσκελή διαδικασία. Επίσης, καταργήθηκε η προϋπόθεση εισαγωγής ποσού \$50.000 ανά αλλοδαπό φυσικό ή νομικό πρόσωπο που συμμετείχε στην νέα εταιρεία.

Τα κύρια σημεία του Νόμου 4875 είναι τα εξής:

- ο Ίση μεταχείριση μεταξύ εγχωρίων και αλλοδαπών επενδύσεων
- ο Εθνικοποίηση ή απαλλοτρίωση των ξένων επενδύσεων μόνον για λόγους δημοσίου συμφέροντος και μετά την καταβολή σε εύλογο χρονικό διάστημα της προσήκουσας αποζημίωσης
- ο Ελεύθερη μεταφορά των κερδών, μερισμάτων, αμοιβών και λοιπών δικαιωμάτων
- ο Απεριόριστο ποσοστό συμμετοχής στην υπό ίδρυση εταιρεία
- ο Δικαίωμα επαναπατριsmού του ξένου κεφαλαίου
- ο Δικαίωμα απόκτησης ακίνητης περιουσίας με τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους Τούρκους πολίτες
- ο Πρόβλεψη δυνατότητας ίδρυσης Γραφείου Αντιπροσωπείας
- ο Πρόβλεψη προσφυγής σε μηχανισμούς επίλυσης διαφορών εγχώριους ή διεθνείς

- ο Καταργείται η προϋπόθεση λήψης διοικητικής αδείας για την επένδυση
- ο Απλοποίηση διαδικασίας
- ο Αποδοχή αξιολόγησης διεθνών χρηματοοικονομικών οργανισμών σε ό,τι αφορά την καταβολή κεφαλαίου σε είδος
- ο Δυνατότητα απασχόλησης αλλοδαπών

Πέραν των αλλαγών που επήλθαν σε σχέση με τους ξένους επενδυτές, απλουστεύθηκε συνολικά το καθεστώς ίδρυσης νέων εταιρειών. Για την ίδρυση ανώνυμης εταιρείας ή εταιρείας περιορισμένης ευθύνης δεν απαιτείται πλέον η λήψη αδείας από το Υπουργείο Βιομηχανίας και Εμπορίου αλλά αρκεί η σύνταξη συμβολαιογραφικής πράξης και η υποβολή της στο Εμπορικό Μητρώο. Το ίδιο ισχύει πλέον και για μεταβολές του καταστατικού περιλαμβανομένων των αυξήσεων κεφαλαίου. Έχουν διατηρηθεί, ωστόσο, κάποιες εξαιρέσεις.

Σε ότι αφορά το επενδυτικό περιβάλλον στην Τουρκία, αυτό μπορεί να συνοψισθεί ως εξής:

Υπέρ

- Νεανικός και δυναμικός πληθυσμός. Το 60% του πληθυσμού είναι κάτω των 30 ετών και το 30% κάτω των 15 ετών.
- Εξειδικευμένο και πειθαρχημένο εργατικό δυναμικό.
- Ικανοί επιχειρηματίες
- Γεωστρατηγική θέση χώρας
- Αποτελεσματικότητα του κυβερνώντος κόμματος στην λήψη αποφάσεων

Κατά

- Ασταθές καθεστώς συναλλαγματικών ισοτιμιών
- Διατήρηση της τουρκικής λίρας σε υψηλό επίπεδο
- Μη προβλεψιμότητα του νομικού συστήματος

- Έλλειψη προδιαγραφών και μη υιοθέτηση των προδιαγραφών Ε.Ε.
- Μεγάλες ελλείψεις στις υποδομές (κατάσταση δρόμων, μη συνεχής παροχή ηλεκτρικής ενέργειας και νερού, υψηλό κόστος ηλεκτρισμού, τηλεφώνων και καυσίμων, κ.λ.π.)
- Υψηλή φορολογία
- Δυσκολίες στην απόκτηση γης
- Διαφθορά

Στον παρακάτω πίνακα καταθέτουμε τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις Ανά Χώρα Προέλευσης στην Τουρκία. Συγκεκριμένα στρέφουμε την προσοχή μας στην Ελλάδα που καταλαμβάνει την 22^η θέση με 76 επιχειρήσεις να δραστηριοποιούνται στην Τουρκία .

Το ύψος ξένου κεφαλαίου \$εκ είναι 33.001.940 , το ποσοστό επί του συνόλου 40%, το συνολικό κεφάλαιο εταιρειών \$εκ:47.356.094 και το ποσοστό του ξένου κεφαλαίου επί του συνολικού κεφαλαίου είναι 69,69%.

ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ

	Αριθμός εταιρειών	Ύψος ξένου κεφαλαίου σεκ.	% επί συνόλου	Συνολικό κεφάλαιο εταιρειών σεκ.	% ξένου κεφ. επί συνολ. κεφ.
1 Ολλανδία	449	2.243.598.180	27,53%	5.467.373.329	41,04%
2 Γερμανία	1.084	1.115.561.380	13,69%	1.333.657.525	83,65%
3 Η.Β.	413	712.994.541	8,75%	1.225.590.725	58,18%
4 ΗΠΑ	393	631.250.249	7,74%	1.184.226.650	53,30%
5 Ελβετία	234	580.653.133	7,12%	1.170.725.445	49,60%
6 Γαλλία	277	535.165.617	6,57%	864.352.069	61,92%
7 Ιταλία	249	440.079.434	5,40%	875.316.173	50,28%
8 Ιαπωνία	62	337.283.056	4,14%	392.517.958	85,93%
9 Παναμάς	11	247.422.144	3,04%	320.705.033	77,15%
10 Λουξεμβούργο	53	201.402.304	2,47%	252.948.385	79,62%
11 Νήσοι Τζέρσεϊ	9	161.360.378	1,98%	166.109.065	97,14%
12 Ισπανία	57	98.548.288	1,21%	130.661.908	75,42%
13 Βέλγιο	85	81.573.831	1,00%	108.393.361	75,26%
14 Ολλ. Αντίλλες	6	77.641.300	0,95%	224.992.204	34,51%
15 Σ. Αραβία	88	77.628.854	0,95%	335.855.638	23,11%
16 Κουβέιτ	16	74.349.095	0,91%	98.863.826	75,20%
17 Μάλτα	8	57.155.971	0,70%	60.002.900	95,26%
18 Δανία	48	53.062.872	0,65%	61.915.073	85,70%
19 Ν. Κορέα	56	52.884.065	0,65%	102.631.625	51,53%
20 Σουηδία	48	49.909.970	0,61%	53.019.657	94,13%
21 Αυστρία	106	37.586.661	0,46%	48.668.536	77,23%
22 Ελλάδα	76	33.001.940	0,40%	47.356.094	69,69%
23 Ισραήλ	73	32.268.779	0,40%	68.127.653	47,37%
24 Παρθένες Νήσοι	29	20.553.593	0,25%	79.639.489	25,81%
25 Ιράν	389	18.209.851	0,22%	22.204.413	82,01%
26 Ρωσία	209	16.421.353	0,20%	23.181.754	70,84%
27 Ιρλανδία	29	12.754.101	0,16%	32.416.136	39,34%
28 Λιβύη	27	10.780.681	0,13%	19.486.844	55,32%
29 Ιράκ	191	9.938.142	0,12%	11.753.438	84,56%
30 Αζερμπαϊτζάν	109	9.149.101	0,11%	10.211.315	89,60%
31 Νήσοι του Μαν	1	8.500.000	0,10%	10.000.000	85,00%
32 Ρουμανία	13	8.102.677	0,10%	33.408.100	24,25%
33 Βουλγαρία	32	7.991.337	0,10%	35.220.340	22,69%
34 Καναδάς	32	7.921.976	0,10%	12.846.507	61,67%
35 Αίγυπτος	31	6.655.890	0,08%	7.346.975	90,59%
36 Βοσνία	8	6.242.827	0,08%	12.493.923	49,97%
37 Φινλανδία	19	6.220.044	0,08%	7.299.484	85,21%
38 ΗΑΒ	18	6.091.208	0,07%	11.838.189	51,45%
39 Κίνα	112	5.877.042	0,07%	8.305.701	70,76%
40 Ουκρανία	31	3.836.504	0,05%	8.358.862	45,90%
41 Συρία	150	3.810.581	0,05%	4.635.576	82,20%
42 Πακιστάν	26	3.623.405	0,04%	4.216.323	85,94%
43 Λιχτενστάιν	16	3.587.312	0,04%	3.919.791	91,52%
44 Νορβηγία	18	3.139.951	0,04%	5.742.180	54,68%
45 Ινδία	7	3.036.483	0,04%	3.108.221	97,69%
46 Μπαχάμες	4	2.775.486	0,03%	2.996.971	92,61%
47 Λίβανος	61	2.417.611	0,03%	2.718.209	88,94%
48 Ταϊβάν	12	2.397.644	0,03%	4.753.637	50,44%
49 Ιορδανία	68	2.206.157	0,03%	2.745.623	80,35%
50 Νήσοι Κέϋμαν	13	2.100.174	0,03%	3.300.624	63,63%
Σύνολο	6.584	8.426.126.378	100%	15.440.625.633	54,57%

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

3.2 ΜΑΚΡΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΕΛΛΑΔΑΣ

3.2.1 Εισαγωγή στην οικονομία της Ελλάδας

Η ελληνική οικονομία ενσωματωμένη πλέον στην Ευρωπαϊκή και παγκόσμια οικονομία επηρεάζεται καταλυτικά από τις διεθνείς εξελίξεις. Γι αυτό είναι σκόπιμο, πριν αναφερθούμε στις βραχυχρόνιες οικονομικές εξελίξεις στη χώρα μας, να κάνουμε μια σύντομη αναφορά στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον.

3.2.2 Διεθνείς εξελίξεις

Η σημαντικότερη εξέλιξη το 2005 ήταν η άνοδος της τιμής του πετρελαίου. Μετά από μια σημαντική αύξηση από τις αρχές του έτους, παρατηρήθηκε μια συγκράτηση τον Απρίλιο και Μάιο, αλλά και πάλι οι διεθνείς τιμές του πετρελαίου αυξήθηκαν, ξεπερνώντας τα \$66 ΗΠΑ το βαρέλι τον Αύγουστο του 2005. Με βάση τις εξελίξεις αυτές, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει ότι η μέση τιμή του πετρελαίου ανά βαρέλι θα διαμορφωθεί για ολόκληρο το 2005 περίπου στα \$55 και \$61,4 το 2006 Σύμφωνα με τις φθινοπωρινές προβλέψεις του Διεθνούς Νομισματικού (ΔΝΤ) η τιμή του πετρελαίου εκτιμάται ότι θα αυξηθεί το 2005 έναντι του 2004 σε μέσα επίπεδα κατά 43,6% και το 2006 κατά 13,9% επιπλέον.

Σύμφωνα, επίσης, με τις πρόσφατες εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας η τιμή του πετρελαίου θα διαμορφωθεί στα \$55,3 το βαρέλι το 2005 και \$62,8 το 2006*.

---

* Οικονομικό Επιμελητήριο Της Ελλάδας, Το Δημοσιονομικό Πρόβλημα Στην Ελλάδα Σήμερα, Νοέμβριος 2005, www.oe-e.gr.

Η σημαντική αύξηση της τιμής του πετρελαίου αναμένεται να έχει αρνητικές επιδράσεις στην οικονομική δραστηριότητα, αν και η επίδραση αυτή δεν είναι το ίδιο ισχυρή όπως σε παλαιότερες πετρελαϊκές κρίσεις.

Με βάση κάποιες οικονομετρικές προσομοιώσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής φαίνεται ότι μια αύξηση της τιμής του πετρελαίου κατά 15% θα μειώσει τον ρυθμό ανάπτυξης στην Ευρωζώνη κατά 0,3 εκατοστιαίες μονάδες το 2005 και 0,1% το 2006 και θα έχει οριακή μόνο επίπτωση στον πληθωρισμό της Ευρωζώνης. Οι αυξημένες τιμές πετρελαίου έρχονται σε μια εποχή κατά την οποία η Ευρωζώνη βρίσκεται σε φάση εύθραυστης ανάκαμψης και δημιουργεί αμφιβολίες για την βιωσιμότητά της. Με βάση τις φθινοπωρινές προβλέψεις του ΔΝΤ, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ εκτιμάται 1,2% για φέτος και στο 1,8% το 2006. Οι πρόσφατες φθινοπωρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προβλέπουν αύξηση του ΑΕΠ 1,3% για το 2005 και 1,9% για το 2006. Παρατηρούμε δηλαδή για μια ακόμη φορά ότι οι προβλέψεις για ανάκαμψη στην Ευρωζώνη δεν επιβεβαιώνονται, αυτή τη φορά κυρίως λόγω της απρόσμενα μεγάλης αύξησης της τιμής των καυσίμων.

Σχετικά με τις εξελίξεις στον υπόλοιπο κόσμο οι επιδόσεις του 2005 και οι προοπτικές για το 2006 είναι σχετικά ικανοποιητικές. Σύμφωνα με τις φθινοπωρινές προβλέψεις του ΔΝΤ, το παγκόσμιο ΑΕΠ θα αυξηθεί φέτος κατά 4,3% και θα συνεχιστεί με τον ίδιο ρυθμό η ανάκαμψη και το 2006. Η αύξηση του ΑΕΠ στις ΗΠΑ εκτιμάται στο 3,5% για το 2005, σημειώνοντας επιβράδυνση 0,7 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2004, ενώ προβλέπεται περαιτέρω επιβράδυνση το 2006. Η ανάπτυξη στην Ιαπωνία θα συνεχιστεί τη διετία 2005-2006 με ρυθμό 2% ετησίως. Με υψηλούς ρυθμούς προβλέπεται ότι θα συνεχίσει να αναπτύσσεται η οικονομία της Κίνας κατά 9% φέτος και 8,2% το 2006, καθώς και οι οικονομίες των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης κατά 4,5% ετησίως τη διετία 2005-2006. Επίσης, με υψηλό ρυθμό

7,2% ετησίως θα αυξηθεί ο όγκος του παγκόσμιου εμπορίου. Παρόμοιες τάσεις δείχνουν και οι φθινοπωρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ο πληθωρισμός, παρά την πρόβλεψη για άνοδο της τιμής του πετρελαίου δεν αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά φέτος και για το 2006 προβλέπεται μικρή υποχώρηση. Για την Ευρωζώνη προβλέπεται οριακή μόνο υποχώρηση στο 2,2% το 2006 από 2,3% το 2005. Η ανεργία αναμένεται να μη μεταβληθεί σημαντικά και να παραμείνει στις ΗΠΑ γύρω στο 5% και στην Ιαπωνία να υπάρξει μια μικρή υποχώρηση. Στην Ευρωζώνη, η ανεργία εκτιμάται θα διατηρηθεί σε επίπεδα πάνω από το 8% και θα υποχωρήσει πολύ λίγο, από 8,6% το 2005 στο 8,4% το 2006.

Τέλος σχετικά με τις δημοσιονομικές εξελίξεις μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής: Στην Ευρωζώνη το δημοσιονομικό έλλειμμα θα αυξηθεί φέτος στο 2,9% του ΑΕΠ, από 2,7% το 2004 και το 2006 εκτιμάται να μειωθεί πολύ οριακά στο 2,8%. Σε υψηλά επίπεδα, ως ποσοστό του ΑΕΠ, εκτιμάται ότι θα διατηρηθεί το έλλειμμα στις ΗΠΑ (4,4%) και την Ιαπωνία (6,5%), για τη διετία 2005-2006. Η ανησυχία για τη συνέχιση των υψηλών δημοσιονομικών ελλειμμάτων οδήγησε την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να δηλώσει ότι δεν θα δέχεται για αναχρηματοδότηση ομόλογα των χωρών των οποίων η αξιολόγηση των ομολόγων τους, από τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς μειωθεί κάτω από ένα ορισμένο σημείο. Αν και δεν αφορά τη χώρα μας προς το παρόν, η προειδοποίηση αυτή πρέπει να μας προβληματίσει διότι η κίνηση αυτή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας σημαίνει ότι θα προσπαθήσει να εισαγάγει άλλον ένα μηχανισμό για τη διασφάλιση της δημοσιονομικής πειθαρχίας.

ΒΑΣΙΚΑ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ

ΑΥΞΗΣΗ ΔΕΠ	2004	2005	2006
ΕΥΡΩΖΩΝΗ	2.1	1.3	1.9
ΗΠΑ	4.2	3.5	3.2
ΙΑΠΩΝΙΑ	2.7	2.5	2.2
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ			
ΕΥΡΩΖΩΝΗ	2.1	2.3	2.2
ΗΠΑ	2.7	3.3	2.9
ΙΑΠΩΝΙΑ	0.0	-0.2	0.3
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ			
ΕΥΡΩΖΩΝΗ	8.9	8.6	8.4
ΗΠΑ	5.5	5.1	5.0
ΙΑΠΩΝΙΑ	4.7	4.5	4.2
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ			
ΕΥΡΩΖΩΝΗ	0.6	0.1	-0.1
ΗΠΑ	-5.6	-6.2	-6.3
ΙΑΠΩΝΙΑ	3.7	3.5	3.2
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ			
ΕΥΡΩΖΩΝΗ	-2.7	-2.9	-2.8
ΗΠΑ	-4.7	-3.9	-4.7
ΙΑΠΩΝΙΑ	-7.0	-6.5	-6.1

Πηγή European Commission Autumn forecasts, 2005

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

3.2.3 Εξελίξεις και προοπτικές της Ελληνικής οικονομίας

Η οικονομική δραστηριότητα το 2005 παρέμεινε ισχυρή και ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ το α' εξάμηνο του έτους ανήλθε στο 3,6% και εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα ίδια περίπου επίπεδα για το σύνολο του έτους. Ο ρυθμός αύξησης του δανεισμού του ιδιωτικού τομέα διατηρείται επίσης σε υψηλά επίπεδα,

ενισχύοντας έτσι την καταναλωτική και επενδυτική δαπάνη νοικοκυριών.

Για το 2006 το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών προβλέπει ότι η οικονομική δραστηριότητα θα επιταχυνθεί και το ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 3,8%. Στις πρόσφατες προβλέψεις της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά ότι το 2006 ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ θα επιβραδυνθεί οριακά. Η πρόβλεψη αυτή είναι ίσως πιο

ρεαλιστική, με βάση τις προβλεπόμενες εξελίξεις σε επιμέρους τομείς.

Ο ρυθμός αύξησης των επενδύσεων μειώθηκε σημαντικά το 2005 σε σχέση με το 2004. Οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου σημείωσαν μείωση 2,8% το πρώτο εξάμηνο του 2005, έναντι αντίστοιχης αύξησης 6,2% το 2004.

Οι βασικές αιτίες αυτής της εξέλιξης είναι η μείωση των μη επαναλαμβανόμενων υψηλών δαπανών του ΠΔΕ για τους Ολυμπιακούς αγώνες και η μείωση των επενδύσεων για κατοικίες.

Οι εκτιμήσεις είναι ότι φέτος οι επενδύσεις θα αυξηθούν μόνο κατά 1%, ενώ για το 2006 προβλέπεται σημαντική ανάκαμψη περί το 4,2%, όπως προβλέπει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αύξηση που είναι μικρότερη από την αντίστοιχη του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

Οι δείκτες οικονομικού κλίματος που καταρτίζονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αλλά και ο σύνθετος προπορευόμενος δείκτης του ΟΟΣΑ έχουν σημειώσει σημαντική υποχώρηση. Τα ίδια περίπου τονίζει το IOBE στην

έκθεσή του για την Ελληνική οικονομία (2/2005). Πιο συγκεκριμένα αναφέρει τα εξής:

«Τους πρώτους μήνες του 2005, παρά το γεγονός ότι η ελληνική οικονομία συνεχίζει να αναπτύσσεται με σχετικώς ταχείς ρυθμούς, επικρατεί ένα διάχυτο κλίμα δυσαρέσκειας και μειούμενων προσδοκιών. Η επιδείνωση του κλίματος άρχισε από το τελευταίο τρίμηνο του 2004 και θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως αναμενόμενη μεταστροφή της προ-ολυμπιακής ευφορίας, η οποία είχε τροφοδοτήσει υψηλές προσδοκίες, που δεν είναι δυνατόν να ικανοποιηθούν στο βραχύ χρονικό διάστημα. Στην μεταστροφή θα πρέπει εξάλλου να συνέτεινε και η πραγματοποιηθείσα δημοσιονομική απογραφή, η οποία έδειξε ότι τα προβλήματα στον τομέα αυτό είναι πολύ οξύτερα και οι απαιτούμενες προσαρμογές επείγουσες. Τέλος, στη διαμόρφωση του κλίματος συνέβαλε οπωσδήποτε και η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας, η οποία μετά την έξαρση του 2004 συνέχισε μεν να μεγεθύνεται, αλλά με σαφώς βραδύτερους ρυθμούς. Η επιβράδυνση οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη μείωση του ύψους της εγχώριας ζήτησης, αλλά και στην ανάγκη αναδιάταξης της οικονομικής δραστηριότητας, η οποία τα 2-3 προηγούμενα χρόνια είχε επικεντρωθεί σε περιοχές που είχαν άμεση ή έμμεση σχέση με τους Ολυμπιακούς Αγώνες, όπως π.χ. τα μεγάλα έργα υποδομής.»

Στο κατατεθειμένο Σχέδιο Προϋπολογισμού η εκτίμηση για την αύξηση του ΑΕΠ ανέρχεται σε 3,8% δεδομένου του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και της δημοσιονομικής πολιτικής. Μπορεί όμως να υποστηρίξει κανείς ότι η επιτάχυνση της οικονομικής δραστηριότητας θα προέλθει από τον εξωτερικό τομέα .

Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών εκτιμά ότι η πορεία του εξωτερικού εμπορίου είναι ευνοϊκή. Οι εξαγωγές το α' επτάμηνο του 2005 αυξήθηκαν κατά 4,8% σε τρέχουσες τιμές. Αύξηση 9,9% σημείωσαν επίσης τα έσοδα από τον τουρισμό (το πρώτο επτάμηνο του 2005) και 7,7% τα έσοδα από μεταφορές, βελτιώνοντας

σημαντικά τη θετική συμβολή των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών στο ρυθμό μεγέθυνσης του ΑΕΠ. Επίσης με βάση τα στοιχεία των Εθνικών Λογαριασμών ο όγκος των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκε το 1ο εξάμηνο του έτους 2005 κατά 4,5%.

Οι εισαγωγές αγαθών εκτός καυσίμων και πλοίων, το α' επτάμηνο του έτους, σημειώνουν σημαντική μείωση κατά 5,1%, λόγω και της μείωσης των αγορών επιβατικών αυτοκινήτων. Σε εθνικολογιστική βάση, ο όγκος του συνόλου εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών το 1ο εξάμηνο του 2005 μειώθηκε κατά 1,8% έναντι αύξησης 8,5% την ίδια περίοδο του 2004.

Με βάση τις τάσεις αυτές ενισχύεται η αρχική πρόβλεψη για θετική συμβολή του ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών στην άνοδο του ΑΕΠ σε αντίθεση με την αρνητική συμβολή το 2004.

Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι παρά τη μείωση των τιμών των εξαγομένων εκτός καυσίμων και τις θετικές εξαγωγικές επιδόσεις, η διατήρηση υψηλών ρυθμών αύξησης των τιμών παραγωγού της βιομηχανίας συνεχίστηκε την περίοδο Σεπτεμβρίου 2005/2004 κατά 6,7%. Η αύξηση αυτή, πέρα από την ένδειξη που μας δίνει για κάποια επίπτωση στον πληθωρισμό, εκτιμάται ότι συνέβαλε στη μείωση της μεταποιητικής παραγωγής κατά 2,8% το α' επτάμηνο του έτους. Ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής και ιδιαίτερα της μεταποίησης, παρουσιάζει καθοδική πορεία τα τελευταία χρόνια, στοιχείο που πρέπει να μας προβληματίσει γενικότερα για την πορεία της παραγωγικής δομής της οικονομίας μας.

Για να έχουμε μια πληρέστερη εικόνα των βραχυχρόνιων εξελίξεων και προοπτικών της Ελληνικής οικονομίας, παραθέτουμε πίνακες με ορισμένους βασικούς μακροοικονομικούς δείκτες, όπως αυτοί διαμορφώνονται με βάση τις προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών και Οικονομίας και τις πρόσφατες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Βασικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας (Προβλέψεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής) (% ετήσιες μεταβολές)						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
ΑΕΠ σε σταθερές τιμές	3.8	4.6	4.7	3.5	3.4	3.4
Ιδιωτική κατανάλωση	3.3	4.5	4.4	3.2	3.0	2.9
Δημόσια κατανάλωση	7.3	-2.1	3.9	2.7	1.3	2.1
Ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου	5.7	13.7	5.7	1.1	4.2	4.3
Από τις οποίες εξοπλισμός	6.8	18.3	8.2	1.1	5.0	5.3
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	-7.7	1.0	11.7	5.9	6.7	6.2
Τελική ζήτηση	2.3	4.7	5.7	2.9	3.6	3.7
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	-2.4	5.2	9.3	1.4	4.3	4.5
Ανεργία	10.3	9.7	10.5	10.4	10.0	9.7
Μοναδιαίο κόστος εργασίας	6.1	1.3	4.5	3.9	3.4	2.9
Πραγματικό μοναδιαίο κόστος εργασίας	2.0	-2.1	0.8	0.2	0.2	-0.2
Αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης	3.7	3.4	2.9	3.7	3.3	3.0
Εναρμονισμένος δείκτης τιμών κατανα-	3.9	3.4	3.0	3.5	3.1	3.0
Εμπορικό ισοζύγιο (α)	-16.6	-16.9	-17.9	-17.1	-17.1	-16.7
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (α)	-7.8	-8.5	-8.2	-7.4	-6.6	-6.1
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (α)	-4.9	-5.7	-6.6	-3.7	-3.8	-3.8
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (α)	111.6	108.8	109.3	107.9	106.8	106.0
<i>(α) ποσοστό ΑΕΠ</i>						

Πηγή: European Commission, autumn forecasts, 2005

ΠΙΝΑΚΑΣ 14

Βασικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας (Προβλέψεις Προϋπολογισμού 2006)			
% ετήσιες μεταβολές			
	2004	2005	2006
ΑΕΠ	4,7	3,6	3,8
Ιδιωτική κατανάλωση	4,4	3,2	3,2
Δημόσια κατανάλωση	3,9	2,7	1,2
Επενδύσεις	5,7	1,0	5,8
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	11,5	5,0	6,8
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	9,3	0,7	5,2
Αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης	2,9	3,5	3,2
Πραγματικός μέσος μισθός	3,3	2,0	1,7
Ποσοστό ανεργίας	11,0	10,4	9,8

Πηγή: Σχέδιο Προϋπολογισμού 2006

ΠΙΝΑΚΑΣ 15

Ο πληθωρισμός παρά τη σημαντική άνοδο της τιμής του πετρελαίου και την πρόσφατη αύξηση του συντελεστή του ΦΠΑ, παραμένει σε σχετικά χαμηλά επίπεδα αν και η Ελλάδα συνεχίζει να έχει πληθωρισμό πολύ υψηλότερο από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί σε ένα βαθμό από το γεγονός ότι η Ελλάδα έχει αύξηση του ΑΕΠ αρκετά μεγαλύτερη από την υπόλοιπη Ευρώπη. Δεν παύει όμως ένα ποσοστό της διαφοράς να οφείλεται σε ενδογενείς αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας, όπως μειωμένος ανταγωνισμός, κ.α. Επιπλέον, όπως διαπιστώνει και η Τράπεζα της Ελλάδος στην ενδιάμεση έκθεσή της για τη νομισματική πολιτική, ο πυρήνας του πληθωρισμού είναι συγκριτικά ψηλός, περί το 3% και μπορεί να αυξηθεί ελαφρά φέτος αλλά και το 2006.

Είναι σαφές ότι η Ελληνική Οικονομία διατηρεί μια ικανοποιητική δυναμική που οδηγεί το ΑΕΠ να αυξάνεται με ρυθμό πολύ υψηλότερο από τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδιαίτερα της Ευρωζώνης. Η αύξηση όμως του ΑΕΠ προέρχεται κυρίως από την κατανάλωση, παράγοντα ο οποίος δεν μπορεί να συνεχίσει να αυξάνει με τους σημερινούς ρυθμούς. Η κατανάλωση τα τελευταία χρόνια στηρίχτηκε σε μεγάλο βαθμό και από την καταναλωτική πίστη, η οποία αυξήθηκε σημαντικά λόγω της απελευθέρωσης του τραπεζικού συστήματος και της μείωσης των επιτοκίων.

Από τα πιο πάνω γίνεται φανερό ότι για να διατηρηθεί η δυναμική της οικονομικής δραστηριότητας αυτή θα πρέπει να προέλθει από τις ιδιωτικές επενδύσεις και τον εξωτερικό τομέα. Για να γίνει όμως αυτό θα πρέπει να αλλάξει σημαντικά το περιβάλλον για τις επενδύσεις ελληνικές και ξένες και να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων.

Είναι αλήθεια ότι τα θέματα προσέλκυσης επενδύσεων και βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων δεν αντιμετωπίζονται σε μικρό χρονικό διάστημα. Χρειάζεται μεσοπρόθεσμος προγραμματισμός, επιμονή και επίπονη προσπάθεια από όλους τους κοινωνικούς φορείς. Η εμπειρία όμως δείχνει ότι βραχυχρόνια πρέπει και μπορεί να γίνει προσπάθεια για

αποκατάσταση της δημοσιονομικής σταθερότητας της χώρας, η οποία αν και είναι αναγκαία προϋπόθεση για ανάπτυξη της χώρας δεν είναι επαρκής. Χρειάζονται και άλλα μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα, τα οποία πολιτικά είναι και τα πιο δύσκολα.

3.2.4 Διμερές εμπόριο μεταξύ Ελλάδας- Τουρκίας(για το έτος 2004)

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ οι ελληνικές εξαγωγές το 2004 ανήλθαν σε 690,1 εκ. δολ. ΗΠΑ, έναντι 532,7 εκ. δολ. ΗΠΑ το 2003 (+29,54%), ενώ οι τουρκικές εξαγωγές υπολογίζονται σε 1.21,5 εκ. δολ. ΗΠΑ σημαντικά αυξημένες σε σύγκριση με το 2003(+38,86%).

ΠΙΝΑΚΑΣ: Διμερές εμπόριο Ελλάδος – Τουρκίας 1994-2004 (εκ. δολ. ΗΠΑ)

Έτη	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ελλ. Εξαγωγές	105,0	200,7	283,4	430,1	319,7	335,4	543,9	395,0	347,8	532,7	690,1
Ελλ. Εισαγωγές	168,0	209,9	235,5	298,7	369,1	363,3	388,4	492,0	592,1	877,5	1.218,5
Όγκος εμπορίου	273,0	410,6	518,9	728,8	688,8	698,7	932,3	887,0	939,9	1.410,2	1.908,6
Ισοζύγιο	-63,0	-9,2	47,9	131,4	-49,4	-27,9	155,5	-97,0	-244,3	-344,8	-528,4

* Πηγή: ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 16

Η Ελλάδα εξήγαγε το 2004 στην Τουρκία ως επί το πλείστον πρώτες και ενδιάμεσες ύλες. Το 67,9% των ελληνικών εξαγωγών αφορούν τρεις κατηγορίες προϊόντων** :

- καύσιμα (29,9%)
- βαμβάκι (23,7%)
- πλαστικά (14,3%)

* ΠΗΓΗ: Γενικό Προξενείο Κωνσταντινούπολης-Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων Ετήσια Έκθεση 2004, Υπουργείο Εξωτερικών, Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Και Αναπτυξιακή Συνεργασία, www.mfa.gr

** Πίνακας 17 και 18

Άλλες άξιες λόγου κατηγορίες είναι:

- ηλεκτρικές μηχανές ήχου (4,2%)
- χαρτί (2,4%)
- αργίλιο (2,1%)

Αντιστρόφως, η Τουρκία εξάγει στην Ελλάδα ευρύ φάσμα μεταποιημένων/ βιομηχανικών προϊόντων, κυριότερες κατηγορίες των οποίων είναι* :

- ο σίδηρος (14,4%)
- τα οχήματα (10,3%)
- οι μηχανές-λέβητες (7,1%)
- οι ηλεκτρικές μηχανές ήχου (6,5%)
- τα τεχνουργήματα σιδήρου (5,5%)
- τα ενδύματα (3,5%)
- τα έπιπλα (3,3%)
- καρποί και φρούτα (2,8%)
- τα πλαστικά (2,8%)
- τα λαχανικά (2,7%)
- το βαμβάκι (2,6%)

Συγκριτικά, επισημαίνουμε ότι οι δέκα σημαντικότερες κατηγορίες τουρκικών εξαγωγίμων προϊόντων αντιπροσωπεύουν το 58,9% του συνόλου.

---

* Πίνακας 19 και 20

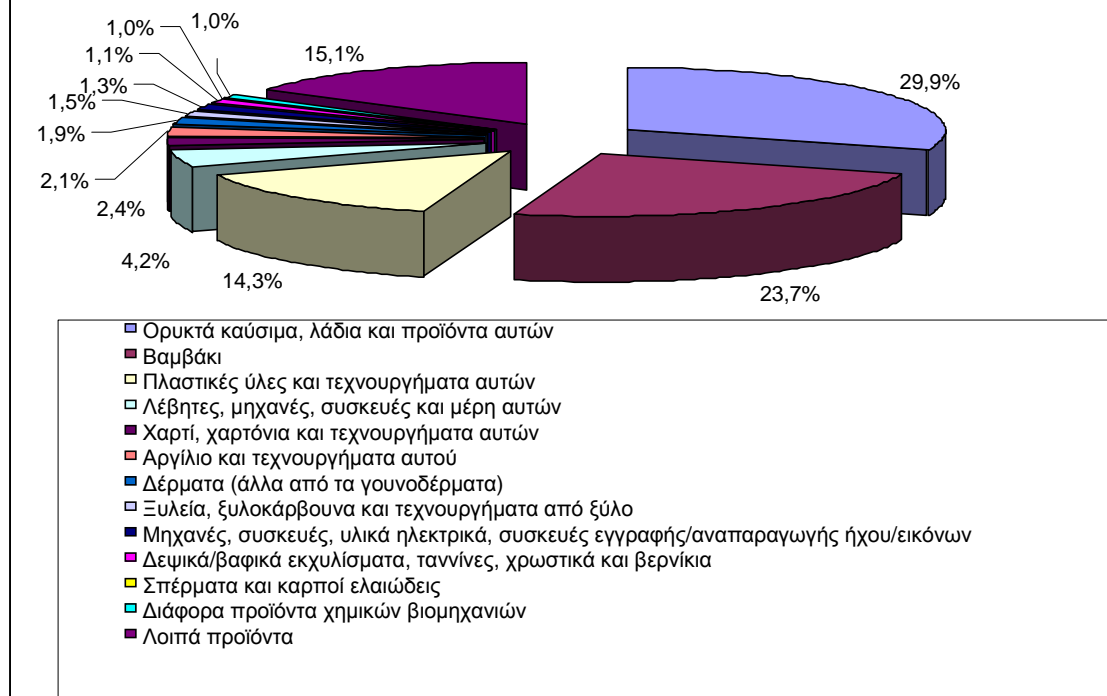
ΠΙΝΑΚΑΣ: Κυριότερες εξαγωγές Ελλάδος προς Τουρκία (2004)

Κωδικός ΣΟ	Κατηγορία προϊόντος	Αξία (ΕΥΡΩ)	%
27	Ορυκτά καύσιμα, ορυκτά λάδια και προϊόντα της απόσταξης αυτών. Ασφαλτώδεις ύλες, κεριά ορυκτά	165.836.678	29,9
52	Βαμβάκι	131.647.337	23,7
39	Πλαστικές ύλες και τεχνουργήματα από αυτές τις ύλες	79.558.529	14,3
84	Λέβητες, μηχανές, συσκευές και μηχανικές επινοήσεις. Μέρη αυτών των μηχανών ή συσκευών	23.566.405	4,2
48	Χαρτί και χαρτόνια. Τεχνουργήματα από κυτταρίνη, χαρτί ή χαρτόνι	13.760.097	2,4
76	Αργίλιο και τεχνουργήματα από αργίλιο	12.032.372	2,1
41	Δέρματα (άλλα από τα γουνοδέματα)	10.760.057	1,9
44	Ξυλεία, ξυλοκάρβουνα και τεχνουργήματα από ξύλο	8.697.082	1,5
85	Μηχανές, συσκευές και υλικά ηλεκτρικά και τα μέρη τους. Συσκευές εγγραφής ή αναπαραγωγής του ήχου, συσκευές εγγραφής ή αναπαραγωγής των εικόνων και του ήχου για την τηλεόραση, και μέρη και εξαρτήματα των συσκευών αυτών	7.543.709	1,3
32	Δεψικά και βαφικά εκχυλίσματα. Ταννίνες και τα παράγωγά τους. Χρωστικά και άλλες χρωστικές ύλες, χρώματα επίχρισης και βερνίκια. Μαστίχες (στόκοι). Μελάνια	6.103.431	1,1
12	Σπέρματα και καρποί ελαιώδεις. Σπέρματα, σπόροι και διάφοροι καρποί. Βιομηχανικά και φαρμακευτικά φυτά. Άχυρα και χορτονομές	5.721.601	1,0
38	Διάφορα προϊόντα των χημικών βιομηχανιών	5.618.254	1,0
	Σύνολο 12 πρώτων προϊόντων	470.845.552	84,9
	Λοιπά προϊόντα	83.101.257	15,1
	Σύνολο	553.946.809	100,0

Πηγή: ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 17

ΚΥΡΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΡΚΙΑ (2004)

ΠΙΝΑΚΑΣ 18

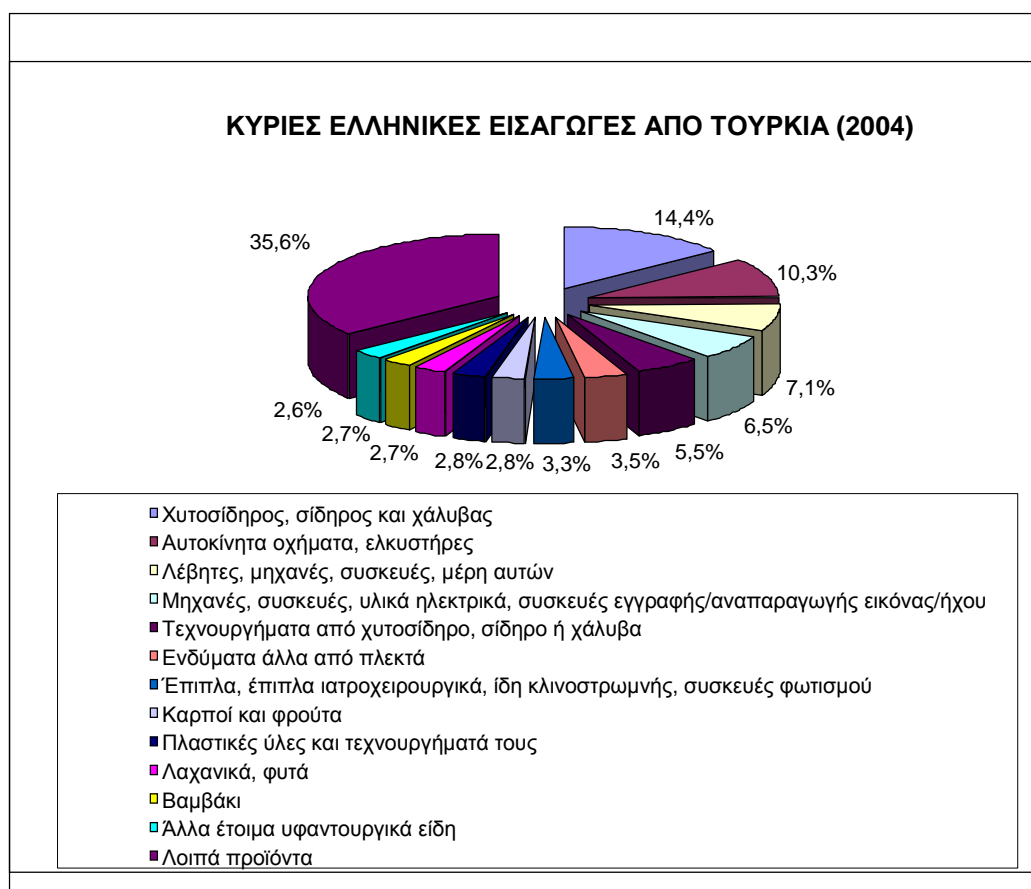
ΠΙΝΑΚΑΣ: Κυριότερες εισαγωγές Ελλάδος από Τουρκία (2004)

Κωδικός ΣΟ	Κατηγορία προϊόντος	Αξία (ΕΥΡΩ)	%
72	Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας	142.017.105	14,4
87	Αυτοκίνητα οχήματα, ελκυστήρες, ποδήλατα και άλλα οχήματα για χερσαίες μεταφορές, τα μέρη και εξαρτήματά τους	101.218.030	10,3
84	Πυρηνικοί αντιδραστήρες, λέβητες, μηχανές, συσκευές και μηχανικές επινοήσεις. Μέρη αυτών των μηχανών ή συσκευών	70.010.202	7,1
85	Μηχανές, συσκευές και υλικά ηλεκτρικά και τα μέρη τους. Συσκευές εγγραφής ή αναπαραγωγής του ήχου, συσκευές εγγραφής ή αναπαραγωγής των εικόνων και του ήχου για την τηλεόραση, και μέρη και εξαρτήματα των συσκευών αυτών	63.926.869	6,5
73	Τεχνουργήματα από χυτοσίδηρο, σίδηρο ή χάλυβα	54.217.152	5,5
62	Ενδύματα και συμπληρώματα του ενδύματος, άλλα από τα πλεκτά	34.896.065	3,5

94	Έπιπλα, έπιπλα ιατροχειρουργικά. Είδη κλινοστρωμής και παρόμοια. Συσκευές φωτισμού που δεν κατονομάζονται ή δεν περιλαμβάνονται αλλού. Λάμπες-ρεκλάμες, φωτεινά σήματα, φωτεινές ενδεικτικές πινακίδες και παρόμοια είδη. Προκατασκευές	32.877.067	3,3
08	Καρποί και φρούτα βρώσιμα, φλούδες εσπεριδοειδών ή πεπονιών	27.764.368	2,8
39	Πλαστικές ύλες και τεχνουργήματα από αυτές τις ύλες	27.761.072	2,8
07	Λαχανικά, φυτά, ρίζες και κόνδυλοι, βρώσιμα	27.015.710	2,7
52	Βαμβάκι	26.085.864	2,6
63	Άλλα έτοιμα υφαντουργικά είδη. Συνδυασμοί. Μεταχειρισμένα ενδύματα και άλλα μεταχειρισμένα είδη και ρακί	25.520.239	2,6
	Σύνολο 12 πρώτων προϊόντων	633.309.743	64,4
	Λοιπά προϊόντα	350.665.966	35,6
	Σύνολο	983.975.709	100,0

Πηγή: ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 19

ΠΙΝΑΚΑΣ 20

Σύμφωνα με όλα τα παραπάνω συμπεραίνουμε πως η Τουρκία είναι ο 7^{ος} κατά σειρά σημαντικότερος εμπορικός εταίρος της Ελλάδος με ποσοστό 4,52% επί των συνολικών εξαγωγών της τελευταίας και καταλαμβάνει την 15^η θέση μεταξύ των χωρών που εξάγουν προς την Ελλάδα με μερίδιο 2,32% επί των εισαγωγών αυτής (στοιχεία ΕΣΥΕ έτους 2004).

Αντιστοίχως, η Ελλάδα κατατάσσεται 13^η μεταξύ των αποδεκτών τουρκικών προϊόντων με μερίδιο 1,9% και κατέχει την 34^η θέση βάσει των εξαγωγών της προς την Τουρκία με μερίδιο 0,6% (στοιχεία Στατιστικής Υπηρεσίας Τουρκίας έτους 2004).

Καταγεγραμμένο ενδιαφέρον για προώθηση ελληνικών εξαγωγών προς την Τουρκία, βάσει σχετικών αιτημάτων προς το Γραφείο ΟΕΥ, για το διάστημα Σεπτεμβρίου 2004-Μαΐου 2005 αφορούσε στις ακόλουθες κατηγορίες προϊόντων:

- τρόφιμα και ποτά (γαλακτοκομικά, κρασιά, ελαιόλαδο, γλυκίσματα, ψάρια)
- ηλεκτρονικά μηχανήματα/εξοπλισμός εξειδικευμένων βιομηχανιών (επεξεργασίας ύδατος, συγκόλλησης, άρδευσης, συσκευασίας)
- δομικά υλικά/εξοπλισμός (σωλήνες, εξοπλισμός μεταφορών, γερανοί, είδη κιγκελαρίας)
- χημικά και πλαστικά
- φαρμακευτικά και καλλυντικά
- εξοπλισμός οχημάτων
- τηλεπικοινωνιακός εξοπλισμός και πληροφορική
- ιατρικά μηχανήματα
- ενδύματα/υφάσματα (φασόν, εξαρτήματα)
- δερμάτινα προϊόντα, γούνες και ακατέργαστα δέρματα
- χαρτί

Από τουρκικές επιχειρήσεις ενδιαφέρον πραγματοποίησης εισαγωγών από την Ελλάδα εκδηλώθηκε για τα εξής προϊόντα:

- τρόφιμα/ποτά (τυρί, γιαούρτι, ψάρια, χυμοί φρούτων, σταφίδες, λάδι, μαστίχα)
- χημικά (λιπάσματα, χρώματα)
- πετρέλαιο
- ορυκτά (μάρμαρο, ελαφρόπετρα) και μέταλλα (σίδηρος)
- υλικά συσκευασίας (πλαστικά, χαρτί, αλουμίνιο, μεταλλικά)
- γεωργικά μηχανήματα
- φάρμακα
- ενδύματα και αξεσουάρ
- βαμβάκι
- είδη δώρου, παιγνίδια, κοσμήματα
- προϊόντα χαρτιού
- δομικά υλικά και κτιριακός εξοπλισμός (ηλιακοί θερμοσυσωρευτές, συστήματα πυρασφάλειας, είδη μπάνιου)

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα κάτωθι χαρακτηριστικά της τουρκικής αγοράς για καταναλωτικά αγαθά:

1. Το μερίδιο της ενεργού ζήτησης που αφορά σε μη διαρκή καταναλωτικά προϊόντα είναι σαφώς μικρότερο εκείνου που στρέφεται στα διαρκή καταναλωτικά.
2. Τα κοινωνικά στρώματα υψηλών εισοδημάτων έχουν σαφή δυτικά και ακριβά καταναλωτικά πρότυπα.
3. Οι εισαγωγικοί περιορισμοί σε ορισμένες κατηγορίες βασικών καταναλωτικών προϊόντων (χαμηλής εισοδηματικής ελαστικότητας).
4. Ισχυρή τοπική παραγωγή σε κλάδους βασικών προϊόντων.

Φαίνεται, συνεπώς, προσφορότερη η επιλεκτική προώθηση επώνυμων, ποιοτικά διαφοροποιημένων, προϊόντων τα οποία θα στοχεύουν στα ανώτερα εισοδηματικά στρώματα του καταναλωτικού κοινού.

3.2.5 Διμερές εμπόριο μεταξύ Ελλάδας -Τουρκίας (για το έτος 2005)

Σύμφωνα με στοιχεία της EUROSTAT οι ελληνικές εξαγωγές το 2005 ανήλθαν σε 709,95 εκ. ευρώ, έναντι 554,97 εκ. ευρώ το 2004 (+27,9%), ενώ οι τουρκικές εξαγωγές ήταν 956,45 εκ. ευρώ, μειωμένες κατ' απόλυτο τιμή σε σύγκριση με το 2004 (-3,6%).

ΠΙΝΑΚΑΣ: Διμερές εμπόριο Ελλάδος – Τουρκίας 2000- 2005 (εκ. ευρώ-ετήσια μεταβολή)

Έτη	2000	2001	%	2002	%	2003	%	2004	%	2005	%
Ελλ. Εξαγωγές	631,46	393,87	37,6	369,19	- 6,3	470,27	27,4	554,97	18,0	709,95	27,9
Ελλ. Εισαγωγές	428,83	563,52	31,4	645,15	14,5	779,63	20,8	992,51	27,3	956,45	- 3,6
Ισοζύγιο	-202,63	-169,65	16,3	-275,96	62,7	-309,36	12,1	-437,54	41,4	-246,50	(43,7)
Όγκος Εμπορίου	1.060,29	957,39	9,7	1.014,34	5,9	1.249,90	23,2	1.547,48	23,8	1.666,40	7,7

Πηγή: EUROSTAT

ΠΙΝΑΚΑΣ 21

Σημαντική ήταν το 2005 η αύξηση του ποσοστού κάλυψης των εισαγωγών από τις εξαγωγές της Ελλάδος το οποίο ανήλθε σε 0,74, από 0,55 το 2004.

Η Ελλάδα εξήγαγε το 2005 στην Τουρκία ως επί το πλείστον πρώτες και ενδιάμεσες ύλες. Το 70,3% των ελληνικών εξαγωγών αφορούν τρεις κατηγορίες προϊόντων: καύσιμα (43,36%), πλαστικά (14,58%), βαμβάκι (12,36%).

Αντιστρόφως, η Τουρκία εξάγει στην Ελλάδα ευρύ φάσμα μεταποιημένων/ βιομηχανικών προϊόντων (οι δέκα σημαντικότερες κατηγορίες τουρκικών εξαγωγικών προϊόντων αντιπροσωπεύουν το 60,22% του συνόλου), κυριότερες κατηγορίες των οποίων το 2005 ήταν:

- σίδηρος (11,58%)

- ενδύματα (8,75%)
- μηχανές/ λέβητες (7,8%)
- οχήματα (7,56%)
- ηλεκτρικές μηχανές (7,31%)
- τεχνουργήματα σιδήρου (6,36)
- πλαστικά (3,86%)
- έπιπλα (3,74%)
- καρποί και φρούτα (3,26%)
- βαμβάκι (2,68%)
- λοιπά υφαντουργικά είδη (2,65%)

Εκ των ελληνικών εξαγωγών η μεγαλύτερη αύξηση, σε σχέση με το 2004, σημειώθηκε στις κατηγορίες του σιδήρου/ χάλυβα (301,91%), των ελαιωδών σπόρων και καρπών (71,68%), των καυσίμων (85,64%), του αργιλίου (50,47%), των ενδυμάτων (34,83%), των πλαστικών (29,86%) και του καπνού (20,61%). Μικρότερου μεγέθους αύξηση σημείωσαν οι εξαγωγές μηχανών (13,11%), ηλεκτρικών μηχανών/ συσκευών (11,99%) και δερμάτων (8,35%). Μείωση των εξαγωγών παρατηρείται στο βαμβάκι (-33,48%) και το χαρτί (-9,57%).

Αξίζει να υπογραμμισθεί ότι τα τρία τέταρτα της αύξησης της αξίας των ελληνικών εξαγωγών (76,28%) οφείλεται σε αύξηση των εξαγωγών καυσίμων και πλαστικών.

Όσον αφορά τις τουρκικές εξαγωγές καταγράφηκε αύξηση στις κατηγορίες των ενδυμάτων πλεκτών και μη (15,47% και 56,37% αντίστοιχα), των πλαστικών (33,07%), των τεχνουργημάτων σιδήρου/ χάλυβα (13,14%), των καρπών και φρούτων (12,31%) και των ηλεκτρικών μηχανών/ συσκευών (9,35%). Αντίθετα, μειώθηκαν οι τουρκικές εξαγωγές λαχανικών (-36,2%), οχημάτων (-28,54%), σιδήρου/ χάλυβα (-26,18%).

Σημειώνεται ότι, η σημαντική υποχώρηση των εξαγωγών προς την Ελλάδα σε προαναφερθείσες κατηγορίες παραδοσιακά προσοδοφόρων

προϊόντων αντισταθμίστηκε, ως έναν βαθμό, από την μικρότερου μεγέθους αύξηση των τουρκικών εξαγωγών σε ευρύτερο αριθμό προϊόντων

ΠΙΝΑΚΑΣ – Κυριότερες εξαγωγές Ελλάδος προς Τουρκία (2005)

Κωδικός ΣΟ	Κατηγορία προϊόντος	Αξία (ΕΥΡΩ)	%
27	Ορυκτά καύσιμα	307.872.948	43,36
39	Πλαστικές ύλες & τεχνουργήματα	103.556.925	14,58
52	Βαμβάκι	87.770.989	12,36
84	Λέβητες, μηχανές, συσκευές & μηχανικές επινοήσεις	27.127.334	3,82
76	Αργίλιο & τεχνουργήματα	18.110.249	2,55
48	Χαρτί & χαρτόνια	12.615.743	1,77
41	Δέρματα (πλην γουνοδερμάτων)	11.685.998	1,64
44	Ξυλεία & τεχνουργήματα	9.066.723	1,27
72	Χυτοσίδηρος, σίδηρος & χάλυβας	8.617.863	1,21
62	Ενδύματα (πλην πλεκτών)	7.703.600	1,08
24	Καπνά	6.536.704	0,92
32	Δεψικά & βαφικά εκχυλίσματα, ταννίνες, χρωστικά, βερνίκια, μελάνια	6.167.150	0,86
	Σύνολο 12 πρώτων προϊόντων	606.832.226	85,47
	Λοιπά προϊόντα	103.121.706	14,52
	Σύνολο	709.953.932	100,0

* Πηγή: EUROSTAT

ΠΙΝΑΚΑΣ 22

* ΠΗΓΗ: Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Εξωτερικών, Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Και Αναπτυξιακή Συνεργασία, www.mfa.gr.

ΠΙΝΑΚΑΣ: Κυριότερες εισαγωγές Ελλάδος από Τουρκία (2005)

Κωδικός ΣΟ	Κατηγορία προϊόντος	Αξία (ΕΥΡΩ)	%
72	Χυτοσίδηρος, σίδηρος & χάλυβας	110.766.747	11,58
84	Λέβητες, μηχανές, συσκευές & μηχανικές επινοήσεις	74.684.511	7,80
87	Οχήματα	72.328.793	7,56
85	Μηχανές, συσκευές & υλικά ηλεκτρικά	69.926.897	7,31
73	Τεχνουργήματα από χυτοσίδηρο, σίδηρο ή χάλυβα	60.917.489	6,36
62	Ενδύματα (πλην πλεκτών)	54.587.420	5,70
39	Πλαστικές ύλες & τεχνουργήματα	36.942.858	3,86
94	Επιπλα.	35.798.762	3,74
08	Καρποί & φρούτα	31.188.152	3,26
61	Ενδύματα (πλεκτά)	29.178.837	3,05
52	Βαμβάκι	25.635.751	2,68
63	Άλλα έτοιμα υφαντουργικά είδη	25.354.154	2,65
	Σύνολο 12 πρώτων προϊόντων	598.122.219	62,53
	Λοιπά προϊόντα	358.329.679	37,46
	Σύνολο	956.451.898	100,0

* Πηγή: EUROSTAT

ΠΙΝΑΚΑΣ 23

* ΠΗΓΗ: Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Εξωτερικών, Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Και Αναπτυξιακή Συνεργασία, www.mfa.gr.

Παρατηρήσεις για τα έτη 2004-2005:

Οι ανάγκες της αγοράς σε πρώτες ύλες και βιομηχανικά/ επενδυτικά αγαθά είναι έντονες, ιδιαίτερα ως προς τα τελευταία. Εντούτοις, ενώ οι δυνατότητες που προσφέρονται στην πρώτη κατηγορία είναι προσδιορισμένες και σε ορισμένο βαθμό – για τα ελληνικά προϊόντα – ήδη αξιοποιημένες (βλ. ορυκτά, βαμβάκι, πλαστικά), εκείνες που προκύπτουν από την δεύτερη είναι διαρκώς εξελισσόμενες παρακολουθώντας την δυναμική του βιομηχανικού τομέα της χώρας. Ενδεικτικά αναφέρουμε τους κλάδους της αυτοματοποίησης, της ηλεκτροτεχνολογίας, των μηχανημάτων, των χημικών, της επιμελητείας μεταφορών, της ενέργειας, των τηλεπικοινωνιών και της πληροφορικής, των κατασκευών, της συσκευασίας, για τους οποίους αναμένεται η ενδυνάμωση της τάσης εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης με την εφαρμογή νέων τεχνολογιών. Εκτιμάται ότι η ζήτηση για προϊόντα αυξημένης προστιθέμενης αξίας τα οποία ενσωματώνουν υψηλή τεχνολογία με έντονο στοιχείο καινοτομίας πρόκειται να βαίνει αυξανόμενη.

Αντιθέτως, η κατηγορία των καταναλωτικών αγαθών εμφανίζει μεγαλύτερες δυσκολίες καθώς η διείδυση στην τουρκική αγορά επηρεάζεται αρνητικά από τους εισαγωγικούς περιορισμούς οι οποίοι σε ορισμένες κατηγορίες βασικών καταναλωτικών προϊόντων με χαμηλή εισοδηματική ελαστικότητα είναι έντονοι. Καθώς όμως τα κοινωνικά στρώματα υψηλών εισοδημάτων έχουν δυτικά και ακριβά καταναλωτικά πρότυπα ενδείκνυται η επιλεκτική προώθηση επώνυμων, ποιοτικά διαφοροποιημένων, προϊόντων τα οποία θα απευθύνονται σε αυτά.

Ετησίως πραγματοποιούνται στην Τουρκία πολλές εξειδικευμένες εμπορικές εκθέσεις, στους προαναφερθέντες τομείς, οι οποίες συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον όχι μόνον ντόπιων επιχειρηματιών αλλά και ξένων εκθετών από ανεπτυγμένες βιομηχανικά οικονομίες. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις IPACK και ISTANBUL PACKAGING FAIR (συσκευασία), WORLD OF INDUSTRY

(βιομηχανικός εξοπλισμός), LAB-TECH (εργαστηριακός εξοπλισμός), TRTE (μεταφορές, επιμελητεία), CEBIT (πληροφορική), FLUID TECHNOLOGIES (υδραυλικά), TURKEYBUILD (κατασκευές), ENERGY (ενέργεια), μεταξύ άλλων. Οι εκδηλώσεις αυτές αποτελούν ιδανικό εφαλτήριο για την δρομολόγηση επιχειρηματικών συνεργασιών ο στόχος των οποίων δεν περιορίζεται μόνον στην πραγματοποίηση εξαγωγών, αλλά δύναται να έχει ως το στοιχείο της σύμπραξης (μεταφορά τεχνογνωσίας) και συνεργασιών σε γειτονικές αγορές.

Κύριοι φορείς συλλογικής επιχειρηματικής εκπροσώπησης του ιδιωτικού τομέα είναι τα μεγάλα επιμελητήρια της Κωνσταντινούπολης – Βιομηχανικό (ISO) και Εμπορικό (ITO) – η Ένωση Τούρκων Βιομηχάνων και Επιχειρηματιών (TUSIAD) και το Ινστιτούτο Εξωτερικών Οικονομικών και Εμπορικών Σχέσεων (DEIK).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ

4.1 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ / ΑΓΟΡΕΣ

4.1.1 Απόβαση Ελλήνων για μπίζνες στην Τουρκία

Τα θέλγητρα της τουρκικής αγοράς αποδεικνύονται πιο ισχυρά από τις επιφυλάξεις των επιχειρηματιών και ο κατάλογος των ελληνικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στη γειτονική χώρα μεγαλώνει.

Με μια αγορά που υπερβαίνει ήδη τους 75 εκατ. καταναλωτές και με ρυθμούς ανάπτυξης (ΑΕΠ) που σε μακροπρόθεσμη βάση προβλέπεται να αυξάνονται 4,5% ετησίως κατά μέσο όρο, η Τουρκία προκαλεί εύλογα το έντονο ενδιαφέρον των ελληνικών επιχειρήσεων. Ήδη, περισσότεροι από 80 Έλληνες επιχειρηματίες από τους κλάδους των τηλεπικοινωνιών, της πληροφορικής, των τροφίμων και της βιομηχανίας έχουν πραγματοποιήσει στη γειτονική χώρα επενδύσεις που υπερβαίνουν τα 400 εκατ. ευρώ, σε ένα σύνολο άμεσων ξένων επενδύσεων άνω των 20 δισ. δολαρίων. *

Πιο συγκεκριμένα θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τα εξής όσον αφορά τον τραπεζικό τομέα:

---

* ΠΗΓΗ: ΤΑ ΝΕΑ, 24/03/2006, Σελ.: 105, Κωδικός άρθρου: A18496I051, www.tanea.gr.

4.1.2 Η Εθνική

Η Τουρκία έχει μπει για τα καλά στο στόχαστρο και των ελληνικών τραπεζών, οι οποίες την έχουν εντάξει στα σχέδια επεκτατικής πολιτικής που ακολουθούν στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Ο Όμιλος της Εθνικής Τράπεζας, ο οποίος τα τελευταία χρόνια έχει εκδηλώσει έντονο ενδιαφέρον για την τραπεζική αγορά της Τουρκίας, φαίνεται να βρίσκεται πολύ κοντά στην υλοποίηση του στόχου του.

Οι τουρκικές εφημερίδες αναφέρουν ότι η ελληνική τράπεζα θα είναι ενδεχομένως ο μοναδικός υποψήφιος αγοραστής της ιδιωτικής τουρκικής τράπεζας Finansbank, η συνολική αποτίμηση της οποίας ανέρχεται σε 5 δις. ευρώ. Σύμφωνα με πληροφορίες, η Εθνική προσανατολίζεται στην απόκτηση μειοψηφικού πακέτου μετοχών στη συγκεκριμένη τράπεζα, εκτιμώντας ότι είναι νωρίς ακόμη για μεγαλύτερο άνοιγμα στη συγκεκριμένη χώρα. Μάλιστα θα προτιμούσε στη φάση αυτή η είσοδος της στην τραπεζική αγορά της Τουρκίας να γίνει σε συνεργασία είτε με εγχώρια (τουρκική) τράπεζα είτε με πολυεθνική.

Δεν είναι τυχαίο άλλωστε το γεγονός ότι το Ελληνοτουρκικό Επιχειρηματικό Συμβούλιο συνιστά στους Έλληνες επιχειρηματίες να προτιμούν τη μορφή των joint venture (μεικτές επιχειρήσεις) για την υλοποίηση των επενδυτικών τους σχεδίων. Μια καθαρόαιμη ελληνική επένδυση στην Τουρκία δεν είναι φρόνιμη, καθώς υπάρχει πάντα ο φόβος να «σκοντάψει» στα κατάλοιπα των προκαταλήψεων που υπάρχουν ακόμη ανάμεσα στους λαούς των δύο γειτονικών χωρών, εξηγούν Έλληνες επιχειρηματίες.

Όσον αφορά λοιπόν την συγχώνευση της «Finansbank» από τη Εθνική, ο πρόεδρος της, με μια λεπτομερή ομιλία παρουσίασε όλες τις πτυχές της συμφωνίας και υπογράμμισε ότι πρόκειται για κίνηση που ενισχύει τη θέση της εθνικής στην ευρύτερη περιοχή, δίνοντας της περιφερειακό ρόλο. Με αυτόν τον τρόπο, ο πρόεδρος της τράπεζας απάντησε στις αιτιάσεις περί αφελληνισμού και

αποδυνάμωσης της Εθνικής ενώ απαρίθμησε τις δικλίδες ασφαλείας για την επένδυση που χαρακτηρίζεται υψηλού ρίσκου.

Ο πρόεδρος της Εθνικής αναφέρθηκε στην ανάγκη να μεγαλώσει η τράπεζα μέσα στην ευρωπαϊκή αγορά και τόνισε ότι η εξαγορά της «finansbank» που δίνει στρατηγικό πλεονέκτημα στον Όμιλο, αποτελεί προσεκτικά σταθμισμένη επιχειρηματική κίνηση καθώς πρόκειται για την πιο αποδοτική τράπεζα της χώρας ενώ έδωσε έμφαση στην πρόθεση συμμετοχής της «IFC», «International Finance Corporation», της Παγκόσμιας Τράπεζας, στην επένδυση.

Αναφορικά με το τίμημα που αποτελεί επίκεντρο της κριτικής που ασκείται, ο πρόεδρος της Εθνικής τόνισε ότι είναι κατώτερο με ανάλογα τιμήματα σε εξαγορές στην περιοχή ενώ έχει ληφθεί μέριμνα ώστε να αναπροσαρμοστεί προς τα κάτω εάν διακριβωθεί ότι η καθαρή θέση της «finansbank» έχει υποστεί ουσιώδη απομείωση σε σχέση με το τέλος του 2005.

Ένα άλλο σημείο κριτικής, στο οποίο επέμειναν οι βουλευτές της αντιπολίτευσης κατά τις ερωτήσεις προς τον πρόεδρο της Εθνικής, είναι ο διαχωρισμός του διεθνούς δικτύου της «finansbank», το οποίο όπως τόνισε ο ίδιος δεν ήταν προς πώληση και σε κάθε περίπτωση, δεν ενδιέφερε την Εθνική.

Οι πωλητές έχουν συμβατική υποχρέωση να αναλάβουν οποιοδήποτε απαίτηση κατά της «finansbank», όπως από μετόχους μειοψηφίας ενώ η Εθνική έχει δικαίωμα υπαναχώρησης από τη συναλλαγή σε περίπτωση ουσιώδους δυσμενούς μεταβολής και σε μια σειρά από ρήτρες διασφάλισης.

Σε συνέχεια του άρθρου, αναφερόμενος στους κινδύνους που ενδεχομένως προκύπτουν από τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, ο πρόεδρος της Εθνικής σημείωσε ότι το τελευταίο διάστημα αναπτύσσεται φιλολογία ως προς την επίδραση της πρόσφατης διολίσθησης της τουρκικής λίρας στο τίμημα. Η εικόνα που εμφανίζεται είτε, είναι ότι έχουμε υποστεί ζημία ενώ η πραγματικότητα είναι εντελώς διαφορετική. Εξήγησε ότι η εξασθένιση του δολαρίου έναντι του ευρώ είχε ως αποτέλεσμα να βελτιωθεί το τίμημα το οποίο

έχει καθοριστεί σε δολάρια και να μειωθούν οι κεφαλαιακές απαιτήσεις σε ευρώ που προκύπτουν από την εξαγορά, προσθέτοντας ότι το ενδεχόμενο υψηλής διακύμανσης στην ισοτιμία της τουρκικής λίρας και η πιθανότητα υποτίμησης της έχουν σαφώς συνεκτιμηθεί στο επιχειρηματικό σχέδιο της Εθνικής.*

Ως επιμερισμό του ρίσκου και στήριξη της επιχειρηματικής κίνησης εξαγοράς της «finansbank» από την Εθνική μεταφράζεται η πρόθεση της «International Finance Corporation», επενδυτικού βραχίονα της Παγκόσμιας Τράπεζας, να αποκτήσει μειωψηφικό ποσοστό στην τουρκική τράπεζα.

Η «IFC» αναμένεται να αποκτήσει ποσοστό της τάξης του 5%-10% από την Εθνική, μετά την ολοκλήρωση της δημόσιας προσφοράς.

Η «IFC» χαρακτηρίζει την εξαγορά της «finansbank» «θετική εξέλιξη στις οικονομικές σχέσεις Ελλάδος και Τουρκίας και μια από τις μεγαλύτερες διασυνοριακές επενδύσεις στην περιοχή της Μεσογείου, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη της επενδυτικής κοινότητας και διευκολύνοντας τις επενδύσεις στην ευρύτερη περιφέρεια».

Με δεδομένη την ηγετική θέση της «finansbank» στους τομείς της χρηματοδότησης μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της στεγαστικής και καταναλωτικής πίστης, η εξαγορά της από την Εθνική αναμένεται να ενισχύσει περαιτέρω ένα τραπεζικό ίδρυμα με μεγάλη συνεισφορά στην οικονομική υποστήριξη και απασχόληση στην περιοχή αναφέρει η πρόταση και υπογραμμίζει τη δυνατότητα του ομίλου που σχηματίζεται, να υποστηρίζει και να χρηματοδοτεί μεγάλα περιφερειακά αναπτυξιακά έργα.*

Σε φορτισμένο κλίμα και με στοιχεία θρίλερ, όσον αφορά την απαιτούμενη απαρτία, εγκρίθηκε από την επαναληπτική γενική συνέλευση της Εθνικής Τράπεζας η αύξηση μετοχικού κεφαλαίου για το ποσό των 3 δις. ευρώ. Η Συνέλευση είχε απαρτία σε ποσοστό 36.56%. μαζί με τις μετοχές που κατατέθηκαν εκπρόθεσμα και έγιναν δεκτές από το σώμα των μετόχων.

---

* ΠΗΓΗ: ΑΡΘΡΑ,ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ,31/05/06,ANNA ΔΟΓΑ

* ΠΗΓΗ: ΑΡΘΡΑ, ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, 01/06/06,ANNA ΔΟΓΑ

Από μετόχους που έλαβαν το λόγο στη συνέλευση, διατυπώθηκαν αντιρρήσεις που αφορούσαν τη σκοπιμότητα εισόδου στην τουρκική αγορά, το υψηλό ρίσκο που αναλαμβάνει η Εθνική και τους όρους της συμφωνίας εξαγοράς της «Finansbank».

Απαντώντας στις ερωτήσεις των μετόχων, ο πρόεδρος της Εθνικής, επανέλαβε ότι δεν θα πραγματοποιηθεί άλλη αύξηση κεφαλαίου και ότι τα 3 δις. ευρώ υπερκαλύπτουν την εξαγορά της «Finansbank» και το περίσσειμα θα χρησιμοποιηθεί σε άλλες κινήσεις εξαγορών.

Αναφέρθηκε εκ νέου σε θέματα όπως η διαδικασία κατανομής τυχόν αδιάθετων μετοχών της αύξησης, η οποία στην ουσία αποκλείει να λάβει κάποιος τον έλεγχο της τράπεζας. Αναφέρθηκε στην ποιότητα του ενεργητικού της «Finansbank» και στους καλύτερους όρους της συμφωνίας που πέτυχε η Εθνική, όπως φαίνεται από τη σύγκριση της πώλησης της «Denizbank».

Ο πρόεδρος της Εθνικής τόνισε ότι μόλις το 10% του ισολογισμού της τράπεζας θα βρίσκεται στην Τουρκία και ότι πρόκειται για μια επένδυση μακροπρόθεσμη που έχει ως στόχο τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της και όχι τον αφελληνισμό της.*

Για την πρόεδρο του Πανελληνίου Συνδέσμου Εξαγωγέων, κ. Χριστίνα Σακελλαρίδη, «η εξαγορά της «Finansbank» από την Εθνική είναι μια πολύ σημαντική εξέλιξη για τις ελληνικές εξαγωγές στην Τουρκία που τα τελευταία πέντε χρόνια τριπλασιάστηκαν, και από τα 352 εκατ. ευρώ που ήταν το 2001 ανήλθαν το 2005 στα 936 εκατ. ευρώ». Το πόσο σημαντική είναι αυτή η εξαγορά φαίνεται και από το γεγονός ότι, όπου έχουν πάει ελληνικές τράπεζες, ακολούθησε ραγδαία αύξηση των οικονομικών μας συναλλαγών με τις αντίστοιχες αγορές.

Επισημαίνεται ότι, σήμερα, οι συνολικές εμπορικές συναλλαγές ανάμεσα στην Τουρκία και στην Ελλάδα ανέρχονται σε 2,2 δις. ευρώ, με τις τουρκικές

---

* ΠΗΓΗ: ΑΡΘΡΑ,ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ,02/06/06,ANNA ΔΟΓΑ

εξαγωγές προς την Ελλάδα να υπερκαλύπτουν κατά περίπου 250 εκατ. ευρώ τις ελληνικές εξαγωγές προς την Τουρκία.

4.1.3 Μπίζνες με μεγαλύτερη σιγουριά

Για τον πρόεδρο του Ελληνοτουρκικού Επιχειρηματικού Συμβουλίου, κ. Παναγιώτη Κουτσίκο, η εξαγορά που πραγματοποίησε η Εθνική είναι σημαντικό γεγονός που θα δώσει νέα, ισχυρή ώθηση στις ελληνοτουρκικές επιχειρηματικές συνεργασίες.

Για τον κ. Αριστείδη Μπελλέ, πρόεδρο του ομίλου «Νηρέυς», «η απόκτηση από την Εθνική τής «Finansbank» δίνει σε μας τους Έλληνες επιχειρηματίες που δραστηριοποιούμαστε στην Τουρκία μεγαλύτερη σιγουριά σε ό,τι αφορά στη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων μας». Ο «Νηρέας» ελέγχει ήδη την τουρκική εταιρεία «Ilknaκ», που διαθέτει ιχθυοκαλλιεργητικές μονάδες στα παράλια της Μικράς Ασίας, ενώ σχεδιάζει να δημιουργήσει σύντομα και εργοστάσιο παραγωγής ιχθυοτροφιών. Πέρυσι μόνο παρήγαγε 1.000 τόνους λαβράκι και τσιπούρας και 10 εκατ. τεμάχια γόνο, με στόχο φέτος να τριπλασιάσει την παραγωγή της. Υπολογίζεται ότι το 2005 η εταιρεία εξήγαγε στην Τουρκία γόνο συνολικής αξίας 3 εκατ. ευρώ, αλλά φέτος ο πήχης θα φτάσει υψηλότερα, με τις εκτιμήσεις να αναφέρουν ότι η αξία των εξαγωγών θα φτάσει τα 4-5 εκατ. ευρώ. Το δεύτερο βήμα εισόδου της εταιρείας στην τουρκική αγορά θα πραγματοποιηθεί το προσεχές καλοκαίρι.*

Μαζί όμως με την Εθνική, μια ακόμη τράπεζα, ελληνοτουρκικών συμφερόντων αλλά με έδρα την Αθήνα, είναι έτοιμη να λάβει «σάρκα και οστά» και να εισέλθει στην αγορά της Τουρκίας. Πρόκειται για την τράπεζα που δημιουργείται με πρωτοβουλία του Ελληνοτουρκικού Επιχειρηματικού Συμβουλίου και στο αρχικό μετοχικό της κεφάλαιο, ύψους 100 εκατ. ευρώ, θα

---

* ΠΗΓΗ: : ΤΑ ΝΕΑ, 08/04/2006 , Σελ.: Ι02Κωδικός άρθρου: Α18508Ι021, www.tanea.gr.

συμμετέχουν μεγάλα επιχειρηματικά ονόματα τόσο από την Ελλάδα όσο και από την Τουρκία. Αν και στη λίστα των μετόχων πλειοψηφούν επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται ήδη στη Τουρκία, σημαντική παρουσία έχουν και Έλληνες εφοπλιστές.

Η συγκεκριμένη τράπεζα, η οποία αναμένεται να πάρει τις σχετικές άδειες στο αμέσως προσεχές διάστημα, θα ανοίξει σε πρώτη φάση 26 καταστήματα - 13 στη Ελλάδα και 13 στην Τουρκία - και θα δραστηριοποιείται σε όλο το φάσμα των τραπεζικών εργασιών. Η τουρκική αγορά όμως βρίσκεται στο στόχαστρο και άλλων ελληνικών τραπεζών, οι οποίες βλέπουν ως μελλοντικούς πελάτες όχι μόνο τους Τούρκους καταναλωτές, αλλά και τις ελληνικές επιχειρήσεις που, είτε έχουν πραγματοποιήσει επενδύσεις είτε δραστηριοποιούνται εμπορικά στη γειτονική χώρα.

4.2 ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΕΚΤΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Ένας από τους μεγαλύτερους Έλληνες επενδυτές στην Τουρκία είναι η «Intralot», (η οποία σήμερα κατέχει το 45% των μετοχών της τουρκικής εταιρείας στοιχημάτων «Inteltec») κατακτώντας την αγορά τυχερών παιχνιδιών για δύο βασικούς λόγους: αφενός η αγορά τζόγου διαθέτει τεράστια μεγέθη στην γείτονα, αφετέρου η «Intralot» επέλεξε απ' την αρχή ως εταίρο της την εταιρεία τουρκικής τηλεφωνίας «Turkcell».

Το 2004 η εταιρεία «Inteltec» ξεκίνησε με επιτυχία τη λειτουργία παιχνιδιού στοιχήματος με την επωνυμία «Iddaa», για τον κρατικό οργανισμό αθλητικών τυχερών παιχνιδιών της Τουρκίας «Sportoto» και την Γενική Γραμματεία Αθλητισμού & Νέας Γενιάς. Η «Inteltec» έχει την αποκλειστική σύμβαση διαχείρισης του στοιχήματος για 8 χρόνια για λογαριασμό του

«Sportoto».* Ενδεικτικό του μεγέθους της αγοράς του αθλητικού στοιχήματος στην Τουρκία είναι ότι τα έσοδα το 2005 ανήλθαν σε 900 εκατ. δολάρια. Το Νοέμβριο του 2005 η «Intralot» προχώρησε σε συμφωνία εξαγοράς ενός πρόσθετου ποσοστού 20% της εταιρείας «Inteltec». Με την ολοκλήρωση της συμφωνίας αυτής, η «Intralot» αυξάνει πλέον τη συμμετοχή της στο 45%.

Σημαντική παρουσία στην τουρκική αγορά έχει και ο συγγενής με την «Intralot» Όμιλος της «Intracom», ο οποίος μάλιστα προτίθεται να αποκτήσει και το 10% της τουρκικής εταιρείας κινητής τηλεφωνίας «Telsim», που εξαγοράστηκε πρόσφατα από τη «Vodafone».

Το 2005 υπήρξε μια χρονιά σημαντικών επιτυχιών για την «Intracom» καθώς σε συνεργασία με την τοπική εταιρεία παροχής ολοκληρωμένων λύσεων «PROBIL», ανατέθηκαν στην «Intracom» δύο έργα υψηλών τεχνολογικών απαιτήσεων από κορυφαίο πάροχο υπηρεσιών φωνής και δεδομένων. Τα έργα αυτά αφορούσαν συστήματα Performance Management δικτύου «MPLS» και βελτιστοποίησης της απόδοσης λειτουργίας τηλεπικοινωνιακών αρτηριών εθνικού κορμού. Επίσης τέθηκαν οι βάσεις για την ανάληψη νέων έργων μέσα στο 2006 από την «Intracom Telecom».

Στον χώρο της μόδας η οικογένεια Μπιθαρά, «BSB», σηκώνοντας το γάντι των γειτονικών προκλήσεων στα προϊόντα ένδυσης (γνωστό είναι ότι στην Ελλάδα ήδη δραστηριοποιούνται τουρκικές επιχειρήσεις του κλάδου), η αλυσίδα γυναικείας ένδυσης δίκην «Μπουμπουλίνας» εγκαινίασε πριν από ένα χρόνο κατάστημα επιφάνειας 250 τ.μ. στην Κωνσταντινούπολη σε συνέχεια προηγούμενης επένδυσης της.

Πρόκειται για μια συνέχεια των επενδύσεων της γνωστής ελληνικής εταιρείας στη γειτονική χώρα, αφού μέσω της θυγατρικής της «Life Style Agency» είχε ανοίξει πριν από καιρό ένα πρώτο πιλοτικό fashion room χονδρικής πώλησης στην περιοχή Bomonti. Η «BSB» από καιρό

---

* ΠΗΓΗ: ΤΑ ΝΕΑ, 24/03/2006, Σελ.: 105, Κωδικός άρθρου: A18496I051, www.tanea.gr.

δραστηριοποιούνταν στην περιοχή καθώς διέθετε εκτεταμένο δίκτυο πελατών (πάνω από 50), οι οποίοι επί σειρά ετών προμηθεύονταν τα ρούχα της. Έτσι πριν καν η ελληνική εταιρεία εισέλθει στην Τουρκία, η μάρκα «BSB» έντυνε τις Τουρκάλες των μεγάλων αστικών κέντρων, όπως της Κωνσταντινούπολης, η Άγκυρα, η Σμύρνη και τα Άδανα.

Από τον χώρο της πληροφορικής παρόντες στην τουρκική αγορά είναι ο Όμιλος Πουλιάδη που συμμετέχει στην τουρκική εταιρεία πληροφορικής «Index Bilgisayar», αλλά και η «Datamedia», που συμμετέχει με 50% στην τουρκική εταιρεία «Porcan Holdings».

Ο όμιλος «Σαράντης» επεκτάθηκε πρόσφατα στην Τουρκία, μέσω της ίδρυσης θυγατρικής εταιρείας. Ο ελληνικός όμιλος εγκαταλείποντας πιθανή συνεργασία με την «Kozmetiç Sanayi» ανέλαβε πλήρως το ρίσκο γι' αυτήν του την ενέργεια.

Ο όμιλος θεώρησε ότι η Τουρκία έδινε ευκαιρία σε πιθανή διείσδυση του στην ουκρανική και ρωσική αγορά. Γι' αυτό το λόγο ο όμιλος «Σαράντη» είχε επαφές με τοπικό επιχειρηματικό σχήμα (με Τούρκο μιντιάρχη) για να υπάρξει συνεργασία, μέσω της εξαγοράς ποσοστού 40% της θυγατρικής. Στόχος είναι με τα αυξανόμενα κεφάλαια να επιδιωχθεί η περαιτέρω ανάπτυξη σε όλη την τουρκική επικράτεια. Γι' αυτό το λόγο ο ελληνικός όμιλος αναμένεται στο προσεχές διάστημα να επενδύσει κεφάλαια που ξεπερνούν τα 25 εκατ. ευρώ.

Η «Λάρκο» απέκτησε πέρυσι το δικό της μεταλλείο και σχεδιάζει την ίδρυση μικτής εξορυκτικής εταιρείας. Στα τέλη του 2005 προχώρησε στην εξαγορά του 50% του νικελιούχου ορυχείου «Goerdes», σε περιοχή βορειοανατολικά της Σμύρνης, το οποίο ανήκει στην ιδιωτική εταιρεία «META». Στο μέλλον αναμένεται και πιθανή σε συνεργασία των δύο.

Άμεσα μερίδια αγοράς, ευνοϊκή φορολογία, εργασιακό καθεστώς αλλά και ικανά στελέχη ήταν αυτά που οδήγησαν τον ιδιοκτήτη των «Πλαστικών Θράκης», Κωνσταντίνο Χαλιώρη να επιλέξει την Τουρκία και την Κωνσταντινούπολη προκειμένου να επενδύσει σε μια μονάδα άκαμπτης

συσκευασίας. Ο κ. Χαλιώρης συνεργάστηκε με την «Tecnik-Plastic» η οποία κατέχει ηγετική θέση στον κλάδο της παραγωγής προϊόντων συσκευασίας.

Η κοινή εταιρεία ιδρύθηκε το 2004 στην Κωνσταντινούπολη με την επωνυμία «Thrace Teknik Ambalaj A.S.» και ξεκίνησε τις δραστηριότητες της στις αρχές του 2005, με κύριο αντικείμενο την παραγωγή και διάθεση κάδων πολυπροπυλενίου για την συσκευασία τροφίμων που έχουν παραχθεί με την μέθοδο «IML Injection» (για την συσκευασία παγωτού, πραλίνας σοκολάτας, χαλβά, γαλακτοκομικών προϊόντων κ.ά.).

Ο κ. Πέτρος Κωστόπουλος της «ΙΜΑΚΟ» σε πρόσφατη συνεργασία του με τον κ. Ζεφέρ Μουτλού λανσάρισε την τουρκική έκδοση του περιοδικού «In Style» που αποτελεί βεβαίως συμπαραγωγή με τον εκδοτικό όμιλο «Vatan». Σε μια λαμπρή τελετή πριν από λίγο καιρό οι δύο εκδότες έδωσαν και τυπικά τα χέρια, υπό την πλήρη στήριξη της αμερικανικής μητρικής εταιρείας «Time Inc.», στην οποία ανήκει διεθνώς ο τίτλος «In Style». Η τουρκική αγορά στα περιοδικά, αποτελεί μια απ' τις ραγδαία αναπτυσσόμενες, καθώς κινείται σταθερά στο +10% ανά έτος, απορροφώντας σημαντικό μερίδιο της τοπικής διαφημιστικής δαπάνης.

Ο κατάλογος των ελληνικών εταιρειών όμως που έχουν εισέλθει στην αγορά της γειτονικής χώρας είναι μεγάλος: η εταιρεία «Cardico», που παράγει ξηρούς καρπούς, η εταιρεία κατασκευής στρωμάτων «Cocomat», η «Domus» που παράγει κλειδαριές ασφαλείας, η «Eurodrive», που παράγει και εμπορεύεται συστήματα άρδευσης, κ.ά.

Στην τουρκική αγορά δραστηριοποιούνται ακόμη η εταιρεία «Moda Bagno», που εισάγει και εμπορεύεται είδη και έπιπλα μπάνιου, η φαρμακοβιομηχανία «Γερολυμάτος» (διαθέτει παραγωγική μονάδα στην Κωνσταντινούπολη) και η «Sea Farm Ionian», που δραστηριοποιείται στον τομέα των ιχθυοκαλλιεργειών.

Οι προοπτικές ανάπτυξης της «Sea Farm» στην τουρκική αγορά έχουν αναβαθμιστεί σημαντικά μετά την αναμενόμενη ένταξή της στον Όμιλο του

«Νηρέα», τη μεγαλύτερη ελληνική εταιρεία στον τομέα των ιχθυοκαλλιεργειών σήμερα.

Ο όμιλος της «S&B» αλλά και η εταιρεία «Ελληνικοί Λευκόλιθοι» ελέγχουν ορυχεία στην τουρκική αγορά, στην Κωνσταντινούπολη λειτουργεί ήδη το πρώτο «La Pasteria» (εστιατόριο) της αλυσίδας «Everest» στην Τουρκία, ενώ το επόμενο κατάστημα της ίδιας αλυσίδας στην τουρκική αγορά έχει σχεδιαστεί να λειτουργήσει το 2007.*

Στην συνέχεια ακολουθεί πίνακας που παρουσιάζει αναλυτικά τις ελληνικές επενδύσεις στην Τουρκία:

α/α	Επωνυμία Ελληνικής Εταιρείας	Επωνυμία Τουρκικής Εταιρείας	Δραστηριότητα
1	Aloumyl – Mylonas S.A.		Αλουμίνιο
2	Besi George - Besi Karen	Kontuar Maritim George Besi Vapur Acent Ltd. Şti.	Εμπόριο - Ναυτιλιακό πρακτορείο
3	CARDICO - K. Kardasilaris & Sons S.A.	Kardalco Kabuklu Kuruyemiş Gıda Dah.ve Harıcı Paz.San.A.Ş.	Ξηροί καρποί
4	Charitopoulos Kyriazis	Kaynak İşi Sistemleri A.Ş.	Κατασκευή συστημάτων θέρμανσης συμβατικών και ηλιακών
5	Crete Plastics	Senkroma Boyar Madde Sanayi ve Ticaret A.S.	Πλαστικά
6	EFG EUROBANK	TEKFENBANK	Υπηρεσίες - Τράπεζα

* ΠΗΓΗ: ΑΡΘΡΟ, ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ, BUSINESS STORIES, 09/04/06

	Ergasias*		
7	Eurodrip S.A.	Eurodrip Damla Sulama ve Tic. A.Ş.	Παραγωγή/εμπορία συστημάτων άρδευσης
8	Friesland Hellas S.A.	Friesland Gıda Ticaret A.Ş.	Τρόφιμα
9	P.N. Gerolymatos	GENESİS İLAÇ VE SAĞLIK ÜRÜNLERİ A.Ş.	Φαρμακευτικά
10	Grecian Magnesite	AKDENİZ MINERAL KAYNAKLARI A.Ş.	Μεταλλεία
11	INTRACOM S.A.	GANTEK Bilgisayar Danışmanlık Ser.Tic.A.Ş.	Πληροφορική
12	INTRALOT SA	Inteltek İntenet Teknoloji Yatırım ve Danışmanlık Tic. A.Ş.	Τυχερά παίγνια
13	Kleeman Hellas S.A.	Kleeman Asansör	Ανελκυστήρες
14	Koutrotsios Ioannis	Assos Commercial İth-İhr Gıda Paz. Ltd. Şti.	Εμπόριο
15	LINOMEDIA SA	LINOMEDIA BASKI - YAYINCILIK SISTEMLERİ SAN.ve TIC. A.S.	Ολοκληρωμένα εκτυπωτικά συστήματα
16	MAKAN SA	Metropolitan Gıda San.Tic. Ltd. Şti.	Εμπόριο καφέ
17	Manos Nik. - Manos Emm.	E.N. Manos Tetkik ve Hasar Tespit Tic.Ltd.Şti.	Σύμβουλοι έργων, ασφαλιστικές μελέτες
18	Marinakis Paraskevas	Merko Gıda San. Ve Tic. A.S.	Εμπόριο

19	Michailidis Tobacco Co.	Boromik Tütün Sanayi Ve Tic. A.Ş.	Καπνά
20	MODA BAGNO – INTERNI – Ververis	Moda Bagno İç ve Dış Tic. İnş. Tur.San.A.Ş.	Εισαγωγή και εμπορία επίπλων και ειδών μπάνιου
21	National Bank of Greece*	Finansbank A.S.	Υπηρεσίες - Τράπεζα
22	Nireus S.A.	DOST SU ÜRÜNLERİ SAN.VE TİC.AŞ	Ιχθυοκαλλιέργειες
23	Palatiana Bros - Palaplast S.A.	Palaplast İzmir Plastik San.Tic.A.Ş.	Πλαστικοί σωλήνες και συστήματα άρδευσης
24	Parthenon S.A.	Efes Gıda San.İç ve Dış Tic.Ltd.Şti.	Βιομηχανία σταφίδων
25	P.E.T. Hellas Ltd. –	Akdeniz Yaş Gıda ve	Επεξεργασία λαχανικών -
26	Petropoulos Dimitrios	SHARK MAKİNA İNŞ.TUR.DEN.NAK.SAN. VE TİC.LTD.ŞTİ.	Εμπόριο
27	Pilotseal PLC (UK) & Papathanassiou family	Golden Agent II Tekstil Tic. A.Ş.	Εμπόριο
28	Plexaco S.A.	PLEKSIPLAS Plastik ve Kauçuk Endüstrisi A.Ş.	Παραγωγή πλαστικών σωλήνων
29	Polychem Plastics S.A.	Mardav A.Ş.	Πλαστικά
30	Pouliadis & Associates S.A.	INDEX Bilgisayar	Πληροφορική
31	RIDENCO S.A.	Ridenco Tekstil San. ve Tic.	Έτοιμα ενδύματα

		A.Ş.	
32	SATO S.A.	TCC The Chair Company	Έπιπλα
33	S & B Industrial Minerals S.A.	SABA Madencilik San.ve Tic.A.Ş.	Μεταλλεία
34	Thraki Plastics	Thrace Teknik Ambalaj Sanayi & Ticaret A.S.	Πλαστικά δοχεία για τρόφιμα
35	Tsatsoulis Aggelos	Omega Tarim Gida San. Ve Tic. Ltd. Sti.	Τρόφιμα

Πίνακας 24*

4.3 ΤΟ ΚΑΠΝΙΚΟ ΣΙΡΙΑΛ *

Ένα ενδιαφέρον κομμάτι που πιθανόν να έχει σημαντικό αντίκτυπο στην διαμόρφωση των εμπορικών σχέσεων μεταξύ Ελλάδας-Τουρκίας είναι κατά την γνώμη μας αυτό που αφορά τον καπνό.

Η ελληνική παραγωγή καπνού βρίσκεται σε μια πτώση, η οποία εκτιμάται πως θα συνεχιστεί. Μέσα στο 2004, η Ελλάδα υπολογίζεται ότι παρήγαγε γύρω στους 115.840 τόνους καπνού, με μια μικρή πτώση σε σχέση με το 2003. Ορισμένοι Έλληνες παραγωγοί, όμως, αναμένεται να σταματήσουν να καλλιεργούν καπνό, εν όψει των αλλαγών που θα κάνει η Ευρωπαϊκή Ένωση στις επιχορηγήσεις.

Από την άλλη, η Τουρκία αυξάνει την παραγωγή καπνού, για να κατακτήσει μεγαλύτερο αγοραστικό μερίδιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου αρχίζουν να παρουσιάζονται στρατηγικές, για να αποθαρρύνουν την ανάπτυξη του καπνού.

* ΠΗΓΗ: Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Εξωτερικών, Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Και Αναπτυξιακή Συνεργασία, www.mfa.gr

* ΠΗΓΗ: ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ: ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ ΚΑΙ ΨΙΛΙΚΑ, ΣΕΠΤ.-ΟΚΤ.2005, ΤΕΥΧΟΣ 21, ΣΕΛ.22

Απ' ό,τι φαίνεται, τη μάχη του καπνού, με τις ευλογίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μοιάζει να την κερδίζει η Τουρκία.

Ας παρακολουθήσουμε το «ελληνο-τουρκικό» σίριαλ με νούμερα.

Πιο συγκεκριμένα όσον αφορά την χώρα μας η ελληνική παραγωγή καπνού έφτασε το 2004 τους 115.840 τόνους, μια πτώση του 1,6% από τον προηγούμενο χρόνο, αφού οι έντονες βροχοπτώσεις ελάττωσαν την παραγωγή κάποιων ευάλωτων ποικιλιών καπνού. Η μικρότερη παραγωγή καπνού, που εκτιμάται ότι θα επέλθει, οφείλεται και στο γεγονός ότι ορισμένοι καλλιεργητές της χώρας αναμένεται να εγκαταλείψουν την καλλιέργεια καπνού, προς χάρη άλλων υλικά εκμεταλλεύσιμων καλλιεργειών, εν όψει των αλλαγών στις επιδοτήσεις στήριξης της Ε.Ε. από το 2006.

Η «Universal Leaf Tobacco», ο μεγαλύτερος έμπορος καπνού στον κόσμο, έκανε περικοπή στον προϋπολογισμό της σοδειάς «oriental» καπνού για το 2004 στην Ελλάδα κατά 22%, στους 60.240 τόνους. Αυτό θα μπορούσε να σημαίνει μια πτώση του 3,7% από το 2003, όταν η χώρα παράγαγε 63.927 τόνους «oriental» καπνού. Σημειωτέον ότι η Ελλάδα παράγει το 92% του «oriental» καπνού στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η μείωση της ελληνικής παραγωγής «oriental» καπνού θα ευχαριστήσει τη γειτονική Τουρκία, τον κορυφαίο παραγωγό «oriental» καπνού σε παγκόσμια κλίμακα, η οποία σκοπεύει να αναλάβει την «κάλυψη» οποιωνδήποτε ελλειμμάτων στην παραγωγή «oriental» καπνού, αφού η Ε.Ε. θα παρουσιάσει ένα καινούριο σχέδιο επιχορήγησης, που στοχεύει στην αποθάρρυνση της καλλιέργειας καπνού στις 25 χώρες μέλη. Η Τουρκία παράγει το 40 % του παγκόσμιου συνόλου «oriental» καπνού.

Ενώ τα νέα σχέδια θα επηρεάσουν τους αγρότες και τις δέκα κοινοτικές χώρες που καλλιεργούν καπνό, η Ελλάδα και η Ιταλία θα επηρεαστούν περισσότερο, καθώς και οι δύο μαζί παράγουν το 65% της κοινοτικής σοδειάς καπνού. Η Πολωνία, η Ισπανία και η Γαλλία, επίσης, είναι σημαντικοί παραγωγοί καπνού.

«Το επίπεδο της συνολικής παραγωγής του ελληνικού «oriental» καπνού είναι πιθανόν να αρχίσει να μειώνεται από το 2006, αφότου οι αγρότες θα λαμβάνουν ένα σημαντικό ποσοστό της επιχορήγησης, χωρίς καμία δέσμευση να καλλιεργήσουν καπνό», δήλωσε η Universal Leaf Tobacco στην αναφορά της σχετικά με την παγκόσμια προσφορά και ζήτηση για καπνό το 2004.

Απ' την άλλη πλευρά η Τουρκία αυξάνει την παραγωγή καπνού, για να κατακτήσει μεγαλύτερο αγοραστικό μερίδιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου αρχίζουν να παρουσιάζονται στρατηγικές, για να αποθαρρύνουν την ανάπτυξη του καπνού. Η κρατική εταιρεία καπνού «Tekel» έχει σταματήσει να «κυνηγά» όλα τα απούλητα φύλλα καπνού, ως αγοραστής αδιαθέτων μετοχών.

Η παραγωγή του τουρκικού φύλλου καπνού αυξήθηκε το 2004 στους 156.680 τόνους, πάνω κατά 6.3% από το 2003, στην πρώτη αύξηση της παραγωγής μέσα σε επτά χρόνια. Όπως η ίδια η Τουρκία τοποθετήθηκε, δια της κρατικής της αρχής, στόχος είναι να μετατραπεί σε προμηθευτή-κλειδί για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου τα σχέδια για την εξάλειψη της καλλιέργειας καπνού θα τεθούν σε εφαρμογή το 2006.

Η άνοδος στην παραγωγή καπνού παρουσίασε μία αλλαγή στις τάσεις αγοράς στην Τουρκία. Η παραγωγή καπνού στη χώρα βρισκόταν σε σταθερή πτώση από το 1997. Το 2003, η Τουρκία είχε παράγει 147.463.082 τόνους -τη χαμηλότερη ποσότητα σε 70 χρόνια, καθώς οι αγρότες ενθαρρύνονταν να καλλιεργούν εναλλακτικές σοδειές.

Το 2004, η παραγωγή καπνού αυξήθηκε στις περιοχές των παράλιων του Αιγαίου, της Μαύρης θάλασσας και του Μαρμαρά και στην ανατολική Τουρκία, ενώ μειώθηκε στο νοτιοανατολικό Κουρδιστάν. Ο αριθμός των στρεμμάτων, όπου καλλιεργείται ο καπνός, αυξήθηκε και αυτός κατά 5.8 %.

Η αυξημένη παραγωγή οδήγησε τουρκικά αποθέματα καπνού να ανέβουν από τους 53.000 τόνους στο 480.000, όπως ανέφερε στις 30 Ιουνίου του 2004 η «Universal Leaf Tobacco». Τα αποθέματα της «Tekel» αντιπροσωπεύουν το 90% από τους 532.000 τόνους του παγκόσμιου αποθέματος «oriental» καπνού.

Με πλούσια αποθέματα καπνού, η Τουρκία σκοπεύει να καλύψει το αναμενόμενο έλλειμμα του «oriental» καπνού στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που θα ξεκινήσει από το 2006, όταν η καλλιέργεια καπνού θα αποτραπεί μ' ένα πρόγραμμα πιο αυστηρής επιχορήγησης, ως μέρος της αναδιοργάνωσης της πολυδάπανης Κοινοτικής Αγροτικής Πολιτικής (Common Agricultural Policy).

Στην συνέχεια κρίναμε σκόπιμο να παραθέσουμε πίνακα που αφορά τις ελληνικές εξαγωγές κατά είδος και κατά χώρα:

4.4 ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΤΑ ΕΙΔΟΣ

		Σε εκατομ. Ευρώ		
Κατηγορίες - Είδη		Δεκ-02	Δεκ-03	Δεκ-04
1.	ΖΩΑ ΖΩΝΤΑΝΑ	5,1	2,3	2,8
2.	ΤΡΟΦΙΜΑ	976,1	1.079,9	1014,4
3.	ΦΡΟΥΤΑ & ΛΑΧΑΝΙΚΑ	1.115,2	886,4	902,2
4.	ΠΟΤΑ	119,6	133,0	135,7
5.	ΚΑΠΝΟΣ	380,6	423,9	357,5
6.	ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	31,1	24,3	28,5
7.	ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ & ΗΜΙΚΑΤ. ΠΡΟΙΟΝΤΑ	292,1	400,6	372,6
	ΔΕΡΜΑΤΑ	25,9	21,7	16,7
	ΕΥΛΕΙΑ	6,6	6,4	10,4
	ΛΟΙΠΕΣ	259,6	372,5	345,6

8.	ΟΡΥΚΤΑ & ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΑ	225,9	227,1	268,4
	ΑΝΘΡΑΚΑΣ	2,1	6,7	4,3
	ΛΟΙΠΑ	223,8	220,4	264,2
9.	ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΗ	922,5	816,8	838,5
10.	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ & ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	6.877,4	7.089,1	7.612,0
	ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΑ	492,6	547,8	558,1
	ΧΗΜΙΚΑ	448,1	535,0	532,5
	ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ	274,0	529,9	682,4
	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	382,4	406,5	461,8
	ΜΕΤΑΛΛΑ & ΠΡΟΙΟΝΤΑ	1.261,6	1.380,9	1649,8
	ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ & ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	512,1	550,2	551,0
	ΣΥΣΚΕΥΕΣ & ΟΡΓΑΝΑ	805,2	790,7	915,1
	ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕΣΑ	249,0	300,6	297,0
	ΕΠΙΠΛΑ & ΕΙΔΗ	59,9	70,0	82,9
	ΕΝΔΥΜΑΤΑ	1.450,8	1.562,1	1.456,2
	ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ	35,8	37,6	31,0

	ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ		34,3	57,7	49,6
	ΛΟΙΠΑ		282,4	320,1	344,7
11.	ΛΟΙΠΑ ΕΙΔΗ		589,2	688,2	707,2
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		10.945,6	11.771,7	12.239,9

ΠΙΝΑΚΑΣ 25*

4.4.1. Ελληνικές Εξαγωγές κατά χώρα

		Σε εκατομ. Ευρώ		
Χώρες		Δεκ-02	Δεκ-03	Δεκ-04
Ε.Ε.		5.134,7	6.495,3	6.771,6
Βέλγιο		115,8	175,3	194,8
Τσεχία		62,7	61,3	50,0
Δανία		72,2	89,7	107,2
Γερμανία		1.141,8	1493,8	1615,9
Εσθονία		7,5	6,8	5,1
Ισπανία		274,8	428,8	413,5
Γαλλία		390,8	499,3	520,9

* ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, Greek Export Directory 2005-2006, www.icap.gr

Ιρλανδία			27,4	46,8	46,7
Ιταλία			929,1	1232,7	1235,4
Κύπρος			520,0	556,7	578,4
Λετονία			6,9	6,0	8,0
Λιθουανία			8,7	6,8	10,0
Λουξεμβούργο			2,0	5,2	8,1
Ουγγαρία			71,3	61,4	55,6
Μάλτα			111,6	68,3	27,3
Ολλανδία			258,5	314,7	329,1
Αυστρία			79,3	101,5	101,5
Πολωνία			122,5	177,3	115,2
Πορτογαλία			67,1	76,0	87,9
Σλοβενία			26,7	34,1	50,3
Σλοβακία			20,5	22,0	27,1
Φινλανδία			37,4	73,2	99,5
Σουηδία			98,8	119,0	128,5
Ηνωμ. Βασίλειο			681,2	838,4	929,7
Ευρώπη (εκτός Ε.Ε.)			2.707,4	2.906,0	3.096,0
Ελβετία			92,4	104,6	96,1
Ισλανδία			2,6	2,1	2,8

Νορβηγία			36,6	36,5	57,7
Τουρκία			368,2	467,6	553,1
Αλβανία			341,0	312,3	332,8
Βουλγαρία			586,4	728,6	776,2
Ουκρανία			78,1	51,6	42,5
Ρουμανία			297,6	305,8	385,2
Ρωσία			310,3	297,5	262,6
Κροατία			26,7	42,0	41,4
Σερβία			190,1	208,3	208,3
Πρώην Γιουγκ. Δημ. Μακεδονίας			347,0	315,5	306,9
Λοιπές χώρες Ευρώπης			30,5	33,9	30,5
Λοιπές χώρες			3.103,5	2.370,3	2.372,3
Αυστραλία			63,9	76,9	78,3
ΗΠΑ			579,4	771,3	648,5
Ηνωμ. Αραβικά Εμιράτα			79,4	86,7	98,0
Ιαπωνία			54,3	70,7	56,1
Καναδάς			74,2	70,3	73,5
Κίνα			60,2	53,4	58,4

N. Ζηλανδία		5,3	5,1	5,9
Άλλες χώρες		2.186,9	1.134,5	1.018,8
Σύνολο		10.945,6	11.771,7	12.239,9

ΠΙΝΑΚΑΣ 26*

4.5 ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Το τουρκικό εμπόριο γνώρισε αλματώδη ανάπτυξη κατά την τελευταία 20ετία. Οι ρυθμοί ανάπτυξης ήταν εντυπωσιακοί με αποκορύφωμα το 2003 όταν οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 30% και οι εισαγωγές κατά 33% έναντι του προηγούμενου έτους. Το 2003 οι εξαγωγές έφθασαν τα \$46,9 δις. και οι εισαγωγές τα \$68,7 δις. Το εξωτερικό εμπόριο της Τουρκίας είναι σταθερά ελλειμματικό. Το εμπορικό έλλειμμα ανήλθε το 2003 σε \$21,9 δις. Ως απόλυτο μέγεθος έφθασε στο υψηλότερο σημείο του το 2000 οπότε είχε ανέλθει σε \$26,7 δις.

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τις τουρκικές εισαγωγές και εξαγωγές από το 1981 έως και το 2003:

* ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, Greek Export Directory 2005-2006, www.icap.gr

Εξωτερικό εμπόριο (χιλ. \$)									
Έτος	Εξαγωγές		Εισαγωγές		Εμπορ. Ισοζύγιο		Όγκος εμπορίου		Λόγος (εξ./εισ.) (%)
	Αξία	Μεταβ. (%)	Μεταβ. (%)	Αξία	Μεταβ. (%)	Αξία	Μεταβ. (%)		
1981	4.702.934		8.933.365		-4.230.431		13.636.299		52,6
1982	5.745.973	22,2%	8.842.664	-1,0%	-3.096.691	-26,8%	14.588.637	7,0%	65,0
1983	5.727.833	-0,3%	9.235.001	4,4%	-3.507.168	13,3%	14.962.834	2,6%	62,0
1984	7.133.602	24,5%	10.756.923	16,5%	-3.623.321	3,3%	17.890.525	19,6%	66,3
1985	7.958.008	11,6%	11.343.475	5,5%	-3.385.467	-6,6%	19.301.483	7,9%	70,2
1986	7.456.724	-6,3%	11.104.770	-2,1%	-3.648.046	7,8%	18.561.494	-3,8%	67,1
1987	10.190.047	36,7%	14.157.805	27,5%	-3.967.758	8,8%	24.347.852	31,2%	72,0
1988	11.662.021	14,4%	14.335.396	1,3%	-2.673.375	-32,6%	25.997.417	6,8%	81,4
1989	11.624.692	-0,3%	15.792.143	10,2%	-4.167.451	55,9%	27.416.835	5,5%	73,6
1990	12.959.288	11,5%	22.302.126	41,2%	-9.342.838	124,2%	35.261.414	28,6%	58,1
1991	13.593.462	4,9%	21.047.014	-5,6%	-7.453.552	-20,2%	34.640.476	-1,8%	64,6
1992	14.714.629	8,2%	22.871.055	8,7%	-8.156.426	9,4%	37.585.684	8,5%	64,3
1993	15.345.067	4,3%	29.428.370	28,7%	-14.083.303	72,7%	44.773.437	19,1%	52,1
1994	18.105.872	18,0%	23.270.019	-20,9%	-5.164.147	-63,3%	41.375.891	-7,6%	77,8
1995	21.637.041	19,5%	35.709.011	53,5%	-14.071.970	172,5%	57.346.052	38,6%	60,6
1996	23.224.465	7,3%	43.626.642	22,2%	-20.402.177	45,0%	66.851.107	16,6%	53,2
1997	26.261.073	13,1%	48.558.721	11,3%	-22.297.649	9,3%	74.819.793	11,9%	54,1
1998	26.973.952	2,7%	45.921.392	-5,4%	-18.947.440	-15,0%	72.895.344	-2,6%	58,7
1999	26.587.225	-1,4%	40.671.272	-11,4%	-14.084.047	-25,7%	67.258.497	-7,7%	65,4
2000	27.774.906	4,5%	54.502.821	34,0%	-26.727.915	89,8%	82.277.727	22,3%	51,0
2001	31.334.216	12,8%	41.399.083	-24,0%	-10.064.867	-62,3%	72.733.299	-11,6%	75,7
2002	36.059.089	15,1%	51.553.797	24,5%	-15.494.708	53,9%	87.612.886	20,5%	69,9
2003	46.877.598	30,0%	68.734.070	33,3%	-21.856.472	41,1%	115.611.668	32,0%	68,2

Πηγή: Κρατική Στατιστική Υπηρεσία.

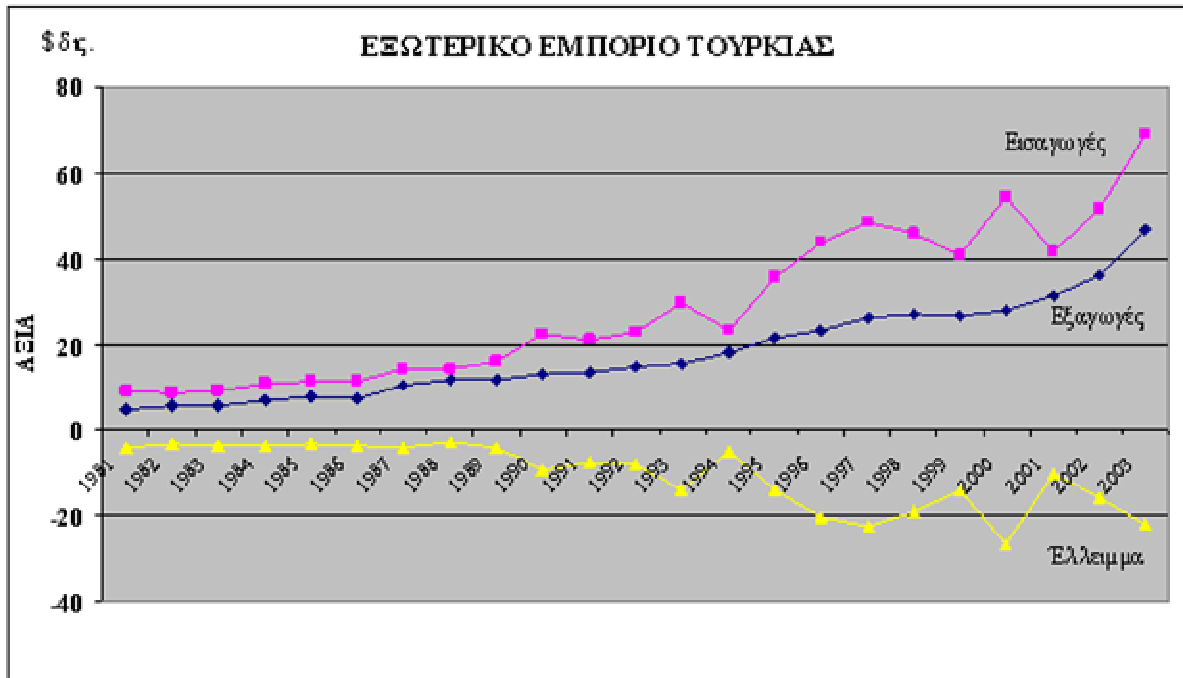
ΠΙΝΑΚΑΣ 27*

Από τα στοιχεία του πίνακα θα μπορούσαμε να πούμε ότι το 2003 οι τουρκικές εξαγωγές κάλυπταν το 68,2% των εισαγωγών. Το 2000, δηλαδή πριν εκδηλωθεί η οικονομική κρίση οι εξαγωγές κάλυπταν μόλις το 51% των εισαγωγών. Τα έτη 2001 και 2002 λόγω της οικονομικής κρίσης, οι εισαγωγές σημείωσαν υποχώρηση κάτω του επιπέδου του 2000, οπότε η κάλυψη των εισαγωγών από τις εξαγωγές αυξήθηκε σε 75,7% και 69,9% αντιστοίχως.

Η σημαντική αύξηση των εξαγωγών από το 2001 και μετά αποτέλεσε τον κυριότερο παράγοντα ώθησης της τουρκικής οικονομίας καθώς κατά την ίδια περίοδο η εγχώρια ζήτηση ήταν ασθενής.

Το διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζει τον ρυθμό ανάπτυξης του εξωτερικού εμπορίου της Τουρκίας:

* ΠΗΓΗ: Τουρκία – Οικονομία – Επενδύσεις – Εμπόριο Μάιος 2004, Σύνταξη- Επεξεργασία Στοιχείων: Διονύσης Πρωτόπαπας Γραμματέας Α' ΟΕΥ, Εμπορικό Και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών, www.acci.gr

ΠΙΝΑΚΑΣ 28*

Σε ό,τι αφορά την γεωγραφική κατανομή του τουρκικού εμπορίου, η Ευρωπαϊκή Ένωση διατηρεί σταθερά την θέση του σημαντικότερου εμπορικού εταίρου της Τουρκίας. Διάφοροι κύκλοι εντός Τουρκίας διαμαρτύρονται μονίμως για τις “δυσμενείς” συνέπειες της Συμφωνίας Τελωνειακής Ένωσης ΕΕ – Τουρκίας που υπεγράφη το 1996, ωστόσο τα στατιστικά διαψεύδουν πλήρως αυτή την άποψη. Το 2003 η ΕΕ αγόρασε το 51,9% του συνόλου των τουρκικών εξαγωγών ενώ το 45,8% των συνολικών τουρκικών εισαγωγών προερχόταν από χώρα μέλος της ΕΕ. Περίπου το 60% του συνολικού τουρκικού εμπορίου διεξάγεται με τις ευρωπαϊκές χώρες (περιλαμβανομένων των μη μελών της ΕΕ). Η ένταξη των νέων κρατών – μελών θα αυξήσει την σημασία της ΕΕ για την τουρκική οικονομία ακόμη περισσότερο.

* ΠΗΓΗ: Τουρκία – Οικονομία – Επενδύσεις – Εμπόριο Μάιος 2004, Σύνταξη- Επεξεργασία Στοιχείων: Διονύσης Πρωτόπαπας Γραμματέας Α’ ΟΕΥ, Εμπορικό Και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών, www.acci.gr.

Γεωγραφική κατανομή τουριστικού εμπορίου								
	ΕΞΑΓΩΓΕΣ				ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ			
	2002		2003		2002		2003	
	Αξία (χιλ. \$)	%	Αξία (χιλ. \$)	%	Αξία (χιλ. \$)	%	Αξία (χιλ. \$)	%
Σύνολο	36 059 089		46 277 598		51 513 797		68 734 070	
Χώρες ΟΟΣΑ	23 553 077	65,3%	30 262 889	64,6%	32 984 463	64,0%	43 543 669	63,4%
Ευρωπαϊκή Ένωση	18 458 533	51,2%	24 349 700	51,9%	23 321 035	45,2%	31 495 474	45,8%
Χώρες ΕΡΤΑ	409 043	1,1%	532 988	1,1%	2 511 999	4,9%	3 355 286	4,9%
Λοιπές χώρες ΟΟΣΑ	4 685 501	13,0%	5 380 201	11,5%	7 151 429	13,9%	8 692 909	12,6%
Ζώνες Ελευθ. Εμπορίου Τουριστικά	1 438 477	4,0%	1 892 612	4,0%	574 504	1,1%	586 428	0,9%
Χώρες εκτός ΟΟΣΑ	11 067 535	30,7%	14 722 097	31,4%	17 994 830	34,9%	24 603 974	35,8%
Ευρώπη	3 447 415	9,6%	4 680 501	10,0%	6 342 810	12,3%	8 818 294	12,8%
Αφρική	1 696 656	4,7%	2 111 166	4,5%	2 696 177	5,2%	3 243 984	4,7%
Αμερική	241 165	0,7%	255 428	0,5%	592 314	1,1%	1 069 975	1,6%
Μέση Ανατολή	3 575 710	9,9%	5 036 832	10,7%	3 681 505	7,1%	4 333 663	6,3%
Ασία	1 939 841	5,4%	2 577 456	5,5%	4 366 521	8,5%	6 764 509	9,8%
Λοιπές	166 748	0,5%	60 715	0,1%	315 504	0,6%	373 548	0,5%

Πηγή: Κρατική Στατιστική Υπηρεσία

ΠΙΝΑΚΑΣ 29

Κυριότερες κατηγορίες εξαγομένων προϊόντων (σε χιλ. \$)			
	2001	2002	Συμμετοχή %
Λαχανικά	375.229	318.490	1,0%
Φρούτα	1.201.056	1.164.325	3,7%
Ζάχαρη και συναφή προϊόντα	335.473	146.451	0,5%
Φάρμακα με βάση φυτικά προϊόντα	528.010	507.472	1,6%
Καπνός και προϊόντα καπνού	435.367	381.789	1,2%
Αλάτι, λίθοι, κ.λπ.	536.920	557.905	1,8%
Ορυκτέλαια και ορυκτά κάυσιμα	444.700	480.550	1,5%
Πλαστικά προϊόντα	610.143	675.422	2,2%
Ελαστικά προϊόντα	458.890	513.369	1,6%
Δερμάτινα είδη	327.652	306.385	1,0%
Βαμβάκι, βαμβακερές ίνες και βαμβακερά ρούχα	842.540	801.603	2,6%
Συνθετικά ρούχα	1.110.386	1.125.008	3,6%
Τάπητες	263.254	285.523	0,9%
Πλεκτά ρούχα	3.641.200	4.423.727	14,2%
Μηλεκτρονικά ρούχα	2.639.429	3.228.600	10,4%
Λοιπά κλωστοϋφαντουργικά	1.055.227	1.245.043	4,0%
Κεραμικά προϊόντα	325.802	390.553	1,3%
Γυαλί και προϊόντα γυαλιού	410.675	442.570	1,4%
Σίδηρος	2.069.932	2.104.073	6,8%
Προϊόντα από σίδηρο	975.727	1.234.319	4,0%
Αλουμίνιο και προϊόντα αλουμινίου	321.041	344.945	1,1%
Λέβητες, μηχανήματα και μηχανολογικός εξοπλισμός	1.744.972	2.123.874	6,8%
Ηλεκτρικά μηχανήματα και εξοπλισμός	2.259.929	2.842.330	9,1%
Οχήματα και ανταλλακτικά	2.335.381	3.177.219	10,2%
Πλοία και άλλα πλωτά μέσα	308.647	283.870	0,9%
Λοιπά	2.157.532	2.053.727	6,6%
Σύνολο	27.715.114	31.159.142	

Πηγή: Κρατική Στατιστική Υπηρεσία

ΠΙΝΑΚΑΣ 30

Απ' τον ανωτέρω πίνακα προκύπτει ότι: η κλωστοϋφαντουργία έχει αναδειχθεί στον κυριότερο κλάδο της τουρκικής οικονομίας. Το 2002 το 36,7% των τουρκικών εξαγωγών αποτελείτο από κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα.

Ο σίδηρος και τα προϊόντα σιδήρου αντιστοιχούσαν στο 10,8% του συνόλου των τουρκικών εξαγωγών.

Τα οχήματα και τα ανταλλακτικά οχημάτων αντιστοιχούσαν στο 10,2% του συνόλου.

Ακολουθούσαν ο ηλεκτρολογικός εξοπλισμός με 9,1% και ο μηχανολογικός εξοπλισμός με 6,8% επί του συνόλου.

Στην συνέχεια παραθέτουμε πίνακα που αφορά τις κυριότερες κατηγορίες εισαγόμενων προϊόντων :

Κυριότερες κατηγορίες εισαγομένων προϊόντων (σε χιλ. \$)			
	2001	2002	Συμμετοχή %
Ορυκτέλαια, ορυκτά κάυσιμα	8.339.366	8.966.012	20,1%
Αργό πετρέλαιο	3.877.953	4.087.597	9,4%
Λέβητες, μηχανήματα και μηχανολογικός εξοπλισμός	6.304.306	8.072.889	15,2%
Ηλεκτρικά μηχανήματα και εξοπλισμός	3.635.886	4.333.572	8,8%
Σίδηρος	1.797.367	2.878.855	4,3%
Πλαστικά προϊόντα	1.733.426	2.375.109	4,2%
Οργανικά χημικά	1.625.025	1.873.384	3,9%
Συσκευές φωτογραφίας, κινηματογραφίας, οπτικές, κ.λ.π.	953.084	1.080.672	2,3%
Βαμβάκι, βαμβακερές ίνες και	950.070	1.288.530	2,3%

βαμβακερά υφάσματα			
Φαρμακευτικά προϊόντα	1.087.808	1.436.619	2,6%
Σύνολο	41.399.083	51.553.797	
Πηγή: Κρατική Στατιστική			Πίνακας
Υπηρεσία			31*

Σε ό,τι αφορά στις τουρκικές εισαγωγές, κυριαρχούν τα ορυκτέλαια με ποσοστό 20,1% επί του συνόλου.

Οι εισαγωγές αργού πετρελαίου αντιστοιχούν στο 9,4% του συνόλου των εισαγωγών.

Ακολουθούν ο μηχανολογικός εξοπλισμός με 15,2% και ο ηλεκτρολογικός εξοπλισμός με 8,8%.

Έπεται ο σίδηρος που χρησιμοποιείται ως πρώτη ύλη για την παραγωγή δευτερογενών προϊόντων, καθώς η παραγωγή της τουρκικής χαλυβουργίας δεν επαρκεί για την κάλυψη της εγχώριας ζήτησης.

Άλλες κατηγορίες εισαγωγών είναι τα πλαστικά προϊόντα με 4,2%, τα οργανικά χημικά με 3,9%, οι φωτογραφικές – κινηματογραφικές συσκευές με 2,3% και τα φαρμακευτικά προϊόντα με 2,6%. Υπάρχουν επίσης σημαντικές εισαγωγές εκκοκκισμένου βάμβακος καθώς και βαμβακερών ινών που χρησιμεύουν στην τουρκική κλωστοϋφαντουργία καθώς επίσης η εγχώρια προσφορά είναι ανεπαρκής.

Παρ' όλη την εφαρμογή της Συμφωνίας Τελωνειακής Ένωσης ΕΕ – Τουρκίας από το 1996, η Τουρκία δεν έχει ακόμη εφαρμόσει πλήρως τις υφιστάμενες συμβατικές της υποχρεώσεις κυρίως σε ό,τι αφορά την εφαρμογή και σεβασμό των κοινοτικών προτύπων. Εξακολουθεί να απαιτεί την συμμόρφωση με τα τουρκικά πρότυπα (TSE) η οποία είναι πολυδάπανη και

* ΠΗΓΗ: Τουρκία – Οικονομία – Επενδύσεις – Εμπόριο Μάιος 2004, Σύνταξη- Επεξεργασία Στοιχείων: Διονύσης Πρωτόπαπας Γραμματέας Α' ΟΕΥ, Εμπορικό Και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών, www.acci.gr

χρονοβόρα, ανεξαρτήτως εάν τα εισαγόμενα προϊόντα είναι ήδη πιστοποιημένα σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο ή πληρούν τις κοινοτικές ή άλλες διεθνείς προδιαγραφές, ασκώντας έτσι πολιτική προστασίας της εσωτερικής της παραγωγής.

Οι ελληνικές εξαγωγές προς την Τουρκία κατά το 2005 ανήλθαν σε 724 εκ. δολ. ΗΠΑ(αύξηση κατά 21,8%)*

καταλαμβάνοντας μερίδιο 0,6% επί των συνολικών εισαγωγών της Τουρκίας.

Κυριότερα προϊόντα που εξάγει η Ελλάδα στην Τουρκία είναι: Ορυκτά καύσιμα, λάδια και προϊόντα απόσταξης αυτών, βαμβάκι, πλαστικές ύλες και τεχνουργήματα από αυτές τις ύλες, λέβητες, μηχανές, συσκευές και μηχανικές επινοήσεις, χαρτί και χαρτόνια, αργίλιο, δέρματα, ξυλεία, βαφές και διάφορα προϊόντα των χημικών βιομηχανικών.

Έχει παρατηρηθεί σημαντική αύξηση του ενδιαφέροντος των ελληνικών επιχειρήσεων για εμπορική και επενδυτική δραστηριοποίηση στην Τουρκική αγορά στον τριτογενή τομέα(εμπόριο/ αντιπροσώπευση) των γειτονικών αγορών.

4.6 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

α) Χάρη στην Συμφωνία Τελωνειακής Ενώσεως ΕΕ – Τουρκίας που υπεγράφη το 1996, τα τουρκικά προϊόντα στο σύνολό τους έχουν πλήρη πρόσβαση στις αγορές των χωρών – μελών της ΕΕ. Υπάρχει απαγόρευση μόνον στις εισαγωγές ζώντων βοοειδών και κρέατος λόγω ελλিপών συνθηκών υγείας στο εσωτερικό της Τουρκίας. Αντιθέτως, τα αγροτικά προϊόντα των χωρών μελών της ΕΕ εξαιρέθηκαν και στην ουσία δεν έχουν πρόσβαση στην τουρκική αγορά. Η Τουρκία αυθαιρέτως εντάσσει στην

---

* ΠΗΓΗ: ΟΠΕ, Ελληνικός Οργανισμός Εξωτερικού Εμπορίου, Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης, www.hepo.gr

κατηγορία και όλα τα μεταποιημένα αγροτικά προϊόντα, δηλαδή τα τρόφιμα τα οποία έτσι επίσης αποκλείονται.

Στις κατηγορίες αυτές επιβάλλονται υπέρμετροι δασμοί άνω του 50% καθώς και λοιπές επιβαρύνσεις του Στρατού, της Γεωργίας, των σεισμοπαθών, κ.λ.π. που σωρευτικά συχνά υπερβαίνουν το 100% της αξίας του προϊόντος.

β) Σε αντίθεση με τις διατάξεις της Συμφωνίας Τελωνειακής Ενώσεως, η Τουρκία απαιτεί την χορήγηση αδείας πριν από την πραγματοποίηση της εισαγωγής των ανωτέρω προϊόντων και στην συνέχεια απαιτεί την αναγραφή του αριθμού αδείας πάνω στην ετικέτα του κάθε τεμαχίου. Δεδομένου ότι η διαδικασία λήψης της αδείας είναι χρονοβόρα, δυσχεραίνεται σημαντικά η εξαγωγή τροφίμων και ιδίως εκείνων με μικρή διάρκεια ζωής.

γ) Τα προϊόντα που σχετίζονται με την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον απαιτείται να λάβουν άδεια εισαγωγής αφού πρώτα εξετασθούν. Οι τουρκικές αρχές ερμηνεύουν την διάταξη αυτή κατά τρόπο διασταλτικό και περιλαμβάνουν έναν ευρύ κατάλογο προϊόντων (ποτήρια, χρώματα, κ.λ.π.)

δ) Τα βιομηχανικά προϊόντα θεωρητικώς έχουν ελεύθερη πρόσβαση στην τουρκική αγορά, όμως εάν προβλέπονται τουρκικά πρότυπα ποιότητας, οι τουρκικές αρχές απαιτούν την πιστοποίηση των προϊόντων σύμφωνα με αυτά από τον Τουρκικό Οργανισμό Πιστοποίησης (TSE) ανεξαρτήτως του εάν πληρούν άλλες διεθνείς προδιαγραφές (ISO, κ.λ.π.) ή φέρουν το κοινοτικό σήμα ποιότητας CE. Η διαδικασία πιστοποίησης από το «TSE» είναι χρονοβόρα και έχει υψηλό κόστος. Προσφάτως, ανακοινώθηκε ότι το σήμα «CE» θα αρχίσει να γίνεται σεβαστό, ωστόσο δεν υπάρχει ακόμη πρακτική επαλήθευση.

ε) Κατά τους διαγωνισμούς προμηθειών του τουρκικού δημοσίου (κυβέρνησης και οργανισμών) απαιτείται τα ζητούμενα προϊόντα να είναι

πιστοποιημένα αποκλειστικώς κατά «TSE». Κατ' αυτόν τον τρόπο, αποκλείονται τα εισαγόμενα προϊόντα καθώς τα χρονικά περιθώρια έως την λήξη των διαγωνισμών δεν επαρκούν.

στ) Το καθεστώς εισαγωγής αλκοολούχων ποτών είναι υπερβολικά γραφειοκρατικό με σαφή σκοπό την αποθάρρυνση των εισαγωγών. Η πρόσφατη δημιουργία της Αρχής Αγορών Καπνού και Οινοπνεύματος (TAPDK) όχι απλώς δεν βελτίωσε το εισαγωγικό καθεστώς αλλά το επιδείνωσε. Απαιτούνται πλέον δύο άδειες, μία από το Υπουργείο Γεωργίας και Αγροτικών Υποθέσεων και μία από το «TAPDK». Η πρόσφατη νομοθεσία αντιμετωπίζει τα εισαγόμενα οινοπνευματώδη δυσμενέστερα από τα εγχώριος παραγόμενα. Στα εισαγόμενα επιβάλλονται υπέρμετροι δασμοί και επιβαρύνσεις που αναλόγως με την κατηγορία αρχίζουν από το 100% και φθάνουν στο 400% για το ρακί – ούζο.

Επί πλέον των δασμολογικών επιβαρύνσεων, υπάρχουν και φορολογικές επιβαρύνσεις, σύμφωνα με τις οποίες π.χ. εγχώριο ρακί τυγχάνει ευνοϊκότερης από τα εισαγόμενα ομοειδή προϊόντα (ελληνικό ούζο, ιταλική γκράπα, κ.λ.π.). Ο εισαγωγέας πρέπει να εγγυηθεί ότι θα εισαγάγει συγκεκριμένη ποσότητα ετησίως καταθέτοντας εγγυητική επιστολή για το ισόποσο των επιβαρύνσεων εκτός αν η εισαγωγή γίνεται για διάθεση σε ξενοδοχεία ή εστιατόρια. Επί πλέον, ο εισαγωγέας πρέπει να διαθέτει ειδικές άδειες εισαγωγής και αποθήκευσης των προϊόντων.

ζ) Κατά παράβαση της Συμφωνίας Τελωνειακής Ενώσεως ΕΕ – Τουρκίας, η τελευταία διατηρεί το δικαίωμα επιβολής δασμών «antidumping» σε προϊόντα προελεύσεως ΕΕ. Επικαλούμενη φαιδρούς λόγους η Τουρκία έχει επιβάλει δασμούς «antdumping» στο εισαγόμενο «PVC» από αρκετές χώρες μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Παρ' όλα αυτά, το 2003 οι ελληνικές εξαγωγές «PVC» στην Τουρκία ανήλθαν σε \$8,8 εκ.

η) Η τουρκική νομοθεσία δεν προστατεύει επαρκώς τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας με αποτέλεσμα την παραγωγή εγχώριος πλήθος αντιγραφών ξένων φαρμάκων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η πρόσβαση των ξένων φαρμακευτικών προϊόντων στην τουρκική αγορά είναι δύσκολη λόγω χαμηλού κόστους των εγχώριος παραγομένων.

θ) Ομοίως δεν υπάρχει προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων με αποτέλεσμα την ύπαρξη μίας τεράστιας παράνομης αγοράς μουσικών προϊόντων και λογισμικού. Ως εκ τούτου η εισαγωγή των γνησίων προϊόντων καθίσταται ασύμφορη λόγω διαφοράς τιμής.

ι) Για την εισαγωγή προϊόντων λογισμικού (software) απαιτείται ειδική άδεια.

Σημειώνουμε ότι με την Συμφωνία Τελωνειακής Ένωσης ΕΕ – Τουρκίας του 1996 η τελευταία ανέλαβε την υποχρέωση να προσαρμόσει την νομοθεσία της σε σχέση με τα ανωτέρω σημεία έως το 2001. Η τουρκική όμως κυβέρνηση επικαλούμενη διάφορους λόγους αρνείται να προσδιορίσει πότε τελικώς θα άρει τα εμπόδια εισαγωγής ξένων προϊόντων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ολοκληρώνοντας την εργασία μας θα μπορούσαμε να πούμε ότι κατά την περίοδο 1999 έως σήμερα, οι διμερείς οικονομικές σχέσεις Ελλάδος - Τουρκίας παρουσίασαν πολύ σημαντική ανάπτυξη. Ο διάλογος μεταξύ των δύο χωρών οδήγησε στην υπογραφή πλήθους διμερών συμφωνιών με πιο πρόσφατη την συμφωνία αποφυγής διπλής φορολόγησης εισοδήματος που τέθηκε σε ισχύ από την 1^η Ιανουαρίου 2005. Είναι πλέον γεγονός ότι η Τουρκία αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους οικονομικούς εταίρους της Ελλάδος.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις ωστόσο από την έρευνα που κάναμε θα μπορούσαμε να πούμε ότι δεν έχουν ακόμη ανακαλύψει τις δυνατότητες που προσφέρει η τουρκική αγορά τόσο για την προώθηση των προϊόντων τους όσο και για την σύναψη επιχειρηματικών συνεργασιών τους με ομοειδείς τουρκικές επιχειρήσεις. Αντιθέτως, οι τούρκοι επιχειρηματίες πραγματοποιούν συντονισμένα και αποτελεσματικά βήματα για την ανάπτυξη επιχειρηματικών σχέσεων με την χώρα μας. Συμμετέχουν μαζικώς σε πολλές κλαδικές εκθέσεις προϊόντων στην χώρα μας, σε επιχειρηματικές αποστολές, καθώς και σε άλλες εμπορικές εκδηλώσεις με αποτέλεσμα να αυξάνουν σταθερά τον αριθμό των προϊόντων τους στην ελληνική αγορά και την ανισοκατανομή του εμπορικού ισοζυγίου από αυτό της γείτονος χώρας .

Είναι γεγονός ότι η δομή του παραγωγικού δυναμικού στις δύο χώρες παρουσιάζει σημαντικές ομοιότητες οι οποίες δίνουν σε ορισμένες περιπτώσεις την δυνατότητα αλληλοσυμπλήρωσης της παραγωγής και προώθησης προϊόντων στις τρίτες αγορές όπου κάθε φορά οι προσβάσεις και οι διασυνδέσεις Τούρκων ή Ελλήνων επιχειρηματιών είναι καλύτερες. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να βρεθούν τρόποι προκειμένου επιχειρήσεις των δύο χωρών να συνεργασθούν ιδρύοντας μικτές επιχειρήσεις για την δημιουργία οικονομιών κλίμακας.

Από την άλλη πλευρά η Τουρκία ως επενδυτικός χώρος εμφανίζει μια σειρά σημαντικών πλεονεκτημάτων που σχετίζονται με τη γεωγραφική της θέση ως πύλη σε ενεργειακούς πόρους (πετρέλαιο) και γειτνίασή της με τη χώρα του Καυκάσου και της κεντρικής Ασίας, τα κίνητρα που δίνει για επενδύσεις, τον πληθυσμό της, τις μεσοπρόθεσμες προοπτικές της τουρκικής οικονομίας, το άριστα εκπαιδευμένο, πειθαρχημένο, ανταγωνιστικό εργατικό δυναμικό, το χαμηλό εργατικό κόστος κ.λ.π. Επί πλέον, η υλοποίηση ξένων επενδύσεων στην Τουρκία είναι σχετικά απλή υπόθεση καθώς έχουν αρθεί πολλά εμπόδια του παρελθόντος όπως η έναρξη εφαρμογής της συμφωνίας αποφυγής διπλής φορολόγησης μεταξύ των δύο χωρών .

Η άποψη μας είναι πως η προσπάθεια προώθησης των διμερών εμπορικών συνεργασιών θα πρέπει να συνδυασθεί με την δημιουργία επενδυτικών συνεργασιών μεταξύ ελληνικών και τουρκικών επιχειρήσεων . Για πολλούς κλάδους ,όπως π.χ. των τροφίμων, είναι πιο συμφέρουσα σε αυτή την φάση μία κοινή επένδυση για επιτόπια παραγωγή παρά προσπάθεια για απευθείας εξαγωγές του προϊόντος στην Τουρκία, δεδομένου του απαγορευτικού εισαγωγικού καθεστώτος. Σε τέτοιου είδους συνεργασίες υπάρχει παραγωγική βάση ή λειτουργία στην Τουρκία, όμως χρησιμοποιούνται και πρώτες ύλες ή ημιέτοιμα προϊόντα από την Ελλάδα. Επί παραδείγματι, η INTRALOT δραστηριοποιείται στην τουρκική αγορά, χρησιμοποιεί όμως τα ελληνικής κατασκευής τερματικά της “αδελφής” της εταιρείας. Παρομοίως, εταιρείες που τυποποιούν τουρκικά λαχανικά και τα εξάγουν προς τους πελάτες που ήδη έχουν ανά τον κόσμο χρησιμοποιούν και υλικά συσκευασίας (βαζάκια, κουτιά, χαρτόνια, κ.λ.π.) από την Ελλάδα.

Συμπερασματικά λοιπόν πολλά ελληνικά προϊόντα και κάθε μορφής τεχνολογίας-υπηρεσίας μπορούν να εξαχθούν στην Τουρκία δια μέσου μιας ελληνοτουρκικής επενδυτικής συνεργασίας.

Η συνεργασία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μπορεί να γίνει μέσα από την δημιουργία δικτύωσης, μεταφοράς πληροφορίας και γνώσης,

τεχνολογικού εκσυγχρονισμού και μπορεί να αποτελέσει ένα ευρύ και ενδιαφέρον πεδίο.

Ένα ευρύ και ενδιαφέρον πεδίο συνεργασίας είναι αυτό της **μεταφοράς τεχνογνωσίας** προς την τουρκική πλευρά. Η έλλειψη συγχρόνων μηχανημάτων και μεθόδων παραγωγής και η έλλειψη επενδύσεων σε τουρκικούς κλάδους, όπως π.χ. κλωστοϋφαντουργίας, τυποποίησης φρούτων και λαχανικών, παραγωγής δερματίνων ειδών, χημικών, αποτελούν δυνατότητες ανάπτυξης οικονομικών σχέσεων των δύο επιχειρηματικών κοινοτήτων.

Στον τομέα της ενέργειας βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο η διασύνδεση των δικτύων φυσικού αερίου των δύο χωρών ενώ στο στάδιο των μελετών βρίσκεται η διασύνδεση των ηλεκτρικών δικτύων.

Στον τομέα της ναυτιλίας, έχει υπογραφεί Ναυτιλιακή συμφωνία μεταξύ των δύο χωρών από το 2001, η οποία δημιουργεί ευνοϊκές προϋποθέσεις δραστηριοποίησης για τα ελληνικά πλοία που πλέουν σε τουρκικά λιμάνια. Επίσης, οι δύο χώρες έχουν συμφωνήσει να αναπτύξουν συνεργασία στις ναυτιλιακές μεταφορές καθώς και στο τομέα της ναυπηγικής.

Ιδιαίτερα στο τομέα της κατασκευής, επισκευής και συντήρησης πλοίων στην Τουρκία, όπου υπάρχουν μεγάλα περιθώρια συνεργασιών.

Επίσης, οι κλάδοι των τηλεπικοινωνιών, των μεταφορών, της πληροφορικής και των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (Τράπεζες, Ασφάλειες) παρουσιάζουν καλές προοπτικές τόσο για αμιγώς ελληνικές επενδύσεις στην Τουρκία όσο και για διμερείς συνεργασίες και κοινές επιχειρηματικές δράσεις με στόχο τα Βαλκάνια και την περιοχή της Μαύρης Θάλασσας.

Στις αγροτικές εφαρμογές υπάρχουν μεγάλα περιθώρια συνεργασίας. Η Τουρκία υστερεί στους τρόπους συγκομιδής αγροτικών προϊόντων και μετασυλλεκτικής συμπεριφοράς ιδιαίτερα στα κηπευτικά ενώ αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα στο θέμα πιστοποίησης της παραγωγής των αγροτικών προϊόντων. Η έλλειψη συγχρόνων μηχανημάτων και μεθόδων παραγωγής και η έλλειψη επενδύσεων στη τυποποίηση φρούτων και λαχανικών αποτελεί

δυνατότητα ανάπτυξης επιχειρηματικών σχέσεων των δύο επιχειρηματικών κοινοτήτων.

Οι τρόποι που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην αποτελεσματικότερη επιχειρηματική προσέγγιση των δύο χωρών είναι μεταξύ άλλων :

- Οργάνωση κλαδικών αποστολών από την Ελλάδα στην Τουρκία από τομείς που προσφέρονται για εξαγωγές και όχι για εισαγωγές
- Συμμετοχή στην Τουρκία σε εκθέσεις προϊόντων με δυνατότητες εξαγωγών καθώς και οργάνωση εκδηλώσεων όπως δειγματισμών, ελληνικών εβδομάδων κ.τ.λ.
- Προσέλκυσης τουρκικών trading companies στην Ελλάδα οι οποίες θα αναλάμβαναν την αγορά πρώτων υλών και άλλων προϊόντων από Ελλάδα προς Τουρκία ή προς άλλες τρίτες, γειτονικές της Τουρκίας χώρες, όπου διαθέτει καλύτερες προσβάσεις και κανάλια προώθησης προϊόντων και υπηρεσιών.
- Διερεύνηση της δυνατότητας χορήγησης εξαγωγικών πιστώσεων μέσω ΟΑΕΠ ή άλλου φορέα (η Τουρκία προσφέρει στους τούρκους εξαγωγείς μέσω Turk Exim Bank)
- Συνέχιση διοργάνωσης ενημερωτικών ημερίδων και στις δύο χώρες για την υποκίνηση του ενδιαφέροντος του επιχειρηματικού κόσμου για συνεργασίες, εμπορικές ή επενδυτικές.
- Παρότρυνση ανάπτυξης επενδυτικών συνεργασιών μεταξύ ελληνικών και τουρκικών επιχειρήσεων σε κλάδους όπου υπάρχει κοινό ενδιαφέρον.
- Υποκίνηση της ελληνικής επιχειρηματικής κοινότητας για ανάπτυξη μορφών επενδυτικών συνεργασιών με την αντίστοιχη τουρκική με στόχο την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εξαγωγή τεχνολογίας και υπηρεσιών από Ελλάδα προς Τουρκία. Η έλλειψη τεχνολογίας στην τουρκική βιομηχανική υποδομή παρατηρείται έντονα σε πολλούς κλάδους και ως εκ τούτου οι ελληνικές επιχειρήσεις θα πρέπει να προσανατολιστούν ενδεχομένως και προς αυτήν την κατεύθυνση μέσω συνεργασιών τους με τουρκικές εταιρείες.

· Άσκηση πίεσης προς τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής προκειμένου να επιλυθούν προβλήματα που εμπíπτουν αποκλειστικά στην εμπορική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (μη εκπλήρωση συμβατικών υποχρεώσεων που προκύπτουν από Συμφωνία Τελωνειακής Ένωσης, μη αναγνώριση σήματος CE, εισαγωγικές επιβαρύνσεις σε τρόφιμα και ποτά, ανάγκη εξασφάλισης εισαγωγικών αδειών, κ.λ.π.)

Παρότρυνση προς ελληνικές Τράπεζες και επιχειρήσεις σε κλάδους που παρουσιάζουν ενδιαφέρον όπως κατασκευές, τουρισμός, μεταφορές, ναυτιλία, κ.λ.π. να δραστηριοποιηθούν στην Τουρκία.

Αν όλα τα παραπάνω πραγματοποιηθούν με επιτυχία πιστεύουμε ότι οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ Ελλάδας – Τουρκίας θα αποτελέσουν μία οικονομία ειρήνης. Η αύξηση του διμερούς εμπορίου από τη μία στην άλλη πλευρά του Αιγαίου θα έχει πολλαπλά οφέλη και για τους δύο λαούς.

Το γεγονός αυτό οι επιχειρηματίες με τη διορατικότητα και το ένστικτό τους το είχαν αντιληφθεί πολύ πιο πριν από τους πολιτικούς. Η επιχειρηματικότητα σπάει το ρήγμα που δημιουργούν οι πολιτικές αγκυλώσεις, ανοίγει δρόμους και χαράσσει πορεία.

Για το τέλος δανειζόμαστε και πιστεύουμε τα λόγια της Υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης κυρίας Φ. Πετραλιά:

« Η ελληνοτουρκική φιλία είναι ο δρόμος που οδηγεί στο μέλλον, όχι μόνο τις δύο χώρες, αλλά και ολόκληρη την ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου. Ελλάδα και Τουρκία μπορούμε να δούμε μπροστά. Μπορούμε να προχωρήσουμε πέρα από κάθε αντιπαλότητα. Μπορούμε να φέρουμε τους λαούς μας πιο κοντά. Μπορούμε να συνεργαστούμε και να δημιουργήσουμε ένα καλύτερο μέλλον.»

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γ. ΑΞΙΩΤΕΛΛΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ ΕΠΕ, Σχολική Μονοτονική ΥΔΡΙΑ ,Γενική Εγκυκλοπαίδεια Δημοτικής Και Μέσης Εκπαίδευσης, Τόμος Τέταρτος,1992
- www.acci.gr , Εμπορικό Και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Διονύσης Πρωτόπαπας, Τουρκία- Οικονομία – Επενδύσεις- Εμπόριο,2004
- www.oe-e.gr , Οικονομικό Επιμελητήριο Της Ελλάδος, Οικονομολόγοι: Ι Αρμάγου ,Γ. Μουρμούρας,Β. Ράπανος, Β. Πατσουράτης, , Χ. Σταικούρας, Δ. Χιόνης, Το Δημοσιονομικό Πρόβλημα Στην Ελλάδα Σήμερα, 2005
- www.mfa.gr, Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Εξωτερικών, Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Και Αναπτυξιακή Συνεργασία Ελλάδας –Τουρκίας , 2005
- www.mfa.gr, Γενικό Προξενείο Της Ελλάδας Στην Κωνσταντινούπολη, Γραφείο Οικονομικών Και Εμπορικών Υποθέσεων, Ετήσια Έκθεση 2004
- www.europa.eu, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Αντιπροσωπεία στην Ελλάδα, Δραστηριότητες Της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- www.ekem.gr, ΕΚΕΜ, Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών, Η Τουρκική οικονομία: Προβλήματα και προοπτικές για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα, Δημήτρης Μαζιώτης και Σταύρος Κούρταλης, Μάιος 2006
- www.tanea.gr ,ΤΑ ΝΕΑ, 24/03/2006 , Σελ.: Ι05, Κωδικός άρθρου: Α18496Ι051
- ΑΡΘΡΑ, ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ,31/05/06, ΑΝΝΑ ΔΟΓΑ
- ΑΡΘΡΑ, ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, 01/06/06, ΑΝΝΑ ΔΟΓΑ
- ΑΡΘΡΑ, ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, 02/06/06, ΑΝΝΑ ΔΟΓΑ
- www.tanea.gr , ΤΑ ΝΕΑ, 08/04/2006 , Σελ.: Ι02Κωδικός άρθρου: Α18508Ι021
- ΑΡΘΡΟ, ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ, BUSINESS STORIES, 09/04/06
- www.mfa.gr , : Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Εξωτερικών, Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Και Αναπτυξιακή Συνεργασία

- ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ: ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ ΚΑΙ ΨΙΛΙΚΑ, ΣΕΠΤ.-ΟΚΤ.2005, ΤΕΥΧΟΣ 21, ΣΕΛ.22
- www.icap.gr, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, Greek Export Directory 2005-2006
- www.hepo.gr, ΟΠΕ, Ελληνικός Οργανισμός Εξωτερικού Εμπορίου, Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης
- www.altapedia.com, η εικόνα του εξωφύλλου